

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

**Archeologische beleidsadvieskaart met
AMZ-adviezen**

E. Goossens MA

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: Haaksbergen

Titel: Gemeente Haaksbergen: archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Status: eindversie

Datum: 30 juli 2009

Auteur: E. Goossens MA

Projectcode: HAVK

Bestandsnaam: RA1954_HAVK.indd

Projectleider: E. Goossens MA

Projectmedewerkers: drs. L. Keunen

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: dr. N.W. Willemse

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond, kader en doelstelling	7
1.2 Opzet van het onderzoek en leeswijzer	7
1.3 Dankwoord	9
2 Methoden en bronnen	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Toelichting op de landschappelijke inventarisatie	11
2.3 Toelichting op de archeologische inventarisatie	11
2.4 Beperkingen en onzekerheden van het bronnenmateriaal	12
3 Archeolandschap	15
4 Archeologie	21
4.1 Bewoningsgeschiedenis Oost-Nederlands zandgebied	21
4.2 Archeologische vindplaatsen	26
4.3 historische objecten	30
5 Toelichting op het archeologisch verwachtingsmodel	33
5.1 Principes en nauwkeurigheid	33
5.2 Vestigingsfactoren en locatiekeuze	33
6 Het archeologisch verwachtingsmodel voor de gemeente Haaksbergen	37
6.1 Het dekzandlandschap	37
6.2 Het stuwwallandschap	40
6.3 Het landschap van de plateauresten	41
6.4 Afdekkende eenheden	42
7 Bedreiging van archeologische waarden	45
7.1 Kwetsbaarheid van archeologische waarden (algemeen)	45
7.2 Bodemverstoringen in de gemeente Haaksbergen	48
8 Toelichting op de archeologische beleidsadvieskaart	49
8.1 Bekende archeologische waarden	49
8.2 Archeologische verwachtingszones	51
8.3 Reeds onderzochte plangebieden	56
Literatuur	57
Gebruikte afkortingen	61

1 Inleiding

1.1 Achtergrond, kader en doelstelling

De beleving van de archeologie in het Nederlandse landschap is in het algemeen een buitengewoon subtiele kwestie. Het dringt zich niet bepaald op. In de gehele Prehistorie en het grootste deel van de historische tijd zijn gebouwen, grafstructuren en dergelijke hoofdzakelijk uit aarde en plantaardige materialen opgetrokken. Als gevolg van de vergankelijkheid hiervan zijn de overblijfselen van deze monumenten in de meeste gevallen niet meer aan het oppervlak zichtbaar (zie figuur 2). Ze liggen verborgen onder het maaiveld, afgedekt door rivierafzettingen, duinzand of door mensenhand opgeworpen plaggendecken. Zo kunnen ze duizenden jaren lang nagenoeg onveranderd behouden zijn gebleven. De informatie die besloten ligt in zulke archeologische vindplaatsen is veelal uniek, zeldzaam en waardevol, maar helaas vaak niet zichtbaar aan het maaiveld. De ondergrondse resten van onze cultuurgeschiedenis zijn daardoor kwetsbaar en veelal ontbreekt een direct belanghebbende die voor de collectieve historische waarde zorg draagt. Behoud van archeologische resten in de bodem is geen eenvoudige zaak door de grote (planologische) druk van de vele noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen gaan vaak gepaard met grootschalige bodemingrepen. Bij deze bodemingrepen kunnen archeologische resten, juist door hun onlosmakelijke samenhang met de bodem, snel verloren gaan. Anders dan bij natuurwaarden kan het archeologisch bodemarchief niet versterkt worden of regenereren. Hiervoor geldt 'eenmaal verloren, voor altijd verloren'. Dit gegeven noopt tot behoedzaamheid en verantwoorde, goed onderbouwde keuzen inzake archeologisch beleid.

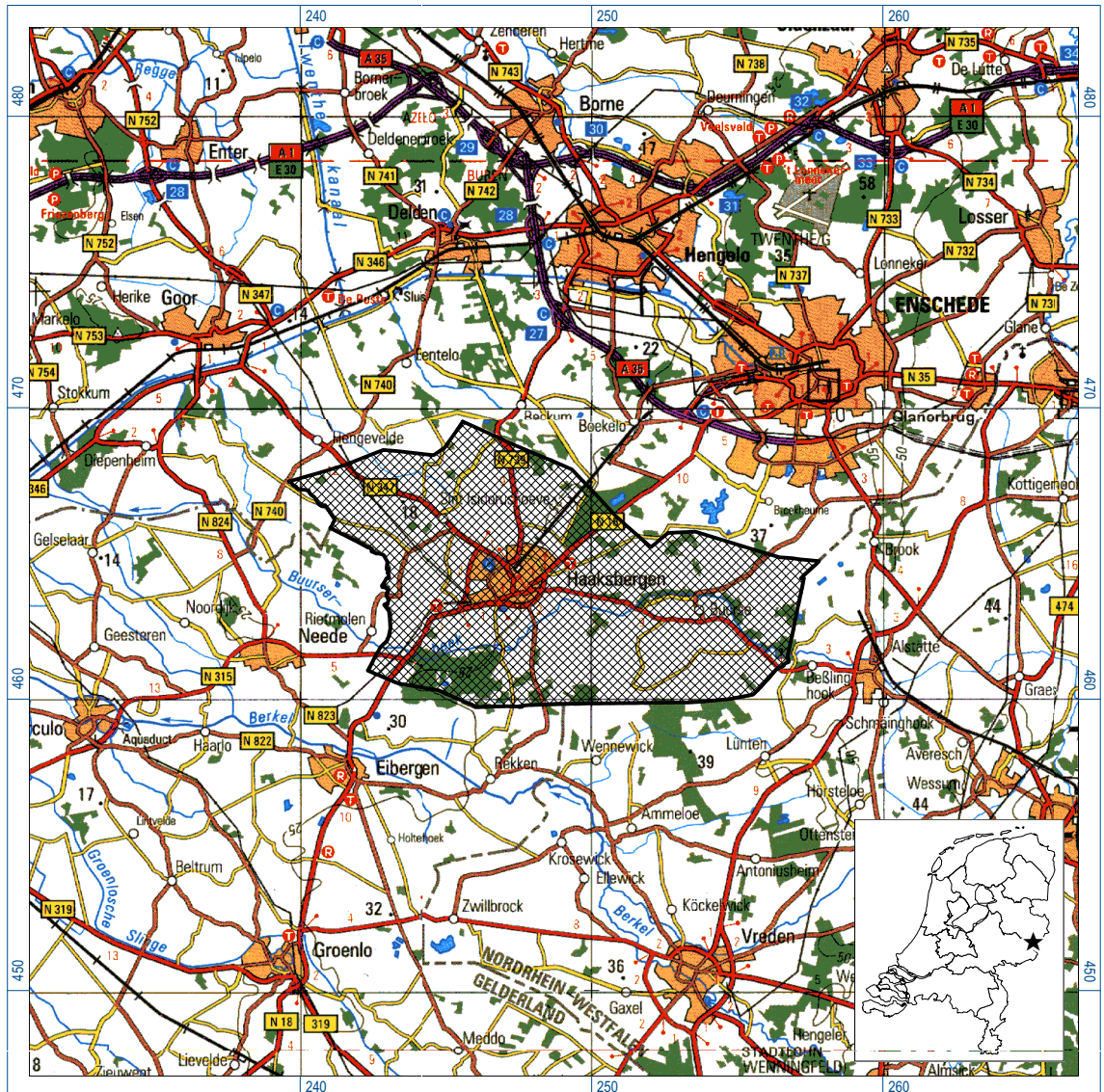
Ter ondersteuning van het gemeentelijk archeologie beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg (AMZ) heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van de gemeente Haaksbergen (figuur 1) een archeologische landschappen- en beleidsadvieskaart vervaardigd (kaartbijlagen 1 en 2). De kaart biedt inzicht in de bestaande archeologische toestand van zowel het landelijke als het bebouwde gebied van de gemeente Haaksbergen (figuur 1). Dit inzicht is noodzakelijk om in de beleidsuitvoering een weloverwogen omgang met archeologie te bereiken.

1.2 Opzet van het onderzoek en leeswijzer

Dit rapport vormt een methodische en inhoudelijke toelichting op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Haaksbergen (kaartbijlage 1) en de daaruit afgeleide archeologische beleidsadvieskaart (kaartbijlage 2). Hoofdstuk 2 geeft een toelichting op de gehanteerde methoden en bronnen. Hoofdstuk 3 behandelt de ontstaansgeschiedenis van het landschap. In hoofdstuk 4 is een inventarisatie opgenomen van de bekende archeologische waarden en een algemene schets van de bewoningsgeschiedenis. Hoofdstuk 5 vormt een toelichting op het gehanteerde verwachtingsmodel: aan de hand van dit model wordt aan de landschappelijke eenheden in de gemeente (zoals weergegeven op kaartbijlage 1) een archeologische verwachting toegekend.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Figuur 1. Het Celtic Field ten noorden van Buurse ligt onder het maaiveld verscholen.

In hoofdstuk 6 wordt dit verwachtingsmodel toegepast voor de gemeente Haaksbergen. Hoofdstuk 7 geeft een beschrijving van de mogelijke bedreigingen van het archeologisch bodemarchief. Hoofdstuk 8 bevat een toelichting op de voorschriften voor het bestemmingsplan die in de legenda van kaartbijlage 2 opgenomen zijn.

Figuur 2. Het Celtic Field ten noorden van Buurse ligt onder het maaiveld verscholen.

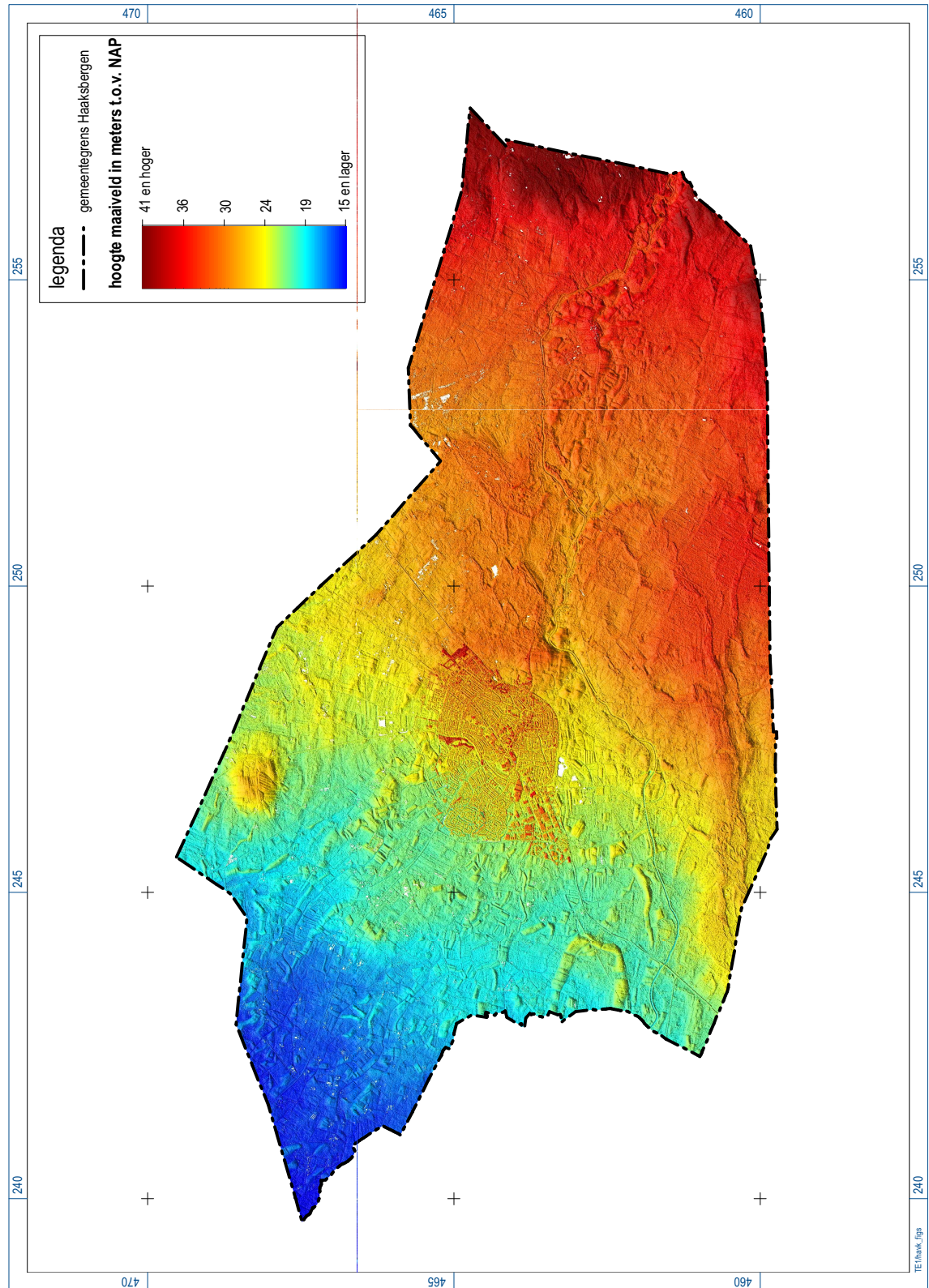
De resultaten van de archeologische inventarisatie zijn opgenomen in de bijlagen. Bijlage 1 betreft de vindplaatsencatalogus; deze biedt een zo volledig mogelijk overzicht van archeologische waarnemingen die in het verleden in de gemeente Haaksbergen zijn gedaan. Bijlage 2 betreft het overzicht van de historische objecten. Bijlage 3 is de catalogus van in de gemeente voorkomende archeologische monumenten en bijlage 4 de catalogus van de in de gemeente Haaksbergen uitgevoerde archeologische onderzoeken tot maart 2009. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in dit rapport beschreven (zie verklarende woordenlijst).

1.3 Dankwoord

Voor het inventariseren van de archeologische vindplaatsen en historische elementen gaat met name dank uit naar de heren A. Radstake en N. Spit van de Historische Kring Haaksbergen.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Figuur 3. De gemeente Haaksbergen op het AHN.

2 Methoden en bronnen

2.1 Inleiding

Reliëf, bodemtypen en waterhuishouding zijn door de eeuwen heen sterk van invloed geweest op de wijze waarop de mens met het landschap omging. Hierdoor bestaat er een duidelijk verband tussen reliëf- en bodemkenmerken, de ontstaansgeschiedenis van het landschap, archeologische vindplaatsen en andere cultuurhistorische relictten. Vindplaatsen uit de Prehistorie bijvoorbeeld komen in de regel voor op hoge, droge plaatsen nabij water. Grote dekzandruggen, rivierduinen en stuwwallen hebben vaak een zeer lange bewoningsgeschiedenis. Maar zelfs de kleinere landschapselementen zoals geïsoleerde lage dekzandkopjes in moerasgebieden blijken bewoond te zijn geweest. Uitgebreide kennis van het (verleden) landschap, de landschapsgenese, geomorfologie en bodemgesteldheid is daarom van groot belang voor een goed begrip van de ligging en verspreiding van bekende archeologische vindplaatsen in het gebied. Met deze kennis is de aanwezigheid van archeologische resten in het huidige landschap tot op zekere hoogte te voorspellen.

2.2 Toelichting op de landschappelijke inventarisatie

De basis voor de in kleur vervaardigde waarden- en verwachtingenkaart en beleidsadvieskaart (schaal 1:10.000; kaartbijlagen 1 en 2) bestaat uit geologische, geomorfologische en bodemkundige gegevens (schaal 1:50.000 en 1:10.000) en gedetailleerde hoogtegegevens uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; figuur 3). Voor delen van de gemeente Haaksbergen zijn al eerder verwachtingskaarten vervaardigd (Willemse, 2006). Naast de gegevens van de al bestaande verwachtingskaarten is voor het grondgebied van de gemeente Haaksbergen een aantal gedetailleerde bodemkaarten (schaal 1:10.000) beschikbaar. Deze zijn vooral gebruikt bij niet eerder gekarteerde gebieden (vnl. gebieden in het noorden van de gemeente) en vormen hier de basis voor de aangegeven landschappelijke eenheden. Waar dit noodzakelijk geacht werd, zijn de desbetreffende bodemkaarten aan de hand van het AHN bijgesteld. In gebieden zonder gedetailleerde bodemkaarten is gebruik gemaakt van geomorfologische en bodemkaarten (schaal 1:50.000), het AHN en gegevens van historische en topografische kaarten, met name de Kadastrale minuutplannen (bron: www.watwaswaar.nl) en de Chromotopografische kaart des Rijks (Bonnekaarten; Robas Producties, 1989) uit het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw.

2.3 Toelichting op de archeologische inventarisatie

Voor de vervaardiging van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart en beleidsadvieskaart is een inventarisatie van bekende archeologische vindplaatsen uitgevoerd. Het doel hiervan is ten eerste het verschaffen van een overzicht van de bekende archeologische waarnemingen in de gemeente Haaksbergen. Ten tweede zijn de bekende archeologische waarnemingen gebruikt ter vaststelling en controle van de archeologische verwachting van de diverse landschappelijke

eenheden. De landschappelijke ligging, aard ouderdom, verspreiding, gaafheid en conservering van bekende archeologische vindplaatsen kunnen namelijk aanwijzingen verschaffen over de aanwezigheid van gelijksoortige, nog onbekende archeologische resten op andere, vergelijkbare locaties.

Tijdens de inventarisatie is voornamelijk gebruik gemaakt van gegevens uit de digitale database ARCHIS. Hierbij moet opgemerkt worden dat de vondstmeldingen en vindplaatsgegevens in ARCHIS wisselend van kwaliteit zijn. Zo kan de plaatsaanduiding van de vindplaats globaal zijn vastgelegd (binnen een vierkante kilometer). Vindplaatsen met een vage plaatsbepaling zijn van mindere waarde dan vindplaatsen waarvan de locatie exact bekend is. Ook is van de meeste vindplaatsen het oppervlak met archeologische resten niet vastgesteld; er dient daarom rekening te worden gehouden met een ruime zone (bij nederzettingsresten meer dan 100 m) rondom de (centrum)coördinaten. Daarnaast is het vrijwel zeker dat een aanzienlijk deel van de in ARCHIS opgenomen archeologische vindplaatsen reeds is verstoord. Veel van de in ARCHIS opgenomen vindplaatsen zijn namelijk ontdekt tijdens of als gevolg van grootschalig grondverzet in het verleden.

Naast de in ARCHIS geregistreerde vindplaatsen zijn de door de Historische Kring van Haaksbergen aangeleverde gegevens op de kaartbijlagen verwerkt. Deze gegevens zijn samen met de waarnemingen uit ARCHIS ondergebracht in de vindplaatsencatalogus (bijlage 1). Vindplaatsen met een archeologische status op de archeologische monumentenkaart (AMK-terreinen) zijn als vlakken aan het kaartbeeld toegevoegd. Een nadere beschrijving van deze terreinen bevindt zich in de catalogus van AMK-terreinen (bijlage 2).

Aan de hand van historisch kaartmateriaal (Kadastrale minuutplannen, circa 1830; Chromotopografische kaart des Rijks, circa 1900) zijn de historische dorpskernen bepaald en op kaart gezet. Deze gebieden zijn indicatief voor een hoge concentratie aan voornamelijk middeleeuwse en latere bewoning. Daarnaast zijn tevens ruim 100 objecten van historische waarde geïnventariseerd. Het betreft voornamelijk boerderijplaatsen (waarvan vermoed wordt dat deze dateren uit de Late Middeleeuwen) en historische molens. Ook hieraan heeft de Historische Kring Haaksbergen een belangrijke bijdrage geleverd.

2.4 Beperkingen en onzekerheden van het bronnenmateriaal

De archeologische landschappen- en beleidsadvieskaart van de gemeente Haaksbergen is hoofdzakelijk gebaseerd op bureauonderzoek. In principe is daarbij uitgegaan van de meest gedetailleerde informatie. De nauwkeurigheid van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart (kaartbijlage 1) en dus de daarvan afgeleide gemeentelijke beleidsadvieskaart (kaartbijlage 2) wordt in hoge mate bepaald door het detailniveau van het bronnenmateriaal. Voor de begrenzing van de verschillende archeolandschappelijke deelgebieden is gebruik gemaakt van het 5 x 5 m digitaal hoogtemodel van het AHN. Op basis hiervan is voornamelijk de begrenzing van geomorfologische eenheden zeer sterk verbeterd, maar zijn de bodemkundige grenzen niet verder gedetailleerd.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Met betrekking tot bodemverstoringsgegevens moet worden geconcludeerd dat alleen globale gegevens over de mate van bodemverstoring in kaart konden worden gebracht (figuur 2; zie § 7.2). Er moet in veel gevallen rekening worden gehouden met belangrijke afwijkingen. Alleen door middel van veldwaarnemingen en/of een zeer gedetailleerd bureauonderzoek kan op dergelijk per-
ceelsniveau een betrouwbaar beeld worden verkregen van de mate van bodemverstoring.

De informatie over geregistreerde vindplaatsen is geheel gebaseerd op gegevens van derden. De nauwkeurigheid van deze vindplaatsgegevens loopt hierdoor sterk uiteen en zal bij hantering van de archeologische beleidsadvieskaart van geval tot geval nader moeten worden bepaald.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

3 Archeolandschap

Pre-kwartaire afzettingen (ouder dan 2,6 miljoen jaar)

De gemeente Haaksbergen ligt voor een groot deel op het zogenaamde Oost-Nederlandse plateau. Dit plateau strekt zich uit van de omgeving van Winterswijk tot aan Haaksbergen en is vanwege zijn genese en geologische opbouw een voor Nederland uniek gebied. Hier komen mesozoïsche en tertiaire afzettingen aan het oppervlak die zich elders in Nederland op grote diepte bevinden. Deze afzettingen zijn tijdens het Tertiair (circa 53 tot 2,6 miljoen jaar geleden) door inwendige krachten in de aardkorst omhoog geduwd (Harbers & Rosing, 1983). Door de opheffing langs de westrand van het zogenaamde Bekken van Münster is een relatief hooggelegen plateau (30 tot 50 m +NAP) ontstaan. De afzettingen op het plateau dateren uit de geologische perioden Trias (Bontzandsteen en Muschelkalk; 225 tot 190 miljoen jaar geleden), Jura (klei; 190 tot 135 miljoen jaar geleden), Krijt (groenzand en kalksteen; 135 tot 65 miljoen jaar geleden) en Tertiair (groenzand en zware mariene klei; 65 tot 2,3 miljoen jaar geleden). De westelijke begrenzing van het plateau wordt gevormd door een terreinknik langs de lijn Eibergen-Lichtenvoorde-Aalten.

Vroeg en Midden Pleistoceen (2,6 miljoen tot 130.000 jaar geleden)

In het Vroeg en Midden Pleistoceen wisselden koude glaciale en warme interglaciale perioden elkaar met grote regelmaat af. In het Vroeg Pleistoceen (2,6 tot 1,75 miljoen jaar geleden) vond op grote schaal erosie plaats van de opgeheven tertiaire afzettingen. Hierbij werd het plateau versneden tot verscheidene kleinere plateaus (vereffeningsrestplateaus) die van elkaar gescheiden werden door diepe erosiegeulen of -dalen. Vanaf het begin van het Pleistoceen tot in de voorlaatste ijstijd (circa 370.000 jaar geleden) stroomde de Rijn vanuit het zuidoosten van Nederland in noordoostelijke richting. De Rijn zette dikke pakketten grof zand en grind af, ook op de geërodeerde tertiaire afzettingen van het Oost-Nederlandse plateau.

Vanaf het Midden Pleistoceen kwam het in Noordwest-Europa tot massale uitbreidingen van het landijs. Het noorden en midden van Nederland werd daarbij gedurende zowel het Elsterien (475.000 tot 410.000 jaar geleden) als het Saalien (370.000 tot 130.000 jaar geleden) met landijs bedekt. De Rijn splitste zich al voor het Elsterien van de Maas af en bevond zich vanaf toen aan de oostrand van de Nederrijnse Laagvlakte, waarbij ze een koers dwars door het IJsselmeergebied naar zee volgde. De ijsbedekking in het noorden en midden van het land gedurende het Elsterien en het Saalien dwong de Rijn zijn loop naar het westen te verleggen.

Na de Elster-ijstijd en het warmere Holsteinien werd tijdens het Saalien de noordelijke helft van Nederland bedekt door een ijskap die zijn oorsprong had in Scandinavië. De zeespiegel lag zo'n 150 m lager dan nu en de bodem raakte tot op een diepte van tientallen tot honderden meters permanent bevroren (permafrost). De ijslobben langs het landijsfront zakten diep in de rivierafzettingen uit het Vroeg en Midden Pleistoceen weg. Op deze plaatsen ontstonden tientallen meters diepe (tong)bekkens en werden er dikke pakketten rivierzand uit het Vroeg en Midden Pleistoceen door de oprukkende gletsjers opgestuwd (Rappol, 1991; Berendsen, 1996 en 1997). Hierbij ont-

stonden verscheidene hoge stuwwallen. Door de komst van het landijs werden de Rijn en ook de Maas gedwongen om een meer westelijke/zuidelijke loop te kiezen. Gedurende het Saalien werd het gebied van het Oost-Nederlandse plateau door het schuivende landijs 'overreden', geërodeerd en afgevlakt. Onder het landijs werd op veel plaatsen grondmorene (meestal keileem) afgezet. De grondmorene is gevormd op het contactvlak tussen het voortschuivende ijs en de ondergrond en bestaat in zijn meest kenmerkende vorm uit een structuurloze leem vermengd met grof zand, grind en stenen (figuur 4). Veelal bestaat de 'keileem' uit opgenomen en verplaatste (lokale) tertiaire en mesozoïsche klei. De aanwezigheid van deze slecht waterdoorlatende afzetting aan of nabij de oppervlakte is, samen met de tertiaire klei, de oorzaak van het huidige, vochtige karakter van grote delen van de plateaus. Aan het eind van het Saalien werden de (gedeeltelijk) met sediment opgevulde vroeg-pleistocene geulen van het Oost-Nederlandse plateau door smeltwaterstromen opnieuw uitgesleten. Hierdoor ontstonden grote en zeer diepe erosiegeulen waarin gedurende het resterende deel van het Saalien en in het Eemien (circa 130.000 tot 115.000 jaar geleden) meren aanwezig waren. Ook ontstonden door afstromend regenwater uitgebreide afwateringssystemen, waarbij met name in de nabijheid van de oude smeltwatergeulen tot meer dan 20 m diepe beekdalen uitgesleten werden.

Figuur 4. Stepelo ligt op een grondmorenewelving die gevormd is door het landijs in het Saaliën.

Eemien (130.000 tot 115.00 jaar geleden)

Na het Saalien brak een lange en vrij warme periode aan: het Eemien. Het klimaat in het Noord-zeegebied was bijna subtropisch (vergelijkbaar met het huidige klimaat in Midden Frankrijk) en een groot deel van West-Europa liep door het smelten van het landijs en de stijgende zeespiegel onder water. Uiteindelijk werd een zeespiegelniveau bereikt dat wellicht 1 tot 2 m hoger lag dan tegenwoordig. Aan het begin van het Eemien bestond de vegetatie vooral uit berken en later uit

uitgestrekte dennenbossen. Vervolgens nam het gemengde eikenbos (eik, iep, linde, esdoorn en hazelaar) in omvang toe. Het is zeker dat in het Eemien mensen in Nederland hebben gewoond, hetgeen blijkt uit vondsten van typische vuurstenen vuistbijlen en andere artefacten uit deze periode (Roebroeks, 1990). Tegen het koudere einde van het Eemien namen de spar en de den weer belangrijke plaatsen in de vegetatie in. Vanwege de dichte begroeiing was in deze relatief warme tijd niet of nauwelijks sprake van erosie. Ook vond er weinig sedimentatie plaats en pas in de volgende ijstijd (het Weichselien: ca. 115.000-11.600 jaar geleden) vonden de laatste vormbepalende processen plaats.

Weichselien (115 .000-11.600 jaar geleden)

De ontwikkeling van het klimaat tijdens het Weichselien had een fluctuerend verloop. De fase met maximale koude werd pas tegen het eind van het Weichselien, rond 18.000 jaar geleden, bereikt. In het Weichselien kwamen de gletsjers niet zuidelijker dan Hamburg en het was ook iets warmer vergeleken met het Saalien. Wel bedekte het Engelse landijs het noordelijke deel van de Nederlandse Noordzee. Het zeeniveau was vele tientallen meters lager dan nu; de ondiepe Noordzee bestond niet en de kustlijn lag zuidelijker dan het Nauw van Calais. Het Vroeg Weichselien, ook wel het Vroeg Glaciaal genoemd (115.000 tot 73.000 jaar geleden), werd gekenmerkt door open, parkachtige landschappen waarin vooral den en berk overheersten. De koelere fasen werden afgewisseld door een aantal warmere intervallen. Gedurende deze iets warmere perioden bereikte ook een enkele eik ons land.

Het Midden Weichselien (ook wel Pleniglaciaal: ca. 73.000 tot 15.500 jaar geleden) begon met een sterke daling van de gemiddelde jaartemperatuur. Op hogere breedten nam de hoeveelheid landijs toe, met als gevolg een verdere daling van de zeespiegel. De grond was ook nu weer permanent bevroren. Aaneengesloten bossen verdwenen. Nederland bestond uit een open toendralandschap met dwergberk en vooral veel kruiden. Rivieren en beken begonnen zich in te snijden in de ondergrond. Deze fase met sterke erosie is kenmerkend voor het begin van het Midden Weichselien. Het bovenstroomse deel van de huidige Rijndelta maakte gedurende het Midden Weichselien deel uit van een omvangrijke riviervlakte met vlechtende rivieren. De Rijn wist door de stuwwallen van Montferland heen te slijten en kreeg zijn huidige loop naar het westen. Door de verlegging van de hoofdstroom van de Rijn naar een route oostelijk van het Montferland bleef in het IJsseldal slechts een restgeul over die werd gevoed door onder andere de Buurserbeek en verscheidene lokale beken (figuur 5; Spek, 1996).

Omdat de ondergrond permanent bevroren was, kon het water op veel plaatsen maar moeilijk wegzakken. Mede door het ontbreken van vegetatie konden erosieprocessen gemakkelijk vat krijgen op het landschap. Het water sneed zich in de permafrost, waardoor erosiedalen ontstonden. In het open, zandige, pleniglaciale landschap hadden ijzige sneeuwstormen vrij spel. Door de wind verstoof veel zand, waarbij vooral het fijnere stof over grote afstanden werd verplaatst. In uitgestrekte delen van Zuid- en Oost-Nederland is dit materiaal als een dikke deken fijn zand afgezet: het Oud Dekzand. Gebieden met Oud Dekzand vormen tegenwoordig op veel plaatsen uitgestrekte, reliëfarme vlakten. Soms is het materiaal zo fijn dat van löss (door de wind neergelegde zandig silt) wordt gesproken. Het dekzand kan in de luwte van de erosiedalen op het plateau en de stuwwallen een dikte van verscheidene meters bereiken.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Figuur 5. De Buurserbeek stroomt centraal door de gemeente Haaksbergen. De beek is echter voor het grootste deel verlegd.

Figuur 6. Het deksandlandschap bij Langelo.

Het op het Pleniglaciaal volgende Laat Glaciaal (15.500 tot 11.600 jaar geleden) werd gekenmerkt door enkele snel op elkaar volgende klimaatwisselingen. De kustlijn lag nog steeds veel verder naar het westen en er heerste een continentaal klimaat (Renssen, 1997; Hoek, 1997). Het Laat Glaciaal begon met een relatief warme periode waarin het landschap zich parkachtig ontwikkelde en er veel berken groeiden (Bølling-interstadiaal, ca. 14.900-14.100 jaar geleden). Na een periode van 600 jaar, waarin de gemiddelde jaartemperatuur wat terugviel (Vroege Dryas, ca. 14.100-13.500 jaar geleden), herstelde de eerder ingezette klimaatverbetering zich en begon het Allerød-interstadiaal (13.500-13.000 jaar geleden). Tijdens het Allerød-interstadiaal kwam een volledige bosontwikkeling op gang. Daarin domineerden berk, den en spar, die de plaats innamen van een door berk en jeneverbess gekenmerkte pioniervegetatie. Op de nattere plekken groeiden elzen en ontstonden in de beekdalen elzenbroekbossen. Door een afname van de sediment- en waterafvoer veranderden de rivieren en beken van vlechtend en accumulerend in meanderend en insnijdend.

Het laatste millennium van het Laat Glaciaal was weer een periode van felle koude: het Late Dryas stadiaal (ook wel het Jonge Dryas tijdvak, ca. 13.000-11.600 jaar geleden). Het klimaat veranderde het landschap in een gure en vooral droge poolwoestijn. De begroeiing werd sterk gereduceerd en door het verdwijnen van de permafrost kon de ondergrond nog verder uitdrogen. Juist in deze periode ontstonden de meest omvangrijke zandverstuivingen. Het zwak lemige stuifzand uit deze periode wordt aangeduid als Jong Dekzand en is leemarm, enigszins grover en reliëfrijker dan het Oud Dekzand. Het vormt in uitgestrekte gebieden opgestoven, zwak glooiende ruggen, welvingen en koppen (figuur 6). Langs de randen van de stuwwallen werden gordeldekzandruggen gevormd. In de uitgeblazen laagten bleef later op veel plaatsen water staan. De op deze wijze gevormde natuurlijke meertjes worden dobben (vennen) genoemd.

Op het Oost-Nederlandse plateau werd slechts een dunne laag Jong Dekzand afgezet of ontbreekt het geheel, waardoor tertiaire klei en keileem (vrijwel) dagzomen. Hierdoor bevinden zich op veel plaatsen slecht waterdoorlatende oude kleien op geringe diepte onder het maaiveld en zijn de bodems op de plateaus relatief nat. In de luwte van de dalen ontstonden wel enorme complexen van dekzandruggen die een hoogte van meer dan 10 m bereikten. Deze ruggen vulden de laat-pleistocene beekdalen grotendeels of zelfs volledig op, waardoor deze verstopt raakten en beeklopen gedwongen waren zich te verleggen. De grotere dekzandcomplexen omsloten grote, laaggelegen bekkens, waardoor beekjes en kleine riviertjes liepen. In deze bekkens ontstonden vele kleine, geïsoleerde dekzandkoppen die als eilandjes in het omringende lager gelegen gebied lagen. Door de dekzandruggen en -laagten raakte het afwateringspatroon direct ten westen van het reliëfrijke Oost-Nederlandse plateau ontregeld, waardoor sommige laaggelegen gebieden zeer nat werden en gedurende het Holoceen door veen overdekt raakten.

Holoceen (vanaf 11.600 jaar geleden)

Circa 11.600 jaar geleden zette een zeer snelle klimaatsverbetering in die het begin van het huidige Holoceen markeert. Door het warmer worden van het klimaat raakte het onderzoeksgebied langzaam begroeid: eerst met een typische toendravegetatie zoals dwergberk, alsem en dwergwilg, later gevolgd door de den. Vanaf het Boreaal (9000-8000 jaar geleden) ontwikkelden zich een voor een de eerste warmteminnende boomsoorten (zoals de hazelaar), gevolgd door eik en andere loofboomsoorten (Jungerius e.a., 1973). Gedurende de eerste 5000 jaar van het Holoceen

hadden dichte, vrijwel aaneengesloten oerbossen een dempend effect op de waterhuishouding en was slechts sprake van een bescheiden erosie en sedimentatie op lokaal niveau. Hierdoor vonden geen belangrijke natuurlijke wijzigingen van het pleistocene reliëf meer plaats.

Door het in het Weichselien ontstane dekzandreliëf was het oorspronkelijke afwateringspatroon hopeloos verstopt geraakt. Ook op het Oost-Nederlandse plateau verstoorde de opvulling van de beekdalen met dekzand de waterafvoer van grond- en regenwater. Hierdoor hadden de afzonderlijke beken van Twente in het begin van het Holoceen geen duidelijk afgebakende stroomgebieden meer. Ze stroomden globaal van zuidoost naar noordwest en liepen dood in de (dekzand)laagten ten westen van het Oost-Nederlandse plateau. Door de vernatting met voedselrijk rivierwater ontstonden dunne (laag)veenafzettingen (moerassen), waardoor het water diffuus naar beneden afstroomde. Aan de westzijde van deze aaneenschakeling van uitgestrekte laagveenmoerassen ontsprongen weer nieuwe beekjes die richting het dal van het Regge- en Vechtsysteem afwaterden. In de beekdalen was sprake van veengroei en een (geringe) mate van afzetting van kleiige en humeuze beekafzettingen. Deze afzettingen van zand, leem en veen worden gerekend tot het Laagpakket van Singraven (Schokker e.a., 2003).

Onder invloed van kwelwater van het Oost-Nederlandse plateau en de stuwwallen en de stagnerende waterafvoer van het dekzandlandschap konden in de natte laagten tevens uitgestrekte hoogveenkussens gaan groeien (Formatie van Nieuwkoop; Weerts & Busschers, 2003). De planten uit het hoogveen (vnl. *Sphagnum*-soorten) gedijden op voedselarm (regen)water en hielden ook na afsterven veel water vast. Door het ophopen van afgestorven planten en het vasthouden van water bleef de grondwaterspiegel (lokaal) meestijgen. Hierdoor kon het veen zich over de hoger gelegen delen van het gebied uitbreiden, vooral gedurende het wat warmere en vochtiger Atlanticum (7000 tot 3000 voor Chr.; Van der Hammen & Maarleveld, 1970).

In de Middeleeuwen ontstonden op veel laat-glaciale dekzandruggen en -koppen, als gevolg van de toepassing van plaggenbemesting, dikke plaggen- of esdekken. Hierdoor is het dekzandreliëf op veel plaatsen afgedekt geraakt en versterkt; daardoor ontstonden vele kenmerkende steilranden. Ook op de hellingen van de plateaus en soms in de dekzandlaagten ontstonden vanaf de Late Middeleeuwen plaggendecken.

Plaatselijk ontstonden zandverstuivingen doordat de bewoners van de streek de vegetatie aantastten door beakkering, begrazing, houtkap, plaggenwinning, etc. Hierdoor is het oorspronkelijke bodemprofiel plaatselijk verdwenen dan wel afgedekt en is sprake van een grillig stuifduinenreliëf. Oude bewoningslagen komen hier behalve aan het oppervlak soms ook voor onder een dikke afdekkende laag stuifzand.

4 Archeologie

Het doel van de archeologische inventarisatie is om een zo compleet, correct en actueel mogelijk overzicht te verkrijgen van de bekende archeologische en historische vindplaatsen in de gemeente Haaksbergen. In § 4.1 wordt allereerst kort de bewoningsgeschiedenis van de regio Twente uiteengezet. In § 4.2 worden vervolgens de in ARCHIS geregistreerde en door amateurverenigingen aangegeven vindplaatsen beschreven. Als laatste worden in § 4.3 de aan de hand van historisch kaartmateriaal geïnventariseerde historische locaties behandeld. Enkele van deze locaties zijn ook in ARCHIS opgenomen: overlappingsen zijn zodoende mogelijk.

4.1 Bewoningsgeschiedenis Oost-Nederlands zandgebied

Paleolithicum (tot 8800 voor Chr.)

De oudste archeologische vondsten in Twente dateren uit de Oude Steentijd. Ze zijn afkomstig van jagende en verzamelende groepjes Neanderthalers die in het gebied van Oost-Nederland rondtrokken. Het gaat om vuurstenen artefacten (o.a. vuistbijlen en afslagen) uit het Eemien of de eerste helft van het Weichselien (130.000-70.000 jaar geleden) die op diverse plaatsen in Twente en het aangrenzende Duitsland zijn gevonden. Voor een recent overzicht van vondsten en vindplaatsen wordt verwezen naar artikelen van Schlüter (2002a en 2002b). Het merendeel van de artefacten is afkomstig uit gebieden waar oude afzettingen uit het Vroeg of Midden Pleistoceen aan of nabij de oppervlakte voorkomen, met name op de stuwwallen. Daarnaast zijn artefacten opgezogen uit diepe zandwinningsputten in beek en -rivierdalen. Voor de extreem koude middenfase van het Weichselien (het Pleniglaciaal: 70.000-13.000 jaar geleden) zijn er geen aanwijzing voor menselijke aanwezigheid in Oost-Nederland. Pas aan het begin van het Laat Glaciaal (13.000-10.000 jaar geleden) was er weer bewoning mogelijk. Het Laat Glaciaal kenmerkte zich door een opeenvolging van warme en koude klimaatsfasen. Het landschap van de warme fasen, Bølling (13.000-12.000 jaar geleden) en Allerød (11.800-11.000 jaar geleden), kan het best worden vergeleken met een parktoendra met een vegetatie van struiken en lage bomen. In de koude klimaatsfasen, de Vroege en Late Dryas (resp. 12.000-11.800 en 11.000-10.000 jaar geleden), maakten de bomen grotendeels plaats voor lage struiken, grassen en zegges (Van der Hammen & Bakker, 1971). Door archeologen wordt de bewoning gedurende Laat Glaciaal aangeduid als het Laat Paleolithicum. Men leefde in deze tijd van de jacht op hoefdieren (o.a. rendier), pelsdieren (o.a. poolvos) en vogels (o.a. gans), van de visvangst en het verzamelen van eetbare planten, wortels, knollen en vruchten.

In Oost-Twente is in deze periode sprake van 3 en mogelijk 4 laat-paleolithische archeologische culturen die elkaar in de tijd opvolgen: de Hamburg- (Bølling en Vroege Dryas), de Creswell- (onzeker; Vroege Dryas en Allerød), de Federmesser- (Allerød en Late Dryas) en de Ahrensburgcultuur (Late Dryas en Preboreaal). Met name in het gebied ten noordoosten van Borne zijn op hoge (gordel-)dekkandruppen ten zuiden van de stuwwal van Ootmarsum en in het Dinkeldal diverse vindplaatsen met vuurstenen artefacten uit deze perioden bekend (Scholte Lubberink, 1998). In het westen en zuiden

van Twente zijn vindplaatsen van de Federmessercultuur bekend te Enter en Usselo (Deeben, 2006; Hijzeler, 1947 & 1955; Verlinde, 1973).

Mesolithicum (8800-4900 voor Chr.)

Omstreeks 8800 voor Chr. kwam er een eind aan de ijstijd en begon het relatief warme Holoceen. In archeologisch opzicht nam de Midden Steentijd of het Mesolithicum een aanvang (8800-4900 voor Chr.). Kenmerkend voor deze periode zijn de kleine vuurstenen pijlspitsen die worden aangeduid als microlieten. Gedurende het Mesolithicum veranderde het laat-glaciale toendra- en steppe-landschap geleidelijk in een dicht begroeid boslandschap. Aan het eind van het Preboreaal (8800-8000 voor Chr.) was reeds sprake van een uitgestrekt dennenbos in het dekzandlandschap en op de stuwwal, terwijl in de beekdalen een open berkenbos groeide (Van Geel e.a., 1980/1981; Van der Hammen & Bakker, 1971). Deze bossen maakten gedurende het Boreaal (8000-7000 voor Chr.) en in het begin van het Atlanticum (7000-3000 voor Chr.) plaats voor een gemengd loofbos, waarin achtereenvolgens hazelaar, eik en iep, linde, els en es verschenen. In het Atlanticum was uiteindelijk het gehele gebied met een dicht gemengd eikenbos begroeid, waarin de linde en iep een belangrijke plaats innamen. Als gevolg van de veranderende milieumomstandigheden kwam tijdens het Mesolithicum een breed scala aan voedselbronnen beschikbaar, die seizoensmatig werden geëxploiteerd. Men leefde van de jacht op grote zoogdieren (o.a. oeros, eland, edelhert en wild zwijn), pelsdieren (o.a. otter en marter), (water)vogels (o.a. gans en zwaan), de visvangst (o.a. snoek en paling) en van het verzamelen van eetbare planten, vruchten en noten (o.a. hazelnoot). Uit de sterk versneden dekzandgebieden van Twente zijn vele tientallen kampementen uit het Mesolithicum bekend. Op de stuwwallen en in de in landschappelijk opzicht meer homogene delen van de dekzandgebieden zijn mesolithische sites daarentegen schaars (Musch, 1991; Scholte Lubberink, 1998). De omgeving van Haaksbergen vormt wat dit betreft geen uitzondering. Op de dekzandruggen en -koppen in de sterk door beken versneden dekzandgebieden rond Haaksbergen komen meerdere resten uit het Mesolithicum voor.

Neolithicum (4900-2000 voor Chr.)

In de periode tussen ongeveer 4900 en 3400 voor Chr. vond in Oost-Nederland de overgang van een geheel op jagen en verzamelen gebaseerde economie naar een vrijwel volledig agrarische levenswijze plaats. Hoe de overgang naar de landbouw in Oost-Nederland precies in zijn werk is gegaan, is nog onbekend. In regionale pollendiagrammen zijn voor deze periode de eerste aanwijzingen voor akkerbouw in de vorm van pollen van akkeronkruiden en granen gedocumenteerd (Van der Hammen & Bakker, 1971). Archeologische vondsten uit deze periode zijn echter zeldzaam. Uit Twente is een klein aantal losse vondsten bekend dat op typologische gronden aan deze periode toegewezen moet worden. Het gaat om stenen bijlen met een ronde of ovale doorsnede en een aantal uit zuidelijker streken geïmporteerde vuurstenen werktuigen en stenen hakwerktuigen (o.a. Scholte Lubberink, 1992a).

Uit de tweede helft van het Midden Neolithicum (3400-2850 voor Chr.), het Laat Neolithicum (2850-2000 voor Chr.) en de Vroege Bronstijd (2000-1600 voor Chr.) is het aantal archeologische vondsten veel groter. Een opvallend verschil met het Laat Paleolithicum en Mesolithicum is dat vanaf het Midden Neolithicum landschappelijk meer homogene en voor het boerenbedrijf meer geschikte gebieden met lichte, zandige bodems als woonplaats werden gekozen. Dit uitte zich in

een intensieve bewoning van licht bewerkbare zandige bodems op de stuwwallen, van het relatief homogene dekzandgebied ten westen van de stuwwal van Oldenzaal en van de grotere dekzandruggen langs de beekdalen. Uit het Neolithicum is in Twente een relatief groot aantal vindplaatsen en vondsten bekend. Het gaat om graven, nederzettingen, rituele depots en diverse losse vondsten waarvan de betekenis onbekend is. Desondanks is nog maar weinig gravend archeologisch onderzoek met betrekking tot deze periode uitgevoerd. Het onderzoek dat in het verleden is uitgevoerd, was hoofdzakelijk gericht op begraafplaatsen zoals het hunebed te Mander (Hijszeler, 1957; Lanting & Verlinde, 1986; Lanting & Brindley, 2005) en diverse grafheuvels uit het Laat Neolithicum en de Vroege Bronstijd, onder andere te Vasse, Nutter, Mander en Wierden (o.a. Bursch, 1933; Hijszeler 1942, 1945, 1948a/b en 1961). Onderzoek van neolithische nederzettingen heeft tot op heden slechts zeer sporadisch plaatsgevonden. In Twente kan slechts gewezen worden op één mogelijke neolithische huisplattegrond uit een opgraving bij Vasse (Verlinde, 1984). De datering van deze plattegrond wordt echter in twijfel getrokken (Hogestein & Drenth, 2000). Eenduidige neolithische plattegronden zijn wel bekend uit het aangrenzende Duitsland. Nabij Heek, ten zuiden van Gronau, is tijdens de aanleg van een snelweg een nederzetting met diverse huisplattegronden en een grafveld van de Trechterbekercultuur opgegraven (o.a. Finke, 1990).

Brons- en IJzertijd (2000-12 voor Chr.)

De Midden Bronstijd (1600-1100 voor Chr.) is een van de in archeologisch opzicht slechtst bekende perioden in Twente. Hoewel uit deze periode slechts een relatief gering aantal vondsten bekend is, kan uit de aanwezigheid van een grote hoeveelheid grafheuvels, diverse losse vondsten (o.a. bronzen voorwerpen) en vegetatiegegevens in pollendiagrammen een voortdurende menselijke aanwezigheid worden afgeleid. Op basis van de summierende gegevens kan onder enig voorbehoud gesteld worden dat de verspreiding van vindplaatsen en hun landschappelijke ligging overeenkomsten vertoont met die uit het Midden en Laat Neolithicum. Zoals ook het geval was bij de voorgaande perioden, is het archeologische onderzoek van de Midden Bronstijd in Twente hoofdzakelijk gericht geweest op onderzoek van grafheuvels. Te Mander en Gammelke zijn zogenaamde familiegrafheuvels uit deze periode opgegraven (Hijszeler, 1970; Verlinde, 1973a). Nederzettingssporen zijn alleen bekend uit Vasse, waar in 1958 aan de rand van een zandgroeve de (halve) plattegrond van een grote boerderij uit de Midden Bronstijd B is onderzocht (Verlinde & Theunissen, 2001).

In de Late Bronstijd en de IJzertijd (1100-12 voor Chr.) heeft Twente blijkens de enorme hoeveelheid archeologische vondsten een grote bevolkingsdichtheid gekend. Ter illustratie kan vermeld worden dat circa 80% van de in Overijssel bekende urnenvelden uit de Late Bronstijd en Vroege IJzertijd in Twente ligt (Verlinde, 1987). De grote bevolkingsdichtheid uitte zich onder andere in de (kortstondige) ontginning van enigszins perifeer gelegen gebieden met een mindere bodemvruchtbaarheid. Verder leidden de voortdurende ontbossingen en agrarische activiteiten tot grootschalige erosie op de hoge zandgronden en een versnelde sedimentatie van zand en klei in de beekdalen. Als gevolg hiervan nam de overstromingsfrequentie van riviertjes en beken toe. Grafvelden en nederzettingen lagen op korte afstand van elkaar op de hoge zandgronden langs beekdalen en op zandige delen van de stuwwallen. Het betreft voor een belangrijk deel gebieden waar sinds de Nieuwe tijd door de toepassing van pluggenbemesting dikke cultuurdekken zijn ontstaan. Zoals

recent onderzoek in plangebied Bornsche Maten te Borne heeft aangetoond, werden vanaf het eind van de Vroege IJzertijd ook lager gelegen, vochtige en voorheen vrijwel onbewoonde delen van het landschap in gebruik genomen (Scholte Lubberink & Willemse, 2009).

De nederzettingen uit de Late Bronstijd en IJzertijd bestonden uit één of enkele boerderijen met bijbehorende akkers, die onder andere vanwege afnemende bodemvruchtbaarheid periodiek werden verplaatst (zwervende erven). Het sterk versnipperde landschap liet het ontstaan van grotere nederzettingen waarschijnlijk niet toe. Tijdens grootschalig archeologisch onderzoek in plangebied Bornsche Maten zijn tussen 2005 en 2007 omvangrijke nederzettingsterreinen uit de IJzertijd blootgelegd (Scholte Lubberink & Willemse, 2009). Hier is sprake van nederzettingen bestaande uit een enkele boerderij met een groot aantal bijgebouwen. Grote nederzettingen, bestaande uit meerder boerderijen, worden in principe wel verwacht op meer grootschalige landschappelijke eenheden zoals stuwwallen en grondmoreneruggen. Hierover is echter nog vrijwel niets bekend. Dit geldt in een iets mindere mate, ondanks de grote hoeveelheid bekende vindplaatsen, ook voor ontwikkelingen en veranderingen in de locaties en de kenmerken van nederzettingen en grafvelden binnen deze periode. Grootschalig onderzoek waarmee inzicht verkregen kan worden in de 'bewoningsdynamiek' gedurende de Late Bronstijd en IJzertijd heeft in Twente nog maar beperkt plaatsgevonden. Het grootschalige onderzoek in plangebied Bornsche Maten vormt wat dit betreft een uitzondering. Het merendeel van het tot op heden uitgevoerde onderzoek elders in Twente bestond uit relatief kleinschalig noodonderzoek

Naast nederzettingen is uit de periode Late Bronstijd-IJzertijd een groot aantal grafvelden bekend. Het merendeel daarvan betreft urnenvelden uit de Late Bronstijd en Vroege IJzertijd. In de eerste helft van de Midden IJzertijd veranderde het grafritueel: het aantal bijzettingen in urnen nam sterk af (evenals de omvang van de grafvelden) en randstructuren rond graven verdwijnen grotendeels. Hierdoor zijn grafvelden uit de Midden en Late IJzertijd in archeologisch opzicht slecht zichtbaar, waardoor er minder bekend zijn dan urnenvelden. Voor een overzicht van de andere Overijsselse urnenvelden en IJzertijdgraven en -grafvelden kan verwezen worden naar Verlinde (1987) en Van Beek (2006).

Romeinse tijd (12 voor Chr.–450 na Chr.)

Tijdens de Romeinse tijd veranderde het nederzettingenpatroon niet of nauwelijks. Tussen de Late IJzertijd en Vroeg Romeinse tijd lijkt op diverse plaatsen sprake van continuïteit wat betreft de locaties van nederzettingen. Wel duiden veranderingen in het aardewerk en in bouwwijze van boerderijen op toenemende (culturele) invloed vanuit het noorden en oosten. In Twente en omgeving zijn uit de Vroeg Romeinse tijd verscheidene nederzettingen onderzocht. Hierboven is reeds gewezen op nederzettingen te Denekamp en Buurse. Uit Wierden is eveneens een huisplattegrond uit de 1e eeuw na Chr. bekend (Lankamp & Wieringa, 1992; Verlinde, 1999). De bouwwijze van de boerderijen was in de Vroeg Romeinse tijd in vergelijking met eerdere en latere perioden zeer divers van karakter. Zo was onder andere sprake van huizen met en zonder wandgreppels en van drie-, twee- en zelfs (gedeeltelijk) eenbeukige huisplattegronden. Net als in de IJzertijd was in de Vroeg Romeinse tijd hoofdzakelijk sprake van nederzettingen van alleenstaande boerderijen die door het landschap 'zwierven'. Wel lijkt er vaker dan voorheen nieuwbouw te hebben

plaatsgevonden op of naast een bestaand erf, zodat op nederzettingsterreinen uit deze periode de plattegronden van meerdere in de tijd opeenvolgende hoofdgebouwen aangetroffen zijn (o.a. Borne-Zuid Esch: Scholte Lubberink, 2007). Een tweede opvallend aspect is voorkomen van kleine crematiegrafvelden in of nabij de nederzettingen.

Gedurende 1e eeuw na Chr. ontwikkeld zich in Midden- en Oost-Nederland en het aangrenzende Duitse gebied een meer eenvormige cultuur die als Rijn-Wezer Germaans (RWG) aangeduid wordt. Dit ging gepaard met de opkomst van andere huistypen, het voorkomen van hutkommen, diepe waterputten en meer rijk geschakeerd vondstmateriaal, onder andere ten dele rijk versierd handgevormd aardewerk en Romeinse importen (Verlinde, 2004). De boerderijen uit deze periode vertonen overeenkomsten met de Drentse typen Wijster en Peelo die in grote delen van Noord-, Midden- en Oost-Nederland en het aangrenzende Duitsland voorkomen. In de Romeinse tijd lijkt een deel van de nederzettingen zich tot kleine gehuchten van één tot drie gelijktijdige boerderijen te ontwikkelen. Dit was bijvoorbeeld het geval te Denekamp, waar in 1972/73 een Germaanse nederzetting grotendeels is opgegraven (Verlinde, 1973b en 2004). De nederzettingen uit de Midden en Laat Romeinse tijd concentreren zich in tegenstelling tot de voorgaande periode weer op de hoge droge delen van het landschap: hoge dekzandruggen en droge, zandige delen van de stuwwallen. Opvallend is dat de nederzettingslocaties uit deze periode vaak samenvallen met kernen van tot laat-middeleeuwse buurtschappen behorende essen (Scholte Lubberink, 2008).

Middeleeuwen en Nieuwe tijd (450 na Chr.- heden)

Aan het einde van de Romeinse tijd nam de bevolkingsdichtheid sterk af. Uit opgravingen is gebleken dat veel nederzettingen in die tijd werden verlaten, zoals ook bij de Germaanse nederzetting op de Borchert te Denekamp het geval was (Verlinde, 2004). Voor bewoningscontinuïteit tussen de Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen, zoals in het IJsseldal is vastgesteld, zijn in Twente nog geen concrete aanwijzingen. In pollendiagrammen is te zien dat de natuurlijke vegetatie zich in deze tijd herstelde en dat bossen zich konden uitbreiden. Deze situatie duurde voort gedurende de eerste helft van de Vroege Middeleeuwen (Merovingische tijd: 450-725 na Chr.). In deze tijd was er vermoedelijk sprake van een veel lagere bevolkingsdichtheid dan in de voorgaande perioden. Uit incidentele archeologische vondsten en uit aanwijzingen voor akkerbouw in pollendiagrammen blijkt echter dat Twente in deze tijd niet geheel verlaten was. Te Hezingen, ten noorden van Ootmarsum, is een klein deel van een nederzetting opgegraven (Hijszeler, 1964; Van Es & Verlinde, 1977). Even oude bewoningssporen zijn recentelijk ten zuiden van deze vindplaats gevonden op de Usseler Esch (Kenemans e.a., 2005; Scholte Lubberink, 2007b). Uit de tweede helft van de Vroege Middeleeuwen (Karolingische tijd: 725-1050 na Chr.) is met name uit historische bronnen een overvloed aan gegevens bekend. Hoewel gering in aantal, vertonen de vroeg-middeleeuwse nederzettingen wat betreft hun landschappelijke ligging overeenkomsten met de die uit de Romeinse tijd.

In de 10e en de 11e eeuw na Chr., op de overgang van de Vroege naar de Late Middeleeuwen, ligt de oorsprong van het huidige Twentse cultuurlandschap. In die tijd werden de boerderijen verplaatst van doorgaans relatief hooggelegen gebieden met droge zandige bodems naar de lager gelegen randen daarvan. In de dekzandgebieden verschoven de erven naar de vochtige flanken van dekzandruggen; op de Oost-Twentse stuwwallen verschoven de boerderijen van gebieden met relatief droge zandige bodems naar vochtige, kleiige en lemige bodems die de zandeilanden

omringden. Binnen de voormalige woongebieden werden vervolgens, bij voorkeur op vruchtbare moderpodzolen, akkers aangelegd die de basis vormden voor de huidige essen. Weldra werden de essen grootschalig uitgebreid, waarbij zelfs beekerdgronden tot akker werden ontgonnen. In de late 12e of 13e eeuw lijkt een groot deel van de erven opnieuw te zijn verplaatst, waarbij ze hun huidige positie tussen de hooggelegen essen en de laaggelegen hooi- en weidegronden bereikten.

Uit historische bronnen blijkt dat in de tweede helft van de Late Middeleeuwen in de gemeente Haaksbergen sprake was van ruim 140 boerderijen (zie § 4.3). Het merendeel van deze boerderijen werd bewerkt en bewoond door horigen. De bisschop van Utrecht, diverse aan de Utrechtse kerk verbonden instellingen (bijv. het kapittel van Oldenzaal), diverse kloosters (klooster Almelo en de vroeg-middeleeuwse kloosters Werden en Essen) en diverse adellijke particulieren (o.a. de heer van 't Weleveld) bezaten tientallen of enkele erven. Het bisschoppelijke en overige geestelijke grondbezit werd op een domaniale wijze geëxploiteerd.

4.2 Archeologische vindplaatsen

Door bestudering van de verzamelde archeologische gegevens zijn uiteindelijk 92 vindplaatsen gedefinieerd: plaatsen waar archeologische vondsten zijn geregistreerd en/of waar op grond van diverse bronnen bewoning in de Late Middeleeuwen mag worden verondersteld (bijlage 1; peildatum maart 2009). Het betreft 75 vindplaatsen die onder één waarnemingsnummer geregistreerd zijn in ARCHIS en 17 vindplaatsen die bij de historische verenigingen bekend zijn maar niet in ARCHIS geregistreerd staan. De vindplaatsen zijn met puntsymbolen voor complextype, begin- en einddatering weergegeven op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart (kaartbijlage 1) en met punten op de gemeentelijke beleidsadvieskaart (kaartbijlage 2); op beide kaartbijlagen zijn de vindplaatslocaties aangegeven met catalogusnummers.

Verspreiding

Belangrijk is vast te stellen dat de verspreiding van de momenteel bekende archeologische vindplaatsen in de gemeente Haaksbergen ten dele is bepaald door waarnemingseffecten. Een deel van de waarnemingen betreft vondsten gedaan door amateur-archeologen (al dan niet tijdens graafwerkzaamheden en renovatiewerkzaamheden) en vondsten gedaan tijdens niet-archeologische (graaf)werkzaamheden. Gebieden met een relatief hoge dichtheid aan vindplaatsen zijn aldus de zones waar in de afgelopen decennia bodemingrepen (o.a. nieuwbouw) hebben plaatsgevonden. Door deze bodemingrepen was het mogelijk om ter plaatse archeologische waarnemingen te doen. Een ander verschijnsel betreft daarnaast het accumulatie-effect ter hoogte van rijke en opvallende archeologische vindplaatsen. Waar deze voorkomen, is in het verleden wellicht intensiever (soms systematischer) gezocht. In enkele zones zijn er juist weinig tot geen archeologische vindplaatsen bekend, zoals globaal ten noorden van de lijn Haaksbergen-Burse. Een verklaring kan zijn dat de archeologische resten afgedekt zijn geraakt. Dieper gelegen (afgedekte) archeologische resten hebben minder kans aan het maaiveld terecht te komen of opgegraven te worden. Bij een analyse van de landschappelijke ligging van vindplaatsen en het op grond hiervan toekennen van archeologische verwachtingen aan landschappelijke eenheden dient met deze effecten rekening te worden gehouden.

4.2.1 Complextypen

De geïventariseerde vindplaatsen zijn verdeeld in een aantal complextypen (zie bijlage 1). Een complextype is een verzameling van in tijd en ruimte bij elkaar horende grondsporen en/of artefacten. Het betreft de archeologische interpretatie van de context waarbinnen de beschreven vondsten en/of grondsporen hebben gefunctioneerd. Indien de functie of betekenis van een archeologische waarneming niet duidelijk is, valt deze onder complextype onbekend. De terminologie is afgeleid van het archeologisch basisregister (ABR versie 1.0; ROB, 1992). Er is op kaartbijlage 1 onderscheid gemaakt tussen de categorieën:

1. Nederzettingen
  - nederzetting, onbepaald
  - Celtic Field
  - vuursteenbewerking/extractiekamp
  - kasteel
  - borg
  - schans
2. Religie
  - kerk
  - urnenveld
  - grafheuvel
3. Infrastructuur
  - veenweg
  - sluis
4. Industrie en nijverheid
  - ijzerwinning
  - kolenbranderij
5. Overig
  - depot
  - losse vondst(en)
  - onbekend.

De complextypen worden hieronder toegelicht en het voorkomen ervan in de gemeente Haaksbergen wordt kort uiteengezet. Enkele bijzondere vondsten worden in de bewoningsgeschiedenis (§ 4.1) nader belicht.

Nederzettingen

Deze complextypen duiden plaatsen aan waar archeologische vondsten en sporen vermoedelijk duiden op de aanwezigheid van bewoningsresten (Prehistorie t/m Middeleeuwen, categorie: nederzetting, onbepaald). Het kan gaan om een relatief klein en kortstondig bewoond kampement van jager-verzamelaars uit de Steentijd (extractiekamp/vuursteenbewerking), de overbouwde resten van een middeleeuwse boerderij of om een boerengehucht uit de IJzertijd (met mogelijk Celtic Field) met de resten van meerdere grote gebouwen. De nederzettingsterreinen zijn in sommige gevallen langdurig bewoond geweest. De exacte ouderdom van de woon- en huisplaatsen is echter veelal onbekend.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Figuur 7. De St. Pancratiuskerk in Haaksbergen.

Tot de nederzettingen behoren ook de versterkte gebouwen zoals kastelen, borgen en schansen, waar de functies verdedigbaarheid (grachten, bruggen en/of dikke muren) en bewoonbaarheid gecombineerd kunnen zijn. Omgrachte terreinen bestaan uit enkele gebouwen binnen een omgrachting en kunnen elementen bevatten die wijzen op een verdedigbaar karakter, die echter geen echte bescherming bieden tegen een serieuze aanval of belegering. Ze werden vooral aangelegd vanaf de 13e eeuw. Bij kastelen ligt de nadruk vaak op de functie verdedigbaarheid; ze hebben vaak een middeleeuwse oorsprong.

In de vindplaatsencatalogus komt slechts een beperkt aantal nederzettingen voor, anders dan de categorie: nederzetting, onbepaald. De meeste historische boerderijen zijn namelijk niet in ARCHIS opgenomen. Deze worden wel behandeld in § 4.3. In totaal komen er 25 vindplaatsen voor waar de aanwezigheid van nederzettingenresten waarschijnlijk wordt geacht. De aard van de nederzettingenresten varieert van vondsten die met nederzettingen geassocieerd worden, tot grondsporen (zoals kuilen, waterputten en paalgaten), tot hele boerderijen. De nederzettingenresten in Haaksbergen komen uit vrijwel alle archeologische perioden.

Religie

Deze complextypen betreffen vondsten die (kunnen) duiden op de aanwezigheid van een graf of grafveld. Hieronder vallen begraafplaatsen die worden omschreven als urnenveld en grafheuvel, maar ook de St. Pancratiuskerk in Haaksbergen valt onder deze categorie (figuur 7). Grafheuvels zijn kunstmatig opgeworpen heuvels (of resten daarvan) waarin menselijke resten (bot of verbrand bot), bijgiften en/of grafstructuren zijn aangetroffen. Bij urnenvelden gaat het om begravingen waarbij de dode voorafgaand aan het begraven werd verbrand. De overblijfselen van de brandstapel en de verbrande botresten zijn verzameld en in een urn aan de aarde toevertrouwd. Bijgiften konden al dan niet mee verbrand zijn. In Haaksbergen zijn 14 vindplaatsen met complextype begraving aangetroffen.

Infrastructuur

Onder infrastructuur worden alle soorten wegen en paden en aanverwante zaken als bruggen en beschoeiingen (zoals veenbrug) verstaan. Zo zijn tijdens turfwinning in het begin van de 20e eeuw in het Haaksbergerveen 2 zogenaamde veenbruggen/ paden aangetroffen. Het betreft beide tegen elkaar aan gelegde boomstammen van berkenhout in het veen. Beide worden in de periode Neolithicum-IJzertijd gedateerd. De enige andere aan infrastructuur gerelateerde vondst betreft een sluis uit 1663-1687 aan de Watermolenweg.

Industrie en nijverheid

De termen industrie en nijverheid omschrijven een vrij diverse verzameling van vindplaatsen die wijzen op economische activiteiten. Hieronder vallen in Haaksbergen een kolenbranderij uit de Brons/IJzertijd en een ijzersmeltoven uit de 10e eeuw. In Haaksbergen leidde de aanwezigheid van tertiaire klei tot het ontstaan van een lokale baksteenindustrie in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd op het Oost-Nederlandse plateau. Deze steenovens bevonden zich zonder uitzondering op of in de directe nabijheid van oude kleivoorkomens. Ze hebben als industrieel-ambachtelijke elementen een archeologische waarde. In ARCHIS komen deze echter niet voor. Door middel van nadere studie is het mogelijk dergelijke locaties te traceren.

Overig

Onder overig worden depots, losse vondsten en onbekende complextypen gerekend. Regelmatig worden voorwerpen aangetroffen die mogelijk met zorg zijn achtergelaten, vaak in natte contexten. Men noemt dit rituele deposities. De vondsten bestaan meestal uit complete stenen en bronzen bijlen (bijldepots), zwaarden, speerpunten, sieraden, ketels, schalen, agrarische werktuigen, molenstenen, munten en soms ook menselijk en dierlijk bot. In Haaksbergen zijn in de veengebieden enkele zogenaamde 'Pendelmühle' aangetroffen, bestaande uit 2 maalstenen (ligger en looper). Daarnaast is onder meer een gaaf steengoed kannetje met zilveren munten aangetroffen. In de categorie losse vondst(en) zijn voorwerpen opgenomen die, voor zover bekend, buiten de context van een specifiek complextype zijn aangetroffen. Bij de zogenaamde losse vondsten gaat het onder andere om diverse soorten aardewerk uit vrijwel alle mogelijke perioden, vuursteen (afslagen, krabbers, etc.), natuursteen (o.a. molenstenen), munten en andere metalen voorwerpen en dierlijk en menselijk botmateriaal. In de categorie onbekend zijn die vindplaatsen opgenomen waarvan niet genoeg gegevens bekend zijn om ze aan een complextype toe te wijzen of ze als losse vondst te registreren.

4.2.2 Terreinen met een archeologische status (AMK-terreinen)

In de gemeente Haaksbergen staan slechts 4 archeologische monumententerreinen geregistreerd (zie bijlage 3). Het betreft terreinen/vindplaatsen waaraan de rijksoverheid (op grond van onderzoek) een archeologische status heeft toegekend. De terreinen zijn vanwege hun archeologische waarde opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Voor deze terreinen geldt dat in principe gestreefd dient te worden naar duurzaam behoud. De AMK-terreinen zijn opgenomen op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart en worden beschreven in bijlage 2. Alle in de gemeente Haaksbergen gelegen AMK-terreinen zijn van hoge archeologische waarde.

Terreinen van hoge archeologische waarde

Terreinen van hoge archeologische waarde zijn terreinen van oudheidkundige betekenis die op grond van door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed gehanteerde criteria zijn aangewezen als behoudenswaardig, maar geen wettelijke bescherming genieten. Voorafgaand aan planvorming betreffende deze terreinen is besluitname door de gemeente wettelijk vereist.

4.3 historische objecten

Op de waarden- en verwachtingskaart zijn tevens 175 historische objecten opgenomen waarvan het zeer aannemelijk is dat zij of hun voorgangers archeologische sporen hebben nagelaten (zie bijlage 2). Zij kunnen daarom eerder als bekende vindplaats dan als zone met een bepaalde verwachting beschouwd worden. Concreet gaat het om boerderijen die één of meerdere middeleeuwse voorgangers hebben gehad, een versterkte borg (de Blankenburg), watermolens, windmolens, een schans, de kerk van Haaksbergen met omringend kerkhof en de Israëlitische begraafplaats aan de Goorstraat. Naast de historische objecten is tevens de historische bewoningskern van Haaksbergen, zoals deze op grond van historische bronnen en kaartgegevens wordt verondersteld, op de kaart aangegeven.

In totaal konden 144 middeleeuwse boerderijen worden geïdentificeerd, verspreid over de buurschappen Brammelo, Boekelo, Holthuizen, Stepelo, Eppenzolder, Buurse, Hones en het dorp Haaksbergen (figuur 8). Alleen boerderijen waarvan de locatie achterhaald kon worden, zijn op de kaart opgenomen. Het aantal niet-lokaliseerbare boerderijen was gering; het gaat om 3 boerderijen, namelijk 2 in Buurse en 1 in Stepelo-Eppenzolder.

Figuur 8. Historisch erf Wolterink in Buurse.

Door de volop aanwezige waterkracht zijn windmolens in Haaksbergen een relatief recent verschijnsel. Alleen de oude windmolen aan de Eibergsestraat en de Korenbloem kunnen genoemd worden in het kader van de historisch relevante locaties (Asbroek, 1988). Haaksbergen kende vermoedelijk niet minder dan 11 watermolens, die overigens niet allemaal tegelijk hebben bestaan en waarvan er enkele zeker al meer dan 600 jaar verdwenen zijn. De archeologische sporen die zij hebben achtergelaten, bestaan veelal uit zware houten constructies (Hagens, 1978).

Als bijzonder historisch object dient uiteraard de kerk van Haaksbergen genoemd te worden, die al vele eeuwen het centrale punt van het *kerspel* (parochie) Haaksbergen vormt. Al in de Middeleeuwen werd rondom en in de kerk begraven; pas in de 19e eeuw werd een nieuwe begraafplaats aangelegd aan de Enschedesestraat, net buiten het oude dorp. Derhalve kunnen Markt en Marktsteeg als een archeologische vindplaats worden aangemerkt, onder meer vanwege de grote hoeveelheden menselijke overblijfselen die zich hier zullen bevinden.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Van jongere oorsprong, maar als historisch object zeker ook relevant voor de archeologische waarden- en verwachtingskaart, is de Israëlitische begraafplaats aan de Goorsestraat.

Behalve bovengenoemde historische objecten zijn op de kaart ook enkele landweren en zogenaamde oude Handelswegen (zoals de Hell/Hessenweg) opgenomen. De Hessenweg is de oude verbinding tussen Deventer en Münster (figuur 9).

Figuur 9. De Hessenweg was vroeger één van de belangrijkste handelswegen die door Haaksbergen liep.

5 Toelichting op het archeologisch verwachtingsmodel

5.1 Principes en nauwkeurigheid

Een archeologische verwachtingskaart is een kaart waarop de verwachte dichtheid aan archeologische resten vlakdekkend is weergegeven. Een archeologische verwachtingskaart vormt daarmee de grafische weergave van een voorspellingsmodel dat gebaseerd is op het principe dat archeologische resten niet willekeurig over een gebied zijn verspreid, maar gerelateerd zijn aan bepaalde landschappelijke kenmerken of eigenschappen. Het vaststellen van de archeologische verwachting voor Haaksbergen is gebaseerd op een hypothetische benadering (deductieve benadering). Een deductieve benadering is gebaseerd op kennis over de locatiekeuzen in het verleden. Door algemene kennis over de ligging en verspreiding van archeologische vindplaatsen te combineren met landschappelijke gegevens (geologie, bodemgesteldheid en geomorfologie) zijn de landschappelijke eenheden in de gemeente Haaksbergen voorzien van een archeologische verwachting. Uitgangspunt is de analyse van de landschappelijke kenmerken van bekende vindplaatsen in het gebied en in landschappelijk opzicht overeenkomstige referentiegebieden. Onder archeologische verwachting wordt de kans op het voorkomen van archeologische resten verstaan. Archeologische verwachting zegt dus iets over de dichtheid waarin archeologische terreinen binnen een landschappelijke eenheid voorkomen of worden verwacht. Hoe hoger de archeologische verwachting van een bepaalde landschappelijke eenheid, hoe groter de verwachte dichtheid aan archeologische resten. Met de termen hoge, middelmatige en lage verwachte dichtheid aan archeologische resten wordt dit tot uitdrukking gebracht.

De verwachte dichtheid aan archeologische resten binnen de landschappelijke eenheden moet niet verward worden met de waarde van individuele archeologische vindplaatsen die binnen deze eenheden voorkomen. Een archeologische vindplaats in een gebied met een hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten is niet per definitie waardevoller dan een vindplaats in een gebied met een lage verwachte dichtheid aan archeologische resten. De waarde van individuele vindplaatsen is namelijk afhankelijk van de criteria gaafheid, zeldzaamheid en de externe (landschappelijke) context en niet van de ligging binnen een bepaalde verwachtingszone.

5.2 Vestigingsfactoren en locatiekeuze

Tot op heden maken archeologische verwachtingsmodellen in Nederland voornamelijk gebruik van vestigingsfactoren en locatiekeuzen die gebaseerd zijn op economische en landbouwkundige motieven. Over andere motieven (bijv. van politieke, religieuze, sociale of strategische aard) is tot dusverre nog zo weinig bekend dat ze slechts bij hoge uitzondering gebruikt worden bij het opstellen van verwachtingsmodellen. Economische en landbouwkundige motieven hebben in hoofdzaak

betrekking op de fysieke mogelijkheden en beperkingen van het landschap waarin men leefde. Door gebruik te maken van geologische en bodemkundige gegevens kunnen deze op relatief eenvoudige wijze worden herleid.

Aan bepaalde landschappelijke parameters kan in alle archeologische perioden een vergelijkbare verwachting worden gekoppeld. In het stuwwallenlandschap zijn het vooral gebieden met markante landschappelijke gradiënten waarvoor een hoge archeologische verwachting voor alle perioden geldt. Dit zijn bijvoorbeeld de beekdalen en de overgangszone van de hoge stuwwal naar het lager gelegen dal van de IJssel. Toch zijn er in de loop van de tijd ook duidelijke verschillen in locatiekeuze te onderscheiden. Meest markant zijn deze verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

5.2.1 Jager-verzamelaars (*Paleolithicum-Mesolithicum-Neolithicum*)

Een belangrijk kenmerk van de Oude en Midden Steentijd en ten dele ook de Nieuwe Steentijd is dat de mens in zijn voedselvoorziening voorzag door middel van jagen en verzamelen. Deze zogenoemde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een bepaalde plaats; ze woonden in eenvoudige hutten of tenten die gemakkelijk konden worden opgebouwd en afgebroken. Door de geringe materiële uitrusting zijn hiervan maar weinig resten in de bodem achtergebleven. Duidelijk is dat (diverse) mogelijkheden voor de jacht een belangrijke reden was voor de aanwezigheid van de mens. In vrijwel alle gevallen komen de archeologische vindplaatsen voor op overgangen van nat naar droog (de zgn. gradiëntsituaties). Dit verband is sterker naarmate deze overgang markanter is: de meeste archeologische vindplaatsen uit deze periode komen voor op hoge opduikingen (bijv. dekzandruggen) grenzend aan natte laagten.

Vindplaatsen van nederzettingsresten uit deze periode blijken te kunnen worden onderverdeeld in zogenaamde basiskampen en extractiekampen. Bij ruimtelijke analyses van het landschap van de stuwwallen blijkt dat de ligging van beide typen kampen zeer sterk aan bepaalde landschappelijke eenheden is gebonden. Basisnederzettingen liggen in het algemeen binnen grotere, aaneengesloten landschappelijke eenheden, terwijl de extractiekampen tevens op zeer kleine ruggen en kopjes voorkomen. Een verklaring voor deze sterke relatie is dat landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatietypen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat er op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.

De sterke voorkeur voor landschappelijke overgangssituaties (gradiënten) geldt als enige 'meetbare' factor voor de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten van jager-verzamelaars op grond waarvan een ruimtelijk voorspellingsmodel kan worden opgebouwd. Gebieden met een hoge archeologische verwachting zijn:

- flanken van beekdalen, droge dalen, vennen en andere depressies;
- dekzandopduikingen (ruggen en koppen) in verder natte, laaggelegen terreinen;
- stuwwalranden en het dekzandlandschap.

Hierbinnen is eventueel een verdere onderverdeling te maken in watervoerende, moerassige of droge gradiëntovergangen. Voor de overige gebieden geldt in principe een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars.

5.2.2 Landbouwers (Neolithicum-Late Middeleeuwen)

Met de introductie van de landbouw in de loop van het Neolithicum stelde de mens geleidelijk andere eisen aan zijn landschappelijke omgeving. De locatiekeuze werd steeds meer bepaald door de mate waarin gronden geschikt waren voor de akkerbouw. De eerste landbouwers hadden nagenoeg geen technische middelen om de bodemstructuur en -vruchtbaarheid te verbeteren (de oudst bekende zeer primitieve ploeg dateert bijvoorbeeld uit de IJzertijd). Oogstrisico's werden direct bepaald door de fysische eigenschappen van het landschap. Belangrijke parameters waren grondwaterregime, natuurlijke vruchtbaarheid en bewerkbaarheid van de bodem. Door het vaak gemengde karakter van de bedrijfsvoering (hoeden van vee in weidegebieden en open bos, bewerken van akkers, nabijheid van water, jachtgebieden) hadden deze gemeenschappen een sterke voorkeur voor overgangsgebieden tussen verschillende landschapstypen. Men spreekt dan van een optimale milieudifferentiatie voor de agrarische bedrijfsvoering.

Grondwaterregime

Een eerste randvoorwaarde om akkers te kunnen aanleggen, is dat de grond niet te nat is. Met betrekking tot de beekdalen en het dekzandlandschap kan gesteld worden dat deze vanaf het Atlanticum (8800 jaar geleden) snel begonnen te vernatten. Dit leidde in de lager gelegen delen tot de vorming van een pakket veen en/of een venig kleipakket. Het aanleggen van sprengen vanaf de Late Middeleeuwen en meer recente grondwateronttrekkingen (onder andere door de aanleg van kanalen) hebben voor een sterk veranderde waterhuishouding gezorgd. Ook in het stuwwallenlandschap moet worden verondersteld dat door ontbossing en drainage het oorspronkelijke grondwaterregime natter moet zijn geweest. Het huidige grondwaterregime geeft dus gemiddeld een drogere situatie weer dan waar de prehistorische boeren mee te maken hebben gehad. Waarschijnlijk is dan ook dat de eerste neolithische landbouwers alleen op de hoger gelegen delen en langs de flanken van de stuwwal akkers konden aanleggen. Maar ook in het hoger gelegen stuwwallenlandschap komen plaatselijk, als gevolg van ondoorlatende lagen (o.a. ijzeroerbanken) en/of kwelsituaties, nattere gebieden voor. Deze worden veelal gekenmerkt door het voorkomen van veldpodzolprofielen. Behalve te nat kunnen gronden ook te droog zijn voor een rendabele vorm van landbouw. Met name op de grofzandige en grindrijke stuwwallen komen droogtegevoelige bodems voor. In welke mate de droogtegevoeligheid van de grond mede bepalend is geweest voor het bedrijven van landbouw door de prehistorische mens is niet geheel duidelijk.

Vruchtbaarheid van de bodem

Een andere belangrijke parameter voor de vestiging van landbouw is de vruchtbaarheid van de grond. Prehistorische landbouwers hadden geen of nauwelijks beschikking over mest en waren hierdoor sterk afhankelijk van de natuurlijke bodemvruchtbaarheid. Leemarme bodems houden weinig voedingsstoffen en water vast en zijn daarom in dit opzicht weinig aantrekkelijk geweest. De leemarme gronden zijn bovendien zeer gevoelig voor verstuiving. Lemiger bodems zijn vruchtbaarder en minder stuifgevoelig en daarom aantrekkelijker voor (prehistorische) landbouwactiviteiten.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Met name de bodems met een laar- en holtpodzolprofiel hebben zeer gunstige landbouwkundige eigenschappen (vruchtbaar, iets siltig, goed bewerkbaar en gunstige grondwaterhuishouding).

Bewerkbaarheid van de bodem

Aanvankelijk vond de landbouw nog plaats op de hogere gronden (hoge dekzandruggen en stuw-walflanken). Ten opzichte van zandige gronden zijn kleiige, sterk lemige of venige bodems zonder technische middelen zeer moeilijk te bewerken. Ook gronden met stagnerende lagen (moer, klei en leem) zijn moeilijk te bewerken en niet aantrekkelijk geweest voor de eerste landbouwers. Deze hadden tot in de IJzertijd niet de beschikking over ploegen om de grond te 'breken' en om te werken.

ID	Archeolandschappelijke eenheid	Archeologische verwachting
bd	Beekdal & beekoverstromingsvlakten	Lage archeologische verwachting, hoge archeologische verwachting voor watergerelateerde objecten
dl	Dekzandlaagte	Lage archeologische verwachting
dr	Dekzandrug/kop	Hoge archeologische verwachting
drs	Dekzandrug/kop afgedekt met stuifzand	Hoge archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
drv	Dekzandrug/kop afgedekt met veen	Hoge archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
drc	Dekzandrug/kop met afdekkend cultuurdek	Hoge archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
dv	Dekzandvlakte	Lage archeologische verwachting
dvv	Dekzandvlakte afgedekt door veen	Lage archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
dvc	Dekzandvlakte met afdekkend cultuurdek	Lage archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
dw	Dekzandwelvingen	Middelmatige archeologische verwachting
dws	Dekzandwelvingen afgedekt met stuifzand	Middelmatige archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
dwc	Dekzandwelvingen met afdekkend cultuurdek	Hoge archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
dd	Droogdal	Hoge archeologische verwachting
dddw	Droogdal afgedekt met dekzandwelvingen	Hoge archeologische verwachting
gv	Grondmorenevlakte	Lage archeologische verwachting
gw	Grondmorenewelvingen	Middelmatige archeologische verwachting
gwdw	Grondmorenewelvingen afgedekt met dekzandwelvingen	Middelmatige archeologische verwachting
gwdl	Grondmorenewelvingen afgedekt met een dekzandlaagte	Lage archeologische verwachting
gwdr	Grondmorenewelvingen afgedekt met een dekzandrug/kop	Hoge archeologische verwachting
gwdr	Grondmorenewelvingen afgedekt met een dekzandrug/kop met afdekkend cultuurdek	Hoge archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
gwdv	Grondmorenewelvingen afgedekt met een dekzandvlakte	Middelmatige archeologische verwachting
gws	Grondmorenewelvingen afgedekt met stuifzand	Middelmatige archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
gww	Grondmorenewelvingen afgedekt met veen	Middelmatige archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
vvdw	Vereffingsrestvlakte afgedekt met dekzandwelvingen	Middelmatige archeologische verwachting
vvdr	Vereffingsrestvlakte afgedekt met een dekzandrug/kop	Hoge archeologische verwachting
vvdr	Vereffingsrestvlakte afgedekt met een dekzandrug/kop met afdekkend cultuurdek	Hoge archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd
vvdl	Vereffingsrestvlakte afgedekt met een dekzandlaagte	Lage archeologische verwachting
vvdr	Vereffingsrestvlakte afgedekt met een dekzandrug/kop	Hoge archeologische verwachting
vvdv	Vereffingsrestvlakte afgedekt met een dekzandvlakte	Lage archeologische verwachting
vvdw	Vereffingsrestwelvingen afgedekt met dekzandwelvingen	Middelmatige archeologische verwachting
vvdr	Vereffingsrestwelvingen afgedekt met een dekzandrug/kop	Hoge archeologische verwachting
vvdv	Vereffingsrestwelvingen afgedekt met een dekzandvlakte	Middelmatige archeologische verwachting
vvw	Vereffingsrestwelvingen afgedekt met veen	Middelmatige archeologische verwachting, archeologische resten waarschijnlijk goed geconserveerd

Tabel 2. Afkortingen archeolandschap.

6 Het archeologisch verwachtingsmodel voor de gemeente Haaksbergen

Binnen het grondgebied van de gemeente Haaksbergen kan op basis van de geologische ontstaansgeschiedenis, geomorfologie en bodemgesteldheid onderscheid gemaakt worden in drie deelgebieden of landschappen met een eigen karakter:

- dekzandlandschap;
- stuwwallandschap;
- landschap van de plateauresten.

Daarnaast zijn delen van de verschillende landschappen in het verleden in meer of mindere mate verstoven (stuifzandgebieden). Zie tabel 2 voor de op de kaart gebruikte afkortingen van de archeolandschappelijke eenheden en bijbehorende archeologische verwachting.

6.1 Het dekzandlandschap

Het dekzandlandschap beslaat het overgrote deel van de gemeente Haaksbergen (zie kaartbijlage 1). Binnen dit landschap is sprake van een grote variatie: beekdalen- en overstromingsvlakten, dekzandlaagten, hoge dekzandruggen en -koppen en uitgestrekte glooiende dekzandwellingen. Het dekzandlandschap vertoont een geleidelijk verval van het zuidoosten naar het noordwesten.

Dekzandkoppen en -ruggen met en zonder plaggendek

Op de verwachtingskaart van de gemeente Haaksbergen is binnen de landschappelijke eenheid van dekzandruggen en -koppen onderscheid gemaakt in dekzandruggen en -koppen met plaggendek en dekzandruggen en -koppen zonder plaggendek. Bij de verspreiding van dekzandruggen en -koppen binnen de gemeente gaat het hoofdzakelijk om hoog opgestoven ruggen en koppen van Jong Dekzand uit het Laat Glaciaal. Ze verheffen zich over het algemeen één tot enkele meters boven hun omgeving. Vanwege de hoge ligging en zandige bodemgesteldheid zijn ze goed ontwaterd (over het algemeen grondwatertrap VI en VII). Bodemkundig gezien kenmerken ze zich door hoge enkeerdgronden, veldpodzolen en laarpodzolen (veldpodzolen met cultuurdek). De dekzandruggen en -koppen liggen vooral in en langs de randen van de beekdalen, zoals de dalen van de Buurserbeek, de Hegebeek en de Zoddebeek. Ze rijzen in veel gevallen als hoge eilanden uit de beekdalen omhoog. De laaggelegen, voormalige broek- en moerasgebieden ten westen van Haaksbergen, kenmerken zich door het voorkomen van veel kleine dekzandkoppen en enkele dekzandruggen die hierin veelal geïsoleerd liggen. Daarnaast komen in de zwak glooiende tot vlakke dekzandwellingen ten noorden van Haaksbergen sporadisch hoge(re) dekzandruggen en -koppen voor. Vanwege de goede ontwatering en ligging langs beekdalen en overstromingsvlakten vormden zich in de Middeleeuwen en Nieuwe tijd op veel dekzandruggen en -koppen enkeerdgronden. Deze gronden worden in de gemeente Haaksbergen aangeduid met de term es(ch) en (br)ink (elders

ook wel met de term eng of enk). Het ontstaan van enkeerdgronden is in veel gevallen het resultaat van eeuwenlange intensieve bemesting. Over het algemeen wordt aangenomen dat de mest voornamelijk bestond uit materiaal dat via het potstalsysteem werd verkregen. Dit materiaal kon bestaan uit een mengsel van stalmest, huisafval, bosstrooisel, heideplaggen en zand. Het resultaat is een minimaal 0,5 m tot soms meer dan 1 m dikke humeuze bovenlaag.

Archeologische verwachting: voor de dekzandkoppen en -ruggen geldt een hoge archeologische verwachting; ze vormen daarmee in archeologisch opzicht de belangrijkste landschappelijke eenheid binnen het dekzandlandschap. De meerderheid van de bekende archeologische vindplaatsen in het dekzandlandschap ligt op een dekzandkop of -rug. De variatie van de in deze landschappelijke eenheid aanwezige archeologische resten is groot. Het gaat om resten uit vrijwel alle archeologische perioden van het Laat Paleolithicum t/m Late Middeleeuwen. Voor de dekzandruggen met plaggendek geldt dat eventueel aanwezige archeologische resten door de afdekkende laag beter geconserveerd zijn dan archeologische resten zonder een dergelijke beschermende laag. Door hun dikte verhinderen plaggendekken dat archeologische resten door bodembewerking eroderen.

Dekzandwelvingen

Dekzandwelvingen zijn gebieden die wat betreft hoogteligging, reliëf en bodemvochtigheid een tussenpositie innemen in het dekzandlandschap. Het gaat meestal om relatief uitgestrekte, homogene, zwak golvende gebieden, opgebouwd uit Jong Dekzand. Vanaf het Laat Paleolithicum werden, naast de hogere dekzandruggen en -koppen, ook wel de dekzandwelvingen gebruikt als woonplaats, begraafplaats en/of akkerland. Ook binnen deze eenheid is onderscheid gemaakt tussen dekzandwelvingen met plaggendek en zonder plaggendek. De dekzandwelvingen met plaggendek komen alleen voor in de bebouwde kern van Haaksbergen. Hier worden de dekzandwelvingen afgewisseld met dekzandruggen. Door de bebouwing is het echter niet mogelijk hierin nauwkeurig onderscheid te maken. De dekzandwelvingen komen voornamelijk in het noordelijke deel van de gemeente voor, alsook in een beperkte zone ten zuiden van de bebouwde kom van Haaksbergen.

Het merendeel van deze laatst genoemde gebieden bestaat uit voormalige veldgronden, dat wil zeggen voormalige heidevelden en broekgebieden die in de 19e en 20e eeuw zijn ontgonnen. Deze zijn vaak te herkennen aan de 'veld'-toponiemen, zoals o.a. de Veldmaat, het Horsterveld en het Buurserveld. In bodemkundig opzicht betreft het gebieden die zich kenmerken door de aanwezigheid van met name veldpodzolgronden met een relatief hoge grondwaterstand. Binnen zones met dekzandwelvingen moet rekening worden gehouden met het lokaal voorkomen van kleine en hogere opduikingen.

Archeologische verwachting: dekzandwelvingen nemen zowel in landschappelijk als in archeologisch opzicht een middenpositie in. Het betreft relatief laaggelegen en vochtige gebieden waar de kans op de aanwezigheid van archeologische resten geringer is dan op de hogere gronden. Dit is zeker het geval wanneer deze gebieden worden vergeleken met de eenheid van de in archeologisch opzicht veel rijkere dekzandkoppen of -ruggen. Binnen de eenheid van de dekzandwelvingen is de kans op de aanwezigheid van archeologische resten het grootst op de hoogste delen en langs de randen van hoge dekzandruggen. Hier kan bijvoorbeeld sprake zijn van restanten van

kleine mesolithische kampementen. Aan dekzandwelvingen met plaggendek is op grond van de aanwezigheid van een beschermende laag en de hierdoor mogelijk goede conservering van eventuele archeologische resten een hoge archeologische verwachting toegekend. Gebieden waar plaggendekken voorkomen, waren waarschijnlijk ook in de Prehistorie al aantrekkelijke vestigingslocaties. Aan dekzandwelvingen zonder plaggendek is een middelmatige archeologische verwachting toegekend.

Dekzandvlakten en -laagten

De dekzandvlakten en -laagten komen met name voor in de lagere delen van de gemeente Haaksbergen. Ze worden gekenmerkt door lage grondwatertrappen (III, IV en V) en bodems die kenmerkend zijn voor natte omstandigheden zoals beekerdgronden en vlakvaaggronden. Op de overgang naar hogere terreinen komen gooreerdgronden voor.

Archeologische verwachting: dekzandvlakten en -laagten zijn de nattere en laaggelegen gebieden die in het verleden ongeschikt of minder geschikt waren voor bewoning. De kans op het voorkomen van archeologische resten is in deze gebieden gering. Het merendeel van de bekende archeologische vindplaatsen in de laagten dateert uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe tijd. Het betreft kastelen, havezaten en buitenplaatsen en watermolens. Hun relatief lage ligging kan in het geval van kastelen, havezaten, buitenplaatsen en omgrachte boerderijen verklaard worden uit de noodzaak om grachten van water te kunnen voorzien en in het geval van watermolens om molenraden te kunnen aandrijven.

Een uitzondering vormen de zones rondom hogere gronden. Daar bestaat een verhoogde kans op het voorkomen van nederzettingen uit met name de Midden IJzertijd t/m de Vroeg Romeinse tijd en de Volle Middeleeuwen. Deze periode waren relatief droog. Ook de doorgaans natte gebieden waren zodoende gedurende korte perioden bewoonbaar. Daarnaast vormen binnen de eenheid dekzandvlakten de met dekzandvlakte afgedekte grondmorene- en terrasplateauwelvingen een uitzondering. Vanwege de relatief hogere ligging wordt aan deze eenheden een middelmatige archeologische verwachting toegekend. De archeologische resten worden vooral nabij de hoge delen van de welvingen verwacht.

Beekdalen en beekoverstromingsvlakten

De beekdalen en beekoverstromingsvlakten zijn de laagste delen van het dekzandlandschap. De beekdalen binnen het grondgebied van de gemeente Haaksbergen zijn grotendeels gevormd door beken die langs het Oost-Nederlandse plateau afwaterden.

Archeologische verwachting: het karakter van de archeologische resten binnen deze landschappelijke eenheid verschilt duidelijk van de archeologische resten elders in de gemeente. Resten van kampementen, nederzettingen, grafvelden en agrarische sporen worden in beekdalen en laagten zelden aangetroffen. Over het algemeen is de kans op het aantreffen van archeologische resten in deze gebieden relatief gering. Daarom is de archeologische verwachting in principe laag.

Als er al archeologische resten voorkomen, gaat het vaak om losse archeologische vondsten, zoals stenen of vuurstenen bijlen of bronzen lanspunten. Dergelijke vondsten kunnen waarschijnlijk deels als (ritueel) depot en deels als verloren voorwerpen worden beschouwd. Desalniettemin kunnen met

name beekdalen zeer waardevolle archeologische resten bevatten. Een bijzondere categorie vindplaatsen die binnen de beekdalen verwacht wordt, zijn afvaldumps. Het gaat vaak om grote hoeveelheden nederzettingsafval (waaronder organische resten) die vanaf de hoge gronden in de aangrenzende beekdalen zijn gedumpt. Dergelijke dumps, die mogelijk waardevolle organische resten bevatten, kunnen voorkomen op plaatsen waar dekzandhoogten en -ruggen met een hoge archeologische verwachting grenzen aan beekdalen. Daarnaast moet in en langs de randen van beekdalen rekening gehouden worden met de aanwezigheid van resten van houten en (natuur)stenen constructies, bijvoorbeeld resten van (middeleeuwse) watermolens alsmede van voorden en bruggen. Voor de beekdalen geldt derhalve een lage archeologische verwachting voor nederzettingsresten, maar een verhoogde archeologische verwachting voor resten van beekaccessen, beekovergangen, tijdelijke jachtkampen, afvaldumps en/of verdedigingswerken, jachtattributen, rituele deposities, verdedigingswerken, oeverbeschoeiingen, aanlegplaatsen en/of visattributen. Doordat deze onder dikke pakketten veen en (zeer) jonge beekafzettingen zijn afgedekt, zijn zij mogelijk goed geconserveerd.

6.2 Het stuwwallandschap

Tot deze landschappelijke eenheid worden in Haaksbergen de grondmorenewelvingen en smeltwaterafzettingen (droogdalen) ter hoogte van het Oost-Nederlandse plateau gerekend. Kenmerkend voor de grondmorenes is hun reliëf en de aanwezigheid van oude afzettingen uit het Tertiair en Vroeg en Midden Pleistoceen aan of nabij de oppervlakte. In de overige delen van Haaksbergen komt deze eenheid dieper onder het maaiveld voor en zijn daarom niet van belang voor het archeologische verwachtingsmodel (hier zijn ze afgedekt met dekzand: zie § 6.1). Daarom worden de grondmorenewelvingen alleen weergegeven als ze aan of nabij de oppervlakte voorkomen. Dit komt voor nabij Stepelo en ten oosten van Haaksbergen. Omdat de archeologische verwachting van de met dekzand afgedekte grondmorenewelvingen (op kaartbijlage 1 als 'onderliggende eenheid' opgenomen) in hoge mate overeenkomt met het verwachtingsmodel van het dekzandlandschap, worden hieronder alleen de afwijkende eenheden beschreven.

Grondmorenewelvingen (met een dekzandvlakte)

Grondmorenewelvingen betreffen hogere delen van grondmorenafzettingen die niet of alleen door een zeer dun pakket dekzand (dekzandvlakte) zijn afgedekt. Deze gebieden hebben veelal een welvend reliëf.

Archeologische verwachting: bij deze eenheid ontbreekt nagenoeg een afdekkende laag dekzand, waardoor de gronden gekenmerkt worden door vochtige bodems. Ondanks de vochtige gronden wordt aan deze landschappelijke eenheid op grond van de hogere ligging in het landschap een middelmatige archeologische verwachting toegekend. De grootste kans op het voorkomen van archeologische resten in deze eenheid bestaat op plaatsen waar deze grenst aan plaggendekken.

Droogdalen (met dekzandwelvingen)

Droogdalen zijn ontstaan door afstromen van smeltwater dat door permafrost en de slecht waterdoorlatende afzettingen gehinderd werd om weg te zakken, waarbij geulen werden uitgesleten.

Ook in deze landschappelijke eenheid bevinden zich oude kleien vlak onder de oppervlakte. Het betreft een landschap dat gekenmerkt wordt door natte bodems waar regenwater stagneert.

Archeologische verwachting: aan de droogdalen is een lage archeologische verwachting toegekend. In het verleden was het hier doorgaans te nat voor (permanente) bewoning. Losse vondsten die getuigen van tijdelijke activiteiten in deze gebieden kunnen niet uitgesloten worden. Vooral langs randen naar hogere terreindelen bestaat een verhoogde kans op het voorkomen van archeologische resten. In de gemeente Haaksbergen vormen de droogdalen bedekt met dekzandwelingen een uitzondering. Door het voorkomen van dekzandwelingen en daardoor een gunstiger waterhuishouding, wordt aan deze eenheid een middelmatige archeologische verwachting toegekend.

6.3 Het landschap van de plateauresten

De plateau-achtige terrasresten zijn ontstaan tijdens het Vroeg en Midden Pleistoceen. Op het Oost-Nederlandsplateau, dat circa 53 tot 2,6 miljoen jaar geleden is ontstaan, zijn in het Saaliën door de Rijn dikke pakketten grof zand en grind afgezet. Gedurende de IJstijd hierna werd het gebied van het Oost-Nederlandse plateau door het schuivende landijs 'overreden', geërodeerd en afgevlakt. Hierdoor werd het plateau versneden tot verscheidene kleinere plateaus (vereffeningsrestplateaus) die van elkaar gescheiden werden door diepe erosiegeulen of -dalen. Onder het landijs werd op veel plaatsen grondmorene (meestal keileem) afgezet. De aanwezigheid van deze slecht waterdoorlatende afzetting aan of nabij de oppervlakte is, samen met de tertiaire klei, de oorzaak van het huidige, vochtige karakter van grote delen van de plateaus. De keileem is gedurende het Laat Weichselien gedeeltelijk afgedekt met dekzand. De dikte van het dekzand is in hoge mate bepalend voor de archeologische verwachting voor de plateauresten. Omdat de door keileem en dekzand afgedekte plateauresten relatief hoger liggen dan de overige archeolandschappelijke eenheden, worden ze wel als aparte (onderliggende) eenheid op de kaartbijlage weergegeven.

Omdat de archeologische verwachting van de met dekzand afgedekte plateauresten (op kaartbijlage 1 als 'onderliggende eenheid' opgenomen) overeenkomt met het verwachtingsmodel van het dekzandlandschap worden hieronder alleen de afwijkende eenheden beschreven.

Vereffingsrestwelingen afgedekt met veen

Grote delen van het met terrasresten afgedekte plateau bestaan uit zwak glooiende tot vrijwel vlakke gebieden. Deze zijn hoofdzakelijk opgebouwd uit dekzanden met oude kleien op geringe diepte (minder dan 100 cm) onder het maaiveld. Door de slechte ontwatering en de daarmee gepaarde hoge grondwaterstand vond op grote schaal veenvorming plaats. In de gemeente Haaksbergen komt deze met veen bedekte eenheid alleen voor ten hoogte van het Haaksbergerveen.

Archeologische verwachting: voor de vochtige welingen geldt een middelmatige archeologische verwachting.

Vereffingsrestwielving afgedekt met een dekzandvlakte

Dit zijn de delen van het plateau die als gevolg van hun landschappelijke ligging en/of bodemopbouw (zeer) nat zijn. Het betreft de hellingen of randen van het plateau waar kwelwater aan de oppervlakte komt. In veel van deze gebieden bevinden zich oude kleien vlak onder de oppervlakte. Hier zijn deze afzettingen slechts met een dunne laag dekzand (< 100 cm) bedekt.

Archeologische verwachting: vereffingsrestwielvingen met een dekzandvlakte hebben een middelmatige archeologische verwachting. In het verleden waren de lagere delen waarschijnlijk te nat voor (permanente) bewoning. Archeologische resten worden daarom alleen op de hogere delen binnen de wiewingen verwacht.

6.4 Afdekkende eenheden

In de gemeente Haaksbergen komen 3 verschillende afdekkende eenheden voor: stuifzand, veen en cultuurdeken (kaartbijlage 1: 'afdekkende eenheid'). Alle drie hebben ze het oorspronkelijk maaiveld afgedekt. De eventueel aanwezige archeologische resten worden hierdoor beter geconserveerd.

Figuur 10. Veen, zoals hier bij het Haaksbergerveen, heeft grote delen van het landschap in Haaksbergen bedekt. Door turfwinning is echter al een groot deel verdwenen (<http://www.panoramio.com/photo/9155891>).

Stuifzand

De stuifzandgebieden zijn herkenbaar aan een grillig microreliëf van stuifduinen en uitgestoven laagten. Vaak is sprake van een snelle afwisseling van verstoven en niet verstoven gebieden, zodat het niet altijd eenvoudig is om de stuifzandgebieden goed te begrenzen. Stuifzandgebieden zijn ontstaan als gevolg van intensief gebruik van de hogere zandgronden (beakkering, begrazing, plaggenwinning, etc.). Met name vanaf de Middeleeuwen heeft verstuiving plaatsgevonden. De archeologische waarde ervan is in sommige gevallen laag doordat het oorspronkelijke bodemprofiel is verdwenen en er alleen sprake is van 'losse vondsten'. Daar staat tegenover dat verstuingen grote delen van het (oorspronkelijke) landschap kunnen hebben afgedekt. Een groot stuifzandgebied komt voor ten oosten van Haaksbergen ter hoogte van het Buurserzand.

Veen

In de gemeente komen vooral ten zuidoosten van Haaksbergen (voormalige) veengebieden voor (figuur 10). Door de slechte drainage kon zich gedurende het Holoceen veenmosveen (hoogveen) ontwikkelen. Een deel van het veen is echter afgegraven voor turfwinning. Waar het veen nog aanwezig is, zorgt het voor een afdekking van het originele landschap en zijn de eventueel aanwezige archeologische resten onder het veendek geconserveerd.

Plaggendekken

Het toenemende bevolkingsaantal gedurende de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd en de intensivering van de landbouw maakten het noodzakelijk dat ook de meer marginale, minder vruchtbare gronden werden ontgonnen. Ontginningen van deze gronden werden gestimuleerd door landsheren en kloosters. Rondom of tussen gehuchten met enkele boerderijen (boer- of buurschappen) ontstonden grote aaneengesloten complexen met akkerland die essen of enken genoemd worden. De lagere delen van het landschap er omheen (beekdalgronden en lage dekzanden) werden benut als gras- en hooilanden. Bossen werden benut voor de houtopbrengst en als foerageerplaats voor varkens en vee. Heidevelden dienden voor het steken van plaggen en als graasgebied voor schaapskudden.

Vanaf het eind van de Late Middeleeuwen werden akkergronden gaandeweg meer met plaggenmest bemest. Vanaf dat moment begon de groei van de cultuurdekken, ook wel es(enk)dekken genoemd. Plaggenbemesting leidt tot een verhoging van de vruchtbaarheid en verbetering van de bodemstructuur van de akkers. Plaggenmest ontstaat door heide- of grasplaggen in potstallen en schaapskooien te storten. Vertrapping door vee en schapen van de plaggen met diermest en absorptie van gier leidt tot het ontstaan van een mineraal- en humusrijke plaggenmest. De plaggenmest werd jaarlijks op de akkergronden gebracht. Vanwege de grote hoeveelheden zand in deze mest kon over langere tijd een ophoging van het humeuze dek op de akkers plaatsvinden. Er wordt dan gesproken van een plaggendek dat door eeuwenlange plaggenbemesting dikten van meer dan een meter kan bereiken. Net als stuifzand en veen zorgen plaggendekken voor een afdekkende laag en worden archeologische resten afgedekt.

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

7 Bedreiging van archeologische waarden

7.1 Kwetsbaarheid van archeologische waarden (algemeen)

Archeologische waarden (of vindplaatsen) zijn zeer kwetsbaar voor allerlei ingrepen in de bodem. Wanneer de bodem verstoord wordt, worden ook archeologische resten verstoord en soms zelfs geheel vernietigd. Hoe kwetsbaar archeologische resten zijn, is afhankelijk van enerzijds de aard, omvang en diepte van de bodemingreep en anderzijds van de aard, omvang en diepteligging van de archeologische resten en de geologische en waterhuishoudkundige situatie ter plaatse (Kars & Smit, 2003). Bedreigend zijn:

- bouw- en sloopactiviteiten;
- werkzaamheden in het kader van natuurontwikkeling;
- de aanleg en het kappen van bos;
- diepe agrarische grondbewerking;
- ploegen;
- egaliseren;
- ontgrondingen;
- het graven en dempen van sloten;
- de aanleg van drainage;
- grondwaterpeilverlaging;
- het aanbrengen van ophogingslagen of oppervlakteverharding;
- het rijden met zwaar materieel.

De verstoring van archeologische waarden komt in veel gevallen neer op het verdwijnen van grondsporen, verplaatsing van archeologisch materiaal en verstoring van de ruimtelijke context. In enkele gevallen hebben de werkzaamheden (ook) na de uitvoering een schadelijke uitwerking. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer haaks op de hoogtelijnen wordt geploegd, hetgeen erosie in de vorm van afspoeling van bodemmateriaal in de hand werkt. Dit leidt er weer toe dat het archeologisch niveau steeds dichterbij de oppervlakte komt te liggen en sneller geraakt wordt door de ploeg. De genoemde werkzaamheden en hun gevolgen voor archeologische waarden worden hieronder nader besproken.

Bouw- en sloopactiviteiten

Voor bouwactiviteiten zijn graafwerkzaamheden nodig die tot diep onder de basis van de bouwvoor (dus dieper dan ca. 30 cm -Mv) kunnen reiken, bijvoorbeeld ten behoeve van de aanleg van funderingen voor bedrijfsgebouwen (zoals een stal of schuur) of boerderijverplaatsingen in het kader van land- of herinrichting. Ook sloopactiviteiten kunnen archeologische waarden bedreigen, in de eerste plaats doordat onder het te slopen object archeologische waarden verborgen kunnen zijn. Anderzijds kan het te slopen object ook zelf belangrijke archeologische en/of bouwhistorische

resten bevatten. Binnen stedelijke gebieden komen de bedreigingen voor het bodemarchief voornamelijk voort uit bouwactiviteiten die funderingen behoeven. Vanzelfsprekend is de aanleg van (bijvoorbeeld) een parkeergarage een zeer ingrijpende verstoring van de bodem ter plaatse. Indien op die plek archeologische resten aanwezig zijn of te verwachten zijn (op basis van de kaartbijlagen 1 en 2), dient grote terughoudendheid betracht te worden bij de planning en uitvoering van dergelijke projecten. De aanduiding van een historische bewoningskern dient als begrenzing van een mogelijk historische dorpskern en de aldaar gelegen archeologische waarden.

Werkzaamheden in het kader van natuurontwikkeling

Wanneer natuurontwikkeling gepaard gaat met grondverzet (bijv. de aanleg van natte oevers, het uitdiepen van voormalige geul- of beeklopen en de aanleg van poelen) vormt dat een ernstige bedreiging voor archeologische waarden. Natuurontwikkeling kan echter ook bijdragen aan de bescherming van archeologische waarden door planinpassing. Voorwaarde is dat vroegtijdig rekening wordt gehouden met archeologische waarden. Als voorbeeld van een natuurontwikkeling waarbij tevens archeologische waarden worden beschermd, geldt bijvoorbeeld een verlande meanderende stroom die opnieuw wordt uitgediept. De archeologisch waardevolle terreinen aan weerszijden van de voormalige stroom kunnen daarbij worden gespaard en bovendien opgehoogd (dus extra beschermd) met de grond die vrijkomt bij het uitdiepen.

De aanleg en het kappen van bos

De aanleg van bos gaat gepaard met grondverzet. Dit kan beperkt zijn tot het graven van plantgaten, het ploegen van plantvoren en het loskomen van kluiten bij stormschade. De schade die deze werkzaamheden en gebeurtenissen veroorzaken aan archeologische waarden is mede afhankelijk van de diepteligging van de archeologische resten ten opzichte van het maaiveld. Hoe dieper de archeologische resten liggen, hoe geringer de aantasting is. Een ernstige bedreiging daarentegen, ook voor archeologische waarden die diep onder het maaiveld liggen, is bosaanleg gepaard gaand met het diep omzetten van de grond. Hetzelfde geldt voor het kappen van bos: bij het kappen van bos worden boomstronken verwijderd. Dit gaat gepaard met veel grondverzet, waardoor archeologische sporen ernstig verstoord worden. Het laatste kan worden voorkomen door de stobben in de grond te laten zitten.

Diepe agrarische grondbewerkingen

Diepe grondbewerkingen, zoals woelen, diepploegen, mengwoelen, mengploegen en frezen, worden tot onder de basis van de bouwvoor uitgevoerd. Woelen is het losmaken van een dichte ondergrond zonder dat de ondergrond naar boven wordt gehaald of wordt vermengd met de bouwvoor. Door woelen wordt de waterhuishouding verbeterd. Woelen gebeurt met een scherpe woeler of ondergrondbreker tot 1,5 m -Mv. Doel van diepploegen (bijv. door gebruik te maken van een 'bosploeg') is een goede ondergrond naar boven te halen, waarbij de grond zowel gekeerd als gemengd kan worden. Er kan tot op circa 2 m -Mv gewerkt worden. Meermaals is gebleken dat hierdoor archeologische waarden worden aangetast. Andere werktuigen voor diepe grondbewerkingen zijn de mengploeg en diepspittrees. Mengploegen is een alternatief voor diepploegen. Bij het mengploegen worden de boven- en ondergrond losgemaakt en gemengd, waarbij het dieptebereik van de mengploeg ongeveer 2 m -Mv is. Bij het frezen worden de boven- en ondergrond alleen gemengd. De maximale werkdiepte van de diepspittrees is 1,0 à 1,5 m -Mv.

Ploegen

Bij ploegen wordt de bouwvoor losgemaakt, omgekeerd en in meer of mindere mate verkrui-
meld. De diepte van ploegen is afhankelijk van het gewas. In de regel wordt ongeveer tot 30 à 40
cm -Mv geploegd. Ploegen heeft niet direct een nadelige uitwerking op archeologische lagen of
resten onder de bouwvoor. Op termijn leidt ploegen echter wel degelijk tot ernstige aantasting. Ten
gevolge van verstuiwing van de top door harde wind en afspoeling door regenwater (erosie) neemt
de dikte van de bouwvoor af, waardoor niet aangetaste archeologische lagen binnen het bereik
van de ploeg komen te liggen. Artefacten worden uit deze laag opgeploegd en geraken in secun-
daire context in de bouwvoor. Daarmee verliezen ze hun oorspronkelijke archeologische context.
Bij normale landbouwwerkzaamheden zal bij bodems met een normale bouwvoor slechts spora-
disch schade optreden aan sporen in de ondergrond.

Egaliseren

Egalisatie wordt toegepast om reliëfverschillen binnen percelen te verkleinen, waarbij grond wordt
verplaatst van de hogere naar de lagere delen. Doel van egalisatie is enerzijds de wateroverlast
in de lagere delen op te heffen en verdroging van hoger gelegen delen tegen te gaan. Anderzijds
wordt door egalisatie een vlakker terrein gecreëerd dat zich gemakkelijker laat bewerken. Egalisa-
tie vond voorheen voornamelijk in akkerbouwgebieden plaats. Tegenwoordig wordt ook grasland
geëgaliseerd vanwege de verplichte mestinjectie. Bij egalisatie is de belangrijkste voorwaarde het
behoud van de bouwvoor. Om deze reden wordt in akkerbouwgebied egalisatie gecombineerd met
diepploegen, zodat tenslotte over het gehele terrein de bouwvoor weer bovenop ligt.

Ontgrondingen

Bij ontgroning (o.a. ten behoeve van zand- en kleiwinning) wordt een gebied geheel of gedeeltelijk
afgegraven. De verlaging van een gebied bij een ontgroning kan variëren van enkele centimeters
tot verscheidene meters. De grond die bij een ontgroning vrijkomt, wordt afgevoerd voor verwer-
king, verspreid over de omgeving of tijdelijk opgeslagen om later te worden teruggezet.

Het graven en dempen van sloten en greppels

Het aanleggen van een sloot of greppel kan gezien worden als een vorm van ontgronden. Het dempen
van sloten wordt toegepast om percelen beter toegankelijk te maken voor de huidige, grote landbouw-
machines. Ook in het kader van een land- of herinrichting vinden dit soort werkzaamheden plaats.

Aanleg van drainage

Bij de aanleg van drainage worden sleuven gemaakt waarin de drainagebuizen worden gelegd. Tijdens
de noodzakelijke graafwerkzaamheden kunnen archeologische lagen worden verstoord, grondsporen
verdwijnen en artefacten worden verplaatst. Het feit dat de sleuf vaak met dezelfde grond wordt dicht-
gegooid, betekent dat artefacten zich na deze werkzaamheid in verplaatste positie bevinden. Archeo-
logische waarden worden door deze werkzaamheden veelal alleen plaatselijk aangetast.

Grondwaterpeilverlaging

Bij grondwaterpeilverlaging neemt de diepte toe tot waarop zuurstof in de grond kan doordringen.
Dit leidt tot oxidatie, waardoor met name de organische component vergaat van archeologische

resten die voorheen onder de grondwaterspiegel lagen. Grondwaterpeilverlaging betekent tevens dat plantenwortels en bodemdieren dieper in de bodem kunnen doordringen dan voorheen. Dit leidt tot het homogeniseren van de bodem, waardoor archeologische grondsporen verdwijnen en archeologisch materiaal verplaatst wordt.

Ophogingslagen, oppervlakteverharding, rijden met zwaar materieel

Het rijden met zwaar materieel, het aanbrengen van oppervlakteverharding of een ophogingslaag kan een nadelig effect hebben voor de kwaliteit van archeologische resten omdat zetting kan optreden. Hierdoor kan de ruimtelijke context van de archeologische resten worden verstoord.

7.2 Bodemverstoringen in de gemeente Haaksbergen

Om de toegekende archeologische verwachtingen van landschappelijke eenheden te kunnen vertalen naar een archeologische waarde, moet inzicht worden verkregen in de gaafheid (mate van intactheid) van de bodem. In verstoorde bodems is ook in gebieden met een hoge archeologische verwachting de kans op het voorkomen van goed geconserveerde archeologische resten immers gering.

Ontgrondingen

Gegevens over bodemverstoringen zijn hoofdzakelijk verkregen aan de hand van door de gemeente aangeleverde gegevens. Dit betreft met name ontgrondingen waarvoor bij de provincie Overijssel vergunningverlening dient te worden aangevraagd. Alleen de verstoringen zijn opgenomen waarvan bekend is dat de vergunning daadwerkelijk verleend is. Tevens dient opgemerkt te worden dat de diepte van de meeste verstoringen onbekend is. In combinatie met de mogelijke diepe ligging van de archeologische resten betekent dit dat bodemverstoringen niet altijd tot vernietiging van de mogelijk aanwezige archeologische resten hebben geleid.

Bebouwde oppervlakken

Binnen de bebouwde kommen van Haaksbergen is de bodem over een groot oppervlak waarschijnlijk diep verstoord en zijn archeologische resten ten dele aangetast dan wel verdwenen, onder andere op plaatsen waar huizen of andere gebouwen met een diepere fundering staan (of hebben gestaan). Er dient hierbij opgemerkt te worden dat pas vanaf de jaren 70 van de 20e eeuw woningbouw plaatsvindt die sterk verstorend is. Woningbouw van vóór deze periode was in veel mindere mate schadelijk voor het bodemarchief. Ook kunnen ter hoogte van de bestaande bebouwingen (middeleeuwse) funderingen van voorgangers voorkomen die van archeologische waarde zijn. Op basis van archeologisch onderzoek in bebouwde gebieden kan worden geconcludeerd dat verspreid in de bebouwde kom tevens zones voorkomen waar de bodemverstoring tot op heden gering is geweest en waar de aanwezigheid van gave bodemprofielen met daarin archeologische waarden niet mag worden onderschat. Te denken valt aan groenzones, sportterreinen, oppervlaktige bestratingen en overige terreinen waar een diepe bodemverstoring niet op voorhand vaststaat. Alleen door meer gedetailleerd bureauonderzoek en/of aanvullend veldonderzoek is de mate van verstoring tot op perceelsniveau te specificeren.

8 Toelichting op de archeologische beleidsadvieskaart

Op de archeologische beleidsadvieskaart worden de verschillende archeologische waarden en verwachtingen gekoppeld aan een beleidsadvies. Als eerste worden de bekende archeologische en historische vindplaatsen behandeld. Daarna de verschillende verwachtingszones.

8.1 Bekende archeologische waarden

8.1.1 AMK-terreinen

Terreinen van hoge archeologische waarde (AMK-terreinen) zonder wettelijke bescherming)

Het gaat in principe om (gewaardeerde) archeologische vindplaatsen die op de AMK-Overijssel zijn aangeduid als *terrein van hoge archeologische waarde* en waarin de aanwezigheid, de aard, datering en de omvang van de archeologische resten (tot op zekere hoogte) bekend zijn. In deze terreinen kunnen (zelfs kleinere) bodemingrepen leiden tot verstoring van archeologische resten. Wanneer op deze terreinen herhaaldelijk (kleine) verstoringen zouden plaatsvinden of worden toegestaan, zou de conservering van en samenhang tussen de aanwezige, waardevolle archeologische resten door de tijd sterk verminderen. Uiteindelijk zouden de archeologische resten dermate sterk geërodeerd zijn dat van een (wetenschappelijke) waarde geen sprake meer is.

Beleidsadvies

Voor terreinen van hoge archeologische waarde geldt dat in principe gestreefd dient te worden naar duurzaam behoud. De gemeenteraad dient conform artikel 38a lid 1 uit de Monumentenwet 1988 bij de vaststelling van een bestemmingsplan of een beheersverordening als bedoeld in artikel 3.1, specifiek artikel 3.38 van de Wro, bij de bestemming van gronden altijd rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten (lees: waarden). Aanbevolen wordt om deze terreinen in het bestemmingsplan op te nemen als archeologisch waardevol terrein, zowel op de plankaart, in de voorschriften als de toelichting. Ingrepen die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van de archeologische resten binnen deze terreinen dienen te worden voorkomen, ongeacht de diepte of het oppervlak van de verstoring. Bodemingrepen dienen gekoppeld te worden aan een aanlegvergunningstelsel.

De minimale onderzoekseis is een archeologisch bureauonderzoek waarin de ingreep op zijn schadelijkheid wordt beoordeeld en wordt geadviseerd over de noodzaak tot het nemen van vervolgstappen in de vorm van veldonderzoek. De intensiteit van eventueel vervolgonderzoek is afhankelijk van de exacte ligging, aard en omvang van de ingreep en van de verwachte omvang van de schade aan archeologische resten.

8.1.2 De historische kern van Haaksbergen

Op basis van historisch kaartmateriaal en andere bronnen is het duidelijk dat in de oude kern van Haaksbergen in de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe tijd sprake was van een clustering van bebouwing. De kern kan gezien worden als een grote vindplaats. Daarom is deze kern op de archeologische beleidsadvieskaart aangeduid als zone met resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Tevens bestaat de kans op het voorkomen van archeologische resten uit eerder periodes. In historisch waardevolle kernen komen archeologische resten in principe direct onder het maaiveld voor. Omdat historische bebouwing en het bodemarchief in oude stads- en dorpskernen doorgaans in elkaar overlopen, zijn waardevolle archeologische resten vanaf het maaiveld te verwachten en sterk verweven met bouwhistorische waarden bovengronds.

Beleidsadvies

Voor de historische kern wordt geadviseerd te streven naar behoud in huidige staat en planologische bescherming via het gemeentelijke bestemmingsplan. Aanbevolen wordt om het desbetreffende gebied in het bestemmingsplan op te nemen als archeologisch waardevol terrein. Ingrepen die kunnen leiden tot versterking of vernietiging van de archeologische resten binnen deze terreinen dienen te worden voorkomen. Bij bodemingrepen is, in overleg met het bevoegd gezag, voorafgaand aan vergunningverlening een archeologisch en/of bouwhistorisch bureauonderzoek met eventueel karterend veldonderzoek en/of bouwhistorische opname verplicht.

Aanbevolen wordt om het verlenen van een bouwvergunning te koppelen aan voorwaarden ten aanzien van het behoud van archeologische resten en aan de verplichting tot het vooraf laten uitvoeren van archeologisch onderzoek. Als ruimtelijke ingrepen onvermijdelijk zijn, dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek dient in eerste instantie te bestaan uit een gedetailleerd bureauonderzoek waarin de specifieke archeologische verwachting met betrekking tot het onderhavige perceel wordt gespecificeerd. Hierbij is van belang dat inzicht ontstaat in de exacte aard van de te verwachten archeologische resten en in de verwachte conservering van deze resten. Bij het laatste moet gedacht worden aan gegevens met betrekking tot de omvang en diepte van de bestaande (of voormalige) bebouwing (uit het bouwkundig archief).

Op basis van het resultaat van het bureauonderzoek moet een beslissing genomen worden over het al dan niet uitvoeren van een veldonderzoek en over de aard daarvan (boringen of proefputten). Veldonderzoek zal duidelijk moeten maken welke archeologische resten op de desbetreffende locatie aanwezig zijn en wat de datering, conservering en diepteligging daarvan is. Aan de hand van de resultaten zal het vervolgtraject moeten worden bepaald. Indien behoud *in situ* niet mogelijk is, dient rekening gehouden te worden met de noodzaak van archeologisch veldonderzoek (opgraving) alvorens nieuwbouw gerealiseerd kan worden.

8.1.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Het merendeel van de bekende archeologische vindplaatsen in de gemeente Haaksbergen is niet opgenomen op de AMK-Overijssel omdat het in het algemeen gaat om zogenaamde 'terreinen zonder status'. Dit wil zeggen dat het nog niet gewaardeerde vindplaatsen zijn. De conservering, de omvang en de aard van de archeologische resten zijn niet of slechts ten dele bekend. Onder deze vindplaatsen kunnen zich zowel zeer waardevolle en puntgave terreinen met archeologische

resten als geheel verstoorde terreinen bevinden. Het kan gaan om een enkel fragment laat-middeleeuws aardewerk dat met bemesting op een akker is terechtgekomen, maar ook om een intact nederzettingsterrein.

De vindplaatsen waarvan wordt vermoed dat het geen puntlocaties zijn (zoals losse vondsten), krijgen een attentiezone van 50 m rondom de centrumcoördinaat. Naast 'losse vondsten' krijgen ook vindplaatsen waarvan het complextype niet bekend is geen attentiezone. In het geval van havezaten en onverhoogde huisplaatsen is gekozen voor een ruimere attentiezone van 200 m, voor de Israëliëische begraafplaats, en de wind- en watermolens is gekozen voor een zone van 50 m. Deze laatste zijn namelijk plaatsvaster. Indien maatregelen (ingrepen) in een attentiezone onvermijdelijk zijn en fysieke aantasting van de vindplaats wordt verwacht, dient in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming inventariserend archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

Beleidsadvies

Voor de attentiezone rondom vindplaatsen wordt geadviseerd te streven naar behoud in huidige staat en planologische bescherming via het gemeentelijke bestemmingsplan. Aanbevolen wordt om het desbetreffende gebied in het bestemmingsplan op te nemen als archeologisch waardevol terrein en het verlenen van een bouwvergunning te koppelen aan voorwaarden ten aanzien van het behoud van archeologische resten en aan de verplichting tot het vooraf laten uitvoeren van archeologisch onderzoek. Ingrepen die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van de archeologische resten binnen deze terreinen dienen te worden voorkomen. Aanbevolen wordt. Bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 30 m² is voorafgaand aan vergunningverlening een archeologisch en/of bouwhistorisch bureauonderzoek met eventueel karterend veldonderzoek en/of bouwhistorische opname verplicht.

Dit onderzoek dient in eerste instantie te bestaan uit een gedetailleerd bureauonderzoek waarin de specifieke archeologische verwachting met betrekking tot het onderhavige perceel wordt gespecificeerd. Hierbij is van belang dat inzicht ontstaat in de exacte aard van de te verwachten archeologische resten en in de verwachte conservering van deze resten. Bij het laatste moet gedacht worden aan gegevens met betrekking tot de omvang en diepte van de bestaande (of voormalige) bebouwing (uit het bouwkundig archief).

Op basis van het resultaat van het bureauonderzoek moet een beslissing genomen worden over het al dan niet uitvoeren van een veldonderzoek en over de aard daarvan (boringen of proefputten). Veldonderzoek zal duidelijk moeten maken welke archeologische resten op de desbetreffende locatie aanwezig zijn en wat de datering, conservering en diepteligging daarvan is. Aan de hand van de resultaten zal het vervolgtraject moeten worden bepaald. Indien behoud *in situ* niet mogelijk is, dient rekening gehouden te worden met de noodzaak van archeologisch veldonderzoek (opgraving) alvorens nieuwbouw gerealiseerd kan worden.

8.2 Archeologische verwachtingszones

Op basis van archeologische kennis en gegevens zijn 3 verwachtingszones onderscheiden waarin op sprake is van verschillen in de dichtheid waarin archeologische resten voorkomen. De algemene archeologische verwachtingszones zijn relevant in het buitengebied en buiten de in § 8.1 opgesomde bekende waarden. Net als in de terreinen van archeologische waarde is aanwezigheid van

archeologische resten in de onderscheiden verwachtingszones een zekerheid. In tegenstelling tot de voornoemde terreinen van archeologische waarde is echter in deze zones de dichtheid aan en de ligging, omvang en conservering van terreinen met archeologische resten slechts in grote lijnen bekend. Aangenomen kan worden dat in deze gebieden archeologische resten verscholen gaan, waarvan de waarde gelijk of zelfs (veel) groter is dan die van de op de AMK-Overijssel opgenomen terrein van archeologische waarde. Daarentegen zullen binnen de verwachtingszones, zelfs binnen de gebieden met een hoge archeologische verwachting, ook grote gebieden voorkomen waarin archeologische resten grotendeels of zelfs geheel ontbreken.

In de advisering ten aanzien van het archeologiebeleid van de gemeente Haaksbergen is met deze onzekerheden rekening gehouden. Hierbij zijn 2 aspecten van belang. Als eerste is dat de kans dat er bij een bodemingreep van een bepaalde omvang in zone met een hoge, middelmatige of lage archeologische verwachting werkelijk sprake is van verstering van waardevolle archeologische resten. Hierbij geldt het eenvoudige principe hoe kleiner de ingreep, hoe geringer de kans op versterking. Ten tweede gaat het om de mogelijkheden die de huidige archeologische onderzoeksmethoden bieden om de aanwezigheid van deze waardevolle resten en daarmee de versterking daarvan, werkelijk aan te tonen. In gebieden met een globale archeologische verwachting, waarvoor slechts op hoofdlijnen aangegeven kan worden welke archeologische resten aanwezig kunnen zijn, is het doorgaans niet mogelijk om een onderzoeksmethode te kiezen die naadloos aansluit bij het karakter van de aanwezige archeologische resten. Wanneer de archeologische verwachting niet voldoende gespecificeerd kan worden om een onderzoeksmethode en intensiteit op maat te kunnen bepalen, zal gekozen moeten worden voor een methode met een acceptabele opsporingskans voor een breed scala aan vindplaatstypen. Om archeologische resten te kunnen opsporen, wordt daarom gebruik gemaakt van relatief goedkope standaardonderzoeksmethoden (booronderzoek en proefsleuven) die gericht zijn op het steekproefsgewijs verzamelen van (globale) informatie met betrekking tot de aan- of afwezigheid van archeologische resten en hun landschappelijke context. Bij dergelijke onderzoeken is het een voorwaarde dat het aantal waarnemingen voldoende groot is en een dusdanige spreiding kent dat het mogelijk is om (via ruimtelijke analyse) tot een interpretatie van de onderzoeksresultaten en tot een waardestelling van de aangetroffen archeologische resten te komen.

Uitgangspunt bij het vaststellen van ondergrenzen voor archeologisch onderzoek was het provinciaal beleid (Provincie Overijssel, 2007). Vanuit dat vertrekpunt is een nadere afweging gemaakt, waarbij met meerdere factoren rekening gehouden diende te worden.

Vanuit een methodisch perspectief kan op basis van expert judgement gesteld worden dat de minimale omvang van onderzoeksgebieden op de Oost-Nederlandse zandgronden circa 0,25 ha (50 x 50 m) dient te zijn. Bij kleinere onderzoeksgebieden kan een bruikbaar onderzoeksresultaat in de meeste gevallen alleen bereikt worden indien gekozen wordt voor een relatief intensief en daardoor kostbaar onderzoek. Concreet gaat het dan, bijvoorbeeld in het geval van booronderzoek, om een dichter net van boringen dan gehanteerd wordt in gebieden die groter zijn dan circa 0,25 ha.

Daar staat tegenover dat in de omvangrijke bebouwde kom van Haaksbergen het merendeel van de plangebieden een omvang zal hebben die geringer is dan 0,25 ha. Met de keuze voor deze ondergrens zou een belangrijk deel van dit gebied door het gegeven van kleine aaneengescha-

kelde plangebieden vrijgesteld worden van archeologisch onderzoek. Daardoor zou in de toekomst nog nauwelijks enige kennis verworven worden over de archeologische rijkdom van het overbouwde gebied. Uit onderzoek is bovendien gebleken dat ook kleinere onderzoeksprojecten in een stedelijke context in belangrijke mate kennis kunnen aandragen over het historisch cultuurlandschap van vóór de verstedelijking. Voorwaarde is dan wel dat de onderzochte plangebieden aan elkaar grenzen, waardoor gefaseerd in feite een groter terrein wordt onderzocht. Onder meer in de bebouwde kom van Deventer is hiermee ervaring opgedaan (Keunen, in voorbereiding).

Beide aspecten overwegend wordt het realistisch geacht een lagere ondergrens voor archeologisch onderzoek te hanteren voor plangebieden met een hoge of middelmatige verwachting die binnen de bebouwde kom van Haaksbergen liggen. De gekozen ondergrens van 100 m² in gebieden met hoge archeologische verwachting is afgestemd op de gemiddelde grootte van plangebieden in de stad, namelijk die van de omvang van een woning.

Beleidsadvies

De gemeenteraad dient conform artikel 38a lid 1 uit de Monumentenwet 1988 bij de vaststelling van een bestemmingsplan of een beheersverordening als bedoeld in artikel 3.1, specifiek artikel 3.38 van de Wro, bij de bestemming van gronden altijd rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten (lees: waarden).

Conform het verdrag van Valletta (Malta) dient in zijn algemeenheid gestreefd te worden naar behoud archeologische resten in de bodem ter plekke (behoud *in situ*). Dit streven geldt ook voor waardevolle archeologische resten in de 3 verwachtingszones. Ingrepen die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van de archeologische resten binnen deze terreinen dienen (zoveel mogelijk) te worden voorkomen. Hierbij dient uitgegaan te worden van ingrepen dieper dan 40 cm. Werken en werkzaamheden die kunnen leiden tot verstoring van archeologische resten dienen gekoppeld te worden aan een aanlegvergunningstelsel.

Omdat de aanwezigheid van (waardevolle) archeologische resten (op specifieke locaties) binnen de archeologische verwachtingszones nog niet vast staat, is in het geval van geplande bodemingrepen verkennend archeologisch onderzoek een verplichting om de nodige kennis ten aanzien van de af te wegen belangen te verkrijgen. In het geval van planvorming en voorafgaand aan vergunningverlening voor bodemingrepen, moet derhalve voorafgaand aan bodemingrepen in de vroegste fase van planvorming een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd. Bij vaststelling van archeologische resten (kartering) zal hiervan de omvang en gaafheid moeten worden vastgesteld aan de hand van een inventariserend veldonderzoek (waardering). De resultaten van een waardering zouden kunnen leiden tot inpassing van de vastgestelde archeologische waarden in een inrichtingsplan van een ruimtelijke ontwikkeling of tot het aanhouden of niet verlenen van een vergunning. Indien na een zorgvuldige afweging behoud niet mogelijk is, kunnen de resultaten van een inventariserend archeologisch onderzoek (waardering) aanleiding geven tot een opgraving. Hierbij wordt informatie over archeologische resten opgetekend en gedocumenteerd, waarna de geplande ingrepen zonder verdere restricties kunnen worden uitgevoerd. De resultaten van een inventariserend archeologisch onderzoek (kartering of waardering) kunnen ook dusdanig zijn dat verder onderzoek en/of behoud niet noodzakelijk wordt geacht.

Met het 'veroorzakersprincipe' kunnen de kosten van archeologisch (voor)onderzoek verhaald worden op de verstoorder. In de memorie van toelichting van de Monumentenwet wordt nader ingegaan op het veroorzakersprincipe: wie de veroorzaker is, wat deze wel en niet betaalt en wat te doen in het geval van excessieve kosten¹. In het geval van een toevalsvondst hoeft de initiatiefnemer niet de kosten te dragen die gemoeid zijn met de exploratie van een dergelijke vondst. Van een toevalsvondst is sprake als de initiatiefnemer (lees: veroorzaker) aan al zijn wettelijke verplichtingen (onderzoeksplicht) heeft voldaan en er bij graafwerkzaamheden alsnog toevalsvondsten aan het licht komen. Dan heeft hij de wettelijke plicht de vondsten te melden bij de minister (artikel 53). De overheid (de gemeente als eerste) is een tegemoetkomende rol toebedeeld.²

Voor bodemingrepen ondieper dan 40 cm -Mv wordt aanbevolen om vrijstelling van de onderzoekverplichting te verlenen. Indien er sprake is van bodemingrepen van 40 cm -Mv of dieper wordt op basis van de verwachte dichtheden aan archeologische resten binnen de diverse verwachtingszones, de te verwachten omvang van ruimtelijke ingrepen en de mogelijkheden die archeologisch prospectieonderzoek biedt om deze resten aan te tonen aanbevolen om vrijstelling van de onderzoekverplichting te verlenen voor:

- plangebieden of ingrepen met een omvang kleiner dan 100 m² binnen de bebouwde kom van Haaksbergen die binnen een gebied met een hoge archeologische verwachting liggen;
- plangebieden of ingrepen met een omvang kleiner dan 2500 m² buiten de bebouwde kom van Haaksbergen die binnen een gebied met een hoge archeologische verwachting liggen;
- plangebieden of ingrepen met een omvang kleiner dan 250 m² binnen de bebouwde kom van Haaksbergen die binnen een gebied met een middelmatige archeologische verwachting (voor watergerelateerde objecten) liggen;
- plangebieden of ingrepen met een omvang kleiner dan 5000 m² buiten de bebouwde kom van Haaksbergen die binnen een gebied met een middelmatige archeologische verwachting (voor watergerelateerde objecten) liggen;

---

¹ Tweede Kamer de Staten-Generaal, 2003-2004: 11-14. De vraag, wie als "veroorzaker" moet worden aangemerkt, is afhankelijk van het wettelijk regime waaronder de bodemingreep valt. De initiatiefnemer die gehouden is de m.e.r. uit te voeren zal ook de cultuurhistorische component voor zijn rekening dienen te nemen. De initiatiefnemer financiert de m.e.r. zelf als ook de maatregelen die uit een oogpunt van milieubeheer noodzakelijk zijn. Daaronder dienen dus ook archeologische maatregelen te worden verstaan. In dit geval is de initiatiefnemer de veroorzaker. Niettemin kan het voorkomen, dat voor een bepaalde investering de voorafgaande kosten van archeologisch onderzoek bijzonder hoog zijn ten opzichte van de totale investeringslasten. In dergelijke gevallen kan sprake zijn van excessieve meerkosten die redelijkerwijze niet ten laste van de initiatiefnemer zouden moeten komen. Bij fors hoge meerkosten zou voorts de gemeente (als het gaat om de afgifte van bouw- en aanlegvergunningen) dan wel de provincie (als het gaat om de afgifte van de ontgrondingsvergunning) als vergunningverlenende instantie, of gemeente of provincie of rijk als bevoegd gezag bij m.e.r.-plichtige projecten, in beeld moeten komen om deze kosten te mitigeren. Deze overheidsorganen zijn immers verantwoordelijk voor de voorgeschreven maatregelen en daarmee voor het ontstaan van deze kosten. Als ook daarna sprake blijft van extreme kosten dient de gemeente of provincie in aanmerking te komen voor een rijksbijdrage. Deze bepaling is bedoeld als een vangnet. Allereerst en zo veel mogelijk dienen kosten voor rekening te komen van de veroorzaker en daarna voor rekening van de vergunningverlenende instantie. Als derde instantie kan het rijk tenslotte in het vizier komen om bij te dragen aan uitzonderlijke kosten.

² Tweede Kamer de Staten-Generaal, 2003-2004: 14-15. Onverwachte vondsten zijn nooit uit te sluiten. Het is zelfs denkbaar dat vooronderzoek aantoonde dat er waarschijnlijk geen archeologische sporen van waarde in de bodem aanwezig zijn, maar dat er tijdens de grondbewerking toch een belangrijke vondst wordt gedaan. In dergelijke situaties zal de initiatiefnemer niet gehouden zijn tot vergoeding van de met de exploratie van een dergelijke vondst gemoeide kosten; hij heeft immers aan zijn wettelijke verplichtingen voldaan. Een toevalsvondst heeft voor de archeologie betekenis omdat dit nieuwe informatie oplevert, maar mag voor de willekeurige investeerder geen (onoverkomelijke) blokkades opwerpen. Bij toevalsvondsten moet het betreffende overheidsorgaan, vaak in samenspraak met andere overheden, van geval tot geval afwegen hoe verder te handelen.

- lineaire ingrepen in beekdalen en beekdaloverstromingsvlakten (middelmatige archeologische verwachting voor watergerelateerde objecten) (Gedacht kan worden aan beekloopverleggingen en het aanleggen van oeverzones) met een lengte kleiner dan 100 m;
- plangebieden of ingrepen met een omvang kleiner dan 5 hectare binnen de bebouwde kom van Haaksbergen die binnen een gebied met een lage archeologische verwachting liggen;
- plangebieden of ingrepen met een omvang kleiner dan 10 hectare buiten de bebouwde kom van Haaksbergen die binnen een gebied met een lage archeologische verwachting liggen.

In plangebieden met meerdere verwachtingszones is wat betreft de noodzaak tot onderzoek de zone met de hoogste verwachting maatgevend. Daar waar grenzend aan plangebieden met een lage archeologische verwachting waardevolle archeologische resten bekend zijn, dient onderzoek uitgevoerd te worden in een zone grenzend aan het waardevolle gebied.

De gemeente dient zich het recht voor te houden om van de vrijstelling af te wijken op grond van (zwaarwegende) archeologisch inhoudelijke criteria. Dit is met name het geval wanneer in of in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied in kwestie de aanwezigheid van goed geconserveerde, waardevolle archeologische resten reeds is aangetoond en de archeologische verwachting nader gespecificeerd kan worden. Verder kan van de onderzoeksverplichting voor gebieden groter dan de vastgestelde oppervlakte voor de verwachtingszone waarin het gebied is gesitueerd afgeweken worden als de omvang van de ingreep (oppervlakte van de verstoring) niet in verhouding staat tot de omvang van het totale plangebied of van de geplande ingreep. Een voorbeeld daarvan is de bouw van één huis in een plangebied van 2500 m² in een gebied met een hoge archeologische verwachting.

Aan de vrijstelling is op basis van artikel 53 van de Monumentenwet de meldingsplicht verbonden. Wanneer bij werkzaamheden in de bodem belangwekkende vondsten gedaan worden waarvan na overleg met de provinciaal archeoloog en/of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed duidelijk is dat bemoeienis van beroepsarcheologen noodzakelijk is, dient het onderzoek overgedragen te worden aan een instantie of bedrijf met een opgravingsbevoegdheid. Het onderzoek zal dan conform de daarvoor geldende normen en richtlijnen zoals vastgelegd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) voortgezet en afgerond worden.

De verordening

Artikel 38, eerste lid, onderdeel a van de Monumentenwet 1988 stelt dat de gemeenteraad in het belang van de archeologische monumentenzorg bij verordening onder meer regels kan vaststellen met betrekking tot de eisen die burgemeester en wethouders kunnen stellen aan onderzoek in het kader van het doen van opgravingen. In feite wordt hiermee beoogd gemeenten een instrument te geven om regie te voeren over archeologisch onderzoek dat in opdracht van de 'verstoorder' wordt uitgevoerd en om regie te kunnen voeren over het beheer en behoud van archeologische terreinen. Dit artikel biedt de gemeente Haaksbergen dus de mogelijkheid om op lokaal niveau regels vast te stellen. Let wel: op basis van de gemeentewet kan de gemeente Haaksbergen ook nu al een gemeentelijke verordening ter zake archeologie opstellen. Indien een verordening als bedoeld in het eerste lid betrekking heeft op een gebied waarvoor een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 38a is vastgesteld, blijft die verordening van kracht *voor zover zij niet met dat bestemmingsplan in strijd is* (artikel 38,

lid 2). Let wel: de verordening is niet gebonden aan het ruimtelijke ordeningsproces of ruimtelijke ordeningstraject, maar mag hier ook niet mee in strijd zijn.

8.3 Reeds onderzochte plangebieden

Op de beleidsadvieskaart zijn de onderzoeksgebieden zoals deze in ARCHIS geregistreerd zijn niet gevrijwaard van archeologische onderzoeksverplichting (zie bijlage 4). De belangrijkste reden is dat niet bekend is hoe betrouwbaar de in ARCHIS opgenomen gegevens zijn. De bepaling of bepaalde bodemingrepen in een reeds onderzocht gebied gevrijwaard zijn van archeologische onderzoeksverplichting blijft maatwerk. Zo kunnen bodemingrepen tot 50 cm -Mv ter hoogte van een vindplaats op 1,5 m -Mv gevrijwaard zijn van vervolgonderzoek. Het is mogelijk dat in ARCHIS geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. Dit is echter op basis van de toenmalig geplande bodemingrepen. Mochten er binnen het plangebied nieuwe bodemingrepen plaats vinden die dieper dan de archeologische vondstlaag reiken, dient er dus wel archeologische vervolgonderzoek plaats te vinden

Beleidsadvies: of bodemingrepen in een reeds onderzocht gebied onderzoeksplichtig zijn, is maatwerk en dient de gemeente/het bevoegd gezag per geval te bepalen. De gebieden zijn niet als aparte categorie op de beleidsadvieskaart opgenomen, maar alleen ter indicatie weergegeven.

Literatuur

Asbroek, W.E. ten, 1988. *Haaksbergen voor en na 1188*. Industriële kring Haaksbergen, Haaksbergen.

Asbroek, W.E. ten, L.L.J. Dons, D. Jordaan, J.B.A. Leusink & J.G.L. Overbeeke, 1975-1977.

Historie van Haaksbergen. Deel I en II. Historische Kring Haaksbergen, Haaksbergen.

Asbroek, W.E. ten & J.G.L. Overbeeke, 1982. Veldnamen in Haaksbergen. *Historie van Haaksbergen/Veldnamen in Overijssel* 3. Historische Kring Haaksbergen, Haaksbergen.

Berendsen, H.J.A., 1996. *De vorming van het land: inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen.

Berendsen, H.J.A., 1997. *Fysische geografie van Nederland: landschappelijk Nederland*. Assen.

Buesink, A., 2008. Gemeente Haaksbergen, plangebied Wissinkbrink en Veldmaat. Aanvulling op het bureauonderzoek en karterend booronderzoek. *BAAC rapport 07.0464*. BAAC, Deventer.

Buesink, A. & L. Smit, 2006. Gemeente Haaksbergen, plangebied Buurse-zuid. Inventariserend bureauonderzoek (verkennende fase). *BAAC-rapport 06.367*. BAAC, Deventer.

Bursch, F.C., 1933. Die Becherkultur in den Niederlanden. *Oudheidkundige Mededeelingen uit 's Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, Nieuwe Reeks* XIV: 39-123.

Deeben, J., 2006. Een Federmessersite van de Enterse Akkers (gemeente Wierden, Overijssel).

In: B.J. Groenewoudt, R.M. van Heeringen & G.H. Scheepstra (red.); Het zandeilandenrijk van Overijssel. Bundel verschenen ter gelegenheid van de pensionering van A.D. Verlinde als archeoloog in, voor en van Overijssel. *Nederlandse Archeologische Rapporten* 22: 49-82.

Ebbers, G. & C. Hamming, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 34 W (west) en O (oost), Enschede en blad 35 Glanerbrug*. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.

Es, W.A. van & A.D. Verlinde, 1977. Overijssel in Roman and Early Medieval Times. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 27: 7-90.

Engelbertink, H.J.A., 1991. *Historische kaart van Twente ca. 1500*. Vereniging Oudheidkamer 'Twente', Enschede.

Finke, W., 1990. Ausgrabungen in Heek. In: H. Hellenkemper e.a. (red.); *Geschichte im Herzen Europas. Archäologie in Nordrhein-Westfalen*: 149-153. Römisch-Germanisches Museum der Stadt Köln/Verlag Phillip von Zabern, Mainz.

Geel, B. van e.a., 1980/81. A palaeocological study of an Upper Late Glacial and Holocene sequence from 'De Borchert', The Netherlands. *Review of Palaeobotany and Palynology* 31: 367-448.

Hagens, H., 1978. *Molens, mulders en meesters. Negen eeuwen watermolens in Twente en de Gelderse Achterhoek*. Uitgave in eigen beheer, Hengelo.

Hammen, T. van der & J.A. Bakker, 1971. Former vegetation, landscape and man in the Dinkel valley. In: T. van der Hammen & T.A. Wijmstra (red.); Upper Quaternary of the Dinkel Valley. *Mededelingen Rijks Geologische Dienst* 22 (nieuwe serie): 147-158.

Harbers, P. & H. Rosing, 1983. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 41 West Aalten, 41 Oost Aalten*. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.

Hijszeler, C.C.W.J., 1942. De steenkransheuvel in den Manderesch te Vasse. *Verslagen en mededeelingen vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 58: 155-163.

- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1945. Grafheuvels uit den Steen- en vroegeren Bronstijd in het Nutterveld, buurtschap Nutter, gemeente Denekamp. *Verslagen en mededeelingen vereniging tot beoefening van Overijsselsch regt en Geschiedenis* 60: 14-29.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1947. De oudheidkundige opgravingen in Twente de laatste jaren. In: Van Gelder e.a. (red.); *Een kwart eeuw oudheidkundig bodemonderzoek in Nederland: 327-350*. J.A. Boom & Zoon, Meppel.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1948a. Grafheuvel uit den jongen Steentijd nabij de 'De Vossenbosch' gemeente Wierden. *Verslagen en mededeelingen vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 63: 1-5.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1948b. Een kringgreppelgrafveldje bij Hulzen, gemeente Hellendoorn. *Verslagen en mededeelingen vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 63: 6-16.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1955. De laag van Usselo. Een archeologisch-palynologisch onderzoek van een vindplaats van vuurstenen voorwerpen in het Usselerveen, gem. Enschede. *Grondboor en Hamer* 2: 29-41.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1957. Mander, gemeente Tubbergen. *Bulletin & Nieuwsbulletin Nederlandse Oudheidkundige Bond* 56: *225 en 226.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1961. De ligging en verspreiding van de grafvelden in Twente. *Verslagen en mededeelingen vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 76: 1-86.
- Hijzeler, C.C.W.J.**, 1964. Mander, gemeente Tubbergen. *Bulletin & Nieuwsbulletin Nederlandse Oudheidkundige Bond* 63: *329 en 330.
- Hoek, W.Z.**, 1997. Late-Glacial and early Holocene climatic events and chronology of vegetation development in the Netherlands. *Vegetation History and Archaeobotany* 6: 197-213.
- Hogestein, J.W.H. & E. Drenth**, 2000. The TRB culture 'house-plan' of Sloodorp-Bouwlust and other known 'house-plans' from the Dutch Middle and Late Neolithic. In: R. Kelm (red.); *Vom Pfostenloch zum Steinzeithaus. Archäologische Forschung und Rekonstruktion jungsteinzeitlicher Haus- und Siedlungsbefunde im nordwestlichem Mitteleuropa* (pag. 126-154). Verlag Boyens & Co., Heide.
- Jungerius, P.D., E.A Koster & F.J.P.M. Kwaad**, 1973. *Fysische geografie: aspecten van het landschapsonderzoek*. Utrecht.
- Kalisvaart, C.C.**, 2007. Haaksbergen, Plangebied Gemeentewerf. Bureauonderzoek. *BAAC-rapport* 07.0384. BAAC, Deventer.
- Kalisvaart, C.C.**, 2008. Gemeente Haaksbergen, plangebied voormalige gemeentewerf. Inventariserend veldonderzoek (karterende fase). *BAAC-rapport* 08.0388. BAAC, Deventer.
- Kastelein, D.**, 2009. Plangebied Hengelsestraat/Noordsingel, gemeente Haaksbergen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie* 3111. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Kenemans, M.C.** e.a., 2005. Enschede-Usseler Es: een waarderend proefsleuvenonderzoek. *ADC-ArcheoProjecten Rapport* 413. ADC-ArcheoProjecten. Amersfoort.
- Keunen, L.J.**, in voorbereiding. *Eeuwig grensland. Een historisch-geografische studie van Salland en de Achterhoek*. Dissertatie Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Lanting, J.N. & A.D. Verlinde**, 1996. Her-opgraving hunebed Mander, 38 jaar later. *'t Inschrien* 28(2): 42-47.

- Lanting, J.N. & A.L. Brindley**, 2005. The destroyed hunebed O2 and the adjacent flat cemetery at Mander (Gem. Tubbergen, prov. Overijssel). *Palaeohistoria* 45/46: 59-94.
- Lil, R., van**, 2007. Natuur Buiten Landinrichting, Haaksbergen, Haaksbergerveen. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen. *ADC-Rapport* 839. ADC-Archeoprojecten, Amersfoort.
- Musch, J.**, 1991. *Het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum van Centraal Overijssel*. Scriptie Instituut voor Pre- en Protohistorie (IPP), Universiteit van Amsterdam.
- Putten, M.J. van** 2007. Gemeente Haaksbergen. Plangebieden Wissinkbrink en Veldmaat (Haaksbergen). Inventariserend archeologisch veldonderzoek (verkennde fase). *BAAC rapport* 07.0073. BAAC, Deventer.
- Putten, M.J. van**, 2007. St. Isidorushoeve (gemeente Haaksbergen). Gronden Eissink te St. Isidorushoeve. Inventariserend archeologisch vooronderzoek; bureauonderzoek. *BAAC Rapport* 07.0027. BAAC, Deventer.
- Rappol, M.**, 1991. De landijsbedekking in het Saalien. *KNAG Geografisch Tijdschrift* 15(4).
- Renssen, H.**, 1997. The climate during the Younger Dryasstadial: comparing global atmospheric simulation experiments with climate reconstructions based on geological evidence. *Netherlands Geographical Studies* 217. Utrecht
- Ringnier, H.**, 2007. Plangebied Marktpromenade en Het Meuke te Haaksbergen, gemeente Haaksbergen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en veldtoetsing. *RAAP-rapport* 1610. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Ringnier, H.**, 2008. Adviesdocument gemeente Haaksbergen, plangebied Aert van Nesstraat 56; realisatie nieuwbouw. *RAAP-adviesdocument* 304. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Ringnier, H.**, 2008. Adviesdocument t.b.v. plangebied Hengelosestraat/Veldmaterstraat te Haaksbergen. *RAAP-adviesdocument* 339. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Ringnier, H.**, 2008. Plangebied Zenvelderweg te Haaksbergen, gemeente Haaksbergen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie* 2563. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Robas Producties**, 1990. *Historische Atlas Overijssel. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. Robas Producties, Den IJp.
- Schabbink, M.**, 2007. Programma van Eisen: Inventariserend veldonderzoek (proefsleuven); Plangebied Marktpromenade, gemeente Haaksbergen. *RAAP-PvE*. 404. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Schlüter, B.D.**, 2002a, Neandertalers in Twente. *Jaarboek voor Twente* 2002: 83-94. Stichting Jaarboek voor Twente/Van Deinse Instituut, Enschede.
- Schlüter, B.D.**, 2002b. *Neandertalers in Overijssel* (www.archeoforum.nl).
- Schokker, J., e.a.**, 2003. *Beschrijving lithostratigrafische eenheid: formatie van Boxtel*. Utrecht. Weerts & Busschers, 2003.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 1992a. De Lutte, gem. Losser. In: A.D. Verlinde (red.); Archeologische kroniek van Overijssel over 1991. *Overijsselse Historische Bijdragen* 107: 176-177.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 1998. De landschappelijke ligging van archeologische sites uit de Steentijd en Vroege Bronstijd in Noordoost-Twente, provincie Overijssel. In: J. Deebe & E. Drenth (red.); *Bijdragen aan het onderzoek naar de Steentijd in Nederland. Verslagen van de Steentijddag* 1.

- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 2007a. Bornsche Maten-Zuid Esch, gemeente Borne; een nederzetting uit de Late IJzertijd en Vroeg Romeinse tijd. *RAAP-rapport* 1432. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 2007b. Aardgastransportleidingen Bornerbroek-Enschede en Ommen-Hankate; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek, opgravingen en archeologische begeleiding. *RAAP-rapport* 1560. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 2008. Plangebied De Veldkamp, gemeente Borne en Hengelo; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (booronderzoek en proefsleuven) en archeologische begeleiding. *RAAP-rapport* 1700. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 2009. Bornsche Maten-Grutterskamp; een nederzetting uit de Midden- en Late IJzertijd. *RAAP-rapport* 1937. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Spek, Th.**, 1996. Het rivierenlandschap van de IJssel. In: Th. Spek, F.D. Zeiler & E. Raap (red.); *Van de Hunnepe tot de zee: de geschiedenis van het Waterschap Salland* (pag. 47-72). Kampen.
- Spitzers, T.A.**, 2007. Haaksbergen, Buurse-Zuid, Deelgebied A. Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven. 's-Hertogenbosch. *BAAC-rapport* 07.0113. BAAC, Deventer.
- Verlinde, A.D.**, 1973a. Two barrows from the middle Bronze age at Gammelke, municipality of Weerselo, province of Overijssel; with a contribution of W.A. Casparie. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 23: 109-122.
- Verlinde, A.D.**, 1973b. Een Germaanse nederzetting te Denekamp. *'t Inschrien* 5(3): 33-36.
- Verlinde, A.D.**, 1984. Bronstijd en andere sporen in de opgraving van 1982 te Vasse, gem. Tubbergen. *'t Inschrien* 16: 7-17.
- Verlinde, A.D.**, 1987. *Die Gräber und Grabfunde der Späten Bronzezeit und frühen Eisenzeit in Overijssel*. Proefschrift Rijksuniversiteit Leiden, Leiden.
- Verlinde, A.D.**, 1999. Isolated Houses in Overijssel during the Transition from Prehistory to Protohistory. In: H. Sarfatij e.a. (red.); *In discussion with the past. Archaeological studies presented to W.A. van Es* (pag. 77-86). SPA/ROB, Zwolle/Amersfoort.
- Verlinde, A.D.**, 2004. De Germaanse nederzetting te Denekamp binnen een regionaal archeologisch kader van de Romeinse tijd. *Overijsselse Historische Bijdragen* 119: 57-92.
- Vissinga A.**, 2007. Haaksbergen, Pastorietuin IA (Ov). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. *Steekproef rapport* 2007-04/08A. De Steekproef, Zuidhorn
- Vissinga A.**, 2007. Haaksbergen, Pastorietuin IB & Markt (Ov). Een Archeologisch Bureauonderzoek. *Steekproef rapport* 2007-04/08B. De Steekproef, Zuidhorn
- Vosselman, J.**, 2009. Plangebied Aert van Nesstraat 56, gemeente Haaksbergen; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie* 3002. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Willemse, N.W.**, 2006. Actualisatie archeologische verwachtingskaart MER N18 Varsseveld-Enschede; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek. *RAAP-rapport* 1306. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Willemse, N.W.**, 2009. Onderzoeksgebied Buurserbeek (1e module), gemeente Haaksbergen; een archeologische begeleiding. *RAAP-rapport* 1791. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Willemse, N.W.**, 2009. Projectgebied 14: Zoddebeek (Het Harmeule) te Buurse, gemeente Haaksbergen; een archeologisch vooronderzoek: veldkartering na uitvoering graafwerkzaamheden. *RAAP-rapport* 1773. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CMA	Centraal Monumenten Archief
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

artefact

Alle door de mens gemaakte of gebruikte voorwerpen

Atlanticum

Onderafdeling van het Holoceen. Het Atlanticum (8800-5000 jaar geleden) was warmer en vochtiger dan ons huidige klimaat.

Boreaal

Tijdvak, onderafdeling van het Holoceen, gekarakteriseerd door een gematigd en continentaal klimaat en een bebost landschap gedomineerd door loofbomen (datering circa 6800-5500 voor Chr.).

borg

Een borgterrein bestaat uit een borgstee (een hoofdterrein waarop een borg staat/ stond), een eventueel bijterrein en een singel die om het gehele complex loopt. Het borgterrein is in de meeste gevallen omgracht. Ook kan het bijterrein omgracht zijn. De singel wordt vaak door een sloot begrensd.

dekzand

Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).

Dryas stadiaal

Laatste gedeelte van het Pleistoceen (Laat Glaciaal), ca. 13.500 tot 8.000 voor Chr.; het Dryas stadiaal wordt onderverdeeld in het Vroegste Dryas (13.500-13.000 voor Chr.), het Bølling interstadiaal (13.000-12.000 voor Chr.), de Vroege Dryas (12.000-11.000 voor Chr.), het Allerød interstadiaal (10.800-9.000 voor Chr.) en de Late Dryas (9.000-8.000 voor Chr.).

Eemien

Interglaciaal tussen Saalien en Weichselien (resp. voorlaatste en laatste glaciaal), ca. 130.000-120.000 jaar geleden.

enkeerdgronden

Dikke eerdgrond (= laag met donkere, min of meer rulle grond, met organische en anorganische bestanddelen) ontwikkeld op zandgrond onder invloed van de mens; worden ook wel essen genoemd.

esdek

Oud verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht. De term es is gangbaar in Noord- en Oost-Nederland. In Midden-Nederland wordt gesproken van enk of eng en in Zuid-Nederland van akker of veld.

glaciaal

A) IJstijd: koude periode uit het Pleistoceen; b) betrekking hebbende op het landijs.

grondmorene

Het door het landijs aangevoerde en na afsmelten achtergebleven mengsel van leem, zand en stenen. De afzetting wordt vaak aangeduid als keileem.

havezate

Ridderlijk goed of kasteel in de oostelijke provincies.

Holoceen

Jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: ca. 9700 jaar voor Chr. tot heden).

hutkom

Kuil die werd gegraven om er een hut overheen te bouwen (hut met in de bodem ingegraven vloer).

in situ

Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeed, weggegooid of verloren.

interglaciaal

Periode tussen twee glaciale (ijstijden).

interstadiaal

Een warmere periode tijdens een glaciaal.

keileem

Grondsoort bestaande uit een mengsel van leem, zand, grind en stenen (in het spraakgebruik gekoppeld aan het begrip *grondmorene*).

Kwartair

Geologisch tijdvak (omvat Pleisto- en Holoceen).

landweer

Een verdedigingswerk bestaande uit een aarden wal en/of gracht, daterend uit de Middeleeuwen.

meander

Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht; meanderen (van rivieren of beken) = zich bochtig door het landschap slingeren.

oxidatie

Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen).

permafrost

Permanent bevroren bodem.

Pleistoceen

Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatwisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende IJstijden). Na de laatste IJstijd begint het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.).

Pleniglaciaal

Koudste periode van de laatste ijstijd, het Weichselien, ca. 20.000-13.000 jaar geleden.

podzol

Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.

Prehistorie

Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.

Saalien

Voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden.

schans

Aarden vestingwerk, bestaande uit een vier- of meerhoekig omwald en omgracht terrein.

silt

Gronddeeltjes ter grootte van 2 tot 50 µm.

site

Een archeologische vindplaats (m.u.v. de vindplaats van een losse vondst).

sprengen

Bronbeekjes.

stadiaal

Een relatief korte, koude periode binnen een glaciaal.

stuwwal (bekken)

Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.

Tertiair

Geologische periode vóór het Pleistoceen (dat samen met het Holoceen tot het Kwartair wordt gerekend), ca. 65-2,3 miljoen jaar geleden.

toendra

Boomloze vlakte die acht à tien maanden per jaar bevroren is en in de korte zomer verandert in een moerassig gebied.

tongbekken

De uitgeschuurde en verbrede laagte aan het einde van een gletsjerlob (-tong), welke is omgeven door stuwwallen of eindmorenen.

voorde

Een doorwaadbare plaats in een beek of rivier.

Weichselien

Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** Ligging gemeente Haaksbergen (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Het Celtic Field ten noorden van Buurse ligt onder het maaiveld verscholen.
- Figuur 3.** De gemeente Haaksbergen op het AHN.
- Figuur 4.** Stepelo ligt op een grondmorenewelving die gevormd is door het landijs in het Saaliën.
- Figuur 5.** De Buurserbeek stroomt centraal door de gemeente Haaksbergen. De beek is echter voor het grootste deel verlegd.
- Figuur 6.** Het dekzandlandschap bij Langelo.
- Figuur 7.** De St. Pancratiuskerk in Haaksbergen.
- Figuur 8.** Historisch erf Wolterink in Buurse.
- Figuur 9.** De Hessenweg was vroeger één van de belangrijkste handelswegen die door Haaksbergen liep.
- Figuur 10.** Veen, zoals hier bij het Haaksbergerveen, heeft grote delen van het landschap in Haaksbergen bedekt. Door turfwinning is echter al een groot deel verdwenen (<http://www.panoramio.com/photo/9155891>).
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.
- Tabel 2.** Afkortingen archeolandschap.
- Bijlage 1.** Vindplaatsencatalogus gemeente Haaksbergen.
- Bijlage 2.** Catalogus van historische objecten gemeente Haaksbergen.
- Bijlage 3.** AMK-catalogus gemeente Haaksbergen.
- Bijlage 4.** Catalogus van archeologische onderzoeksmeldingen.
- Kaartbijlage 1.** Archeologische waarden- en verwachtingenkaart gemeente Haaksbergen
- Kaartbijlage 2.** Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Haaksbergen.

Bijlage 1: Vindplaatsencatalogus gemeente Haaksbergen

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 1

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1026
toponiem: HAAKSBERGERVEEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 249800 / 460300
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Depot
datering: IJzertijd Laet - Romeinse Tijd
toelichting: Z.g. "Pendelmuhle", bestaande uit 2 maalstenen (ligger en looper), gevonden in 't Haaksbergsche veen aan de Duitse grens, 2 1/2 meter diep in het veen. Bovenligger: diam: ca. 36 cm, dikte: ca. 11.5 cm. Onderligger: diam: ca. 31.5 cm, dikte: 4.5 cm.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 2

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1058
toponiem: BUURSE ERVE HARMOLEN
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 255600 / 461200
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: IJzertijd Midden - IJzertijd Laet
toelichting: UITZONDERLIJK TYPE DATERING NIET BEKEND.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 3

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1059
toponiem: HAAKSBERGERVEEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 249800 / 460300
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1933 **overige codes:**
complex: Depot
datering: IJzertijd Laet - Romeinse Tijd
toelichting: GEVONDEN VOOR 1940 DOOR VEENARBEIDER WSCH IN POM ZWOLLE EENTWEEDE PENDELMOLEN GEREgistREERD ONDER DEZELFDE VINDPLAATS.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 4

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1285
toponiem: HET MARKSLAG
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 256800 / 462100
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1908 **overige codes:**
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: RCC: DOCUMENTATIERCC: DISSERTATIE VERLINDE,AD
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 5

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1286
toponiem: ZENDVELDERVELD
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 254850 / 460750
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:** 1163
verwerving: onbekend **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: DOCUMENTATIERCC: DISSERTATIE VERLINDE,AD
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 6

ARCHIS-waarnemingsnummer: 1287
toponiem: DE LANGENBERG
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 251600 / 463100
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: onbekend **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Grafheuvel, onbepaald
datering: Bronstijd - IJzertijd
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: DOCUMENTATIERCC: DISSERTATIE VERLINDE,AD
literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 7

ARCHIS-waarnemingsnummer: 2793
toponiem: BLANKENBURGERSTRAAT
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247700 / 463940
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1980 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting: AD 101 BEVERSTRAAT TE HAAKSBERGEN.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 8

ARCHIS-waarnemingsnummer: 3134
toponiem: VAN MEIJDENSTRAAT
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247700 / 463700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1981 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting:
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 9

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4623
toponiem: ZENDVELDERVELD
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 253000 / 460000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: onbekend **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Houtskool-/kolenbranderij
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: AD 117 VELE HEUVELTJES, GEEN URNENHEUVELS
MAARKOLENBRANDERSHEUVELS.AD 301 STROOIVONDSTEN.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 10

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4624
toponiem: BUURSERVEEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 251000 / 460000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: literatuur **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Bronstijd - Bronstijd
toelichting: AD 111 112 VINDPLAATS NIET NAUWKEURIG BEKEND.RCC:
DOCUMENTATIERCC: STROINK,LA, STAD EN LAND VAN TWENTE, P 57.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 11

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4625
toponiem: Voormalig AMK-terrein M2511 / CMA34F-A25: Haaksbergerveen; Buurserveen
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 250340 / 460340
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: literatuur **AMK-nr:**
datum: 1927 **overige codes:**
complex: Veenweg/veenbrug
datering: Neolithicum Laat - IJzertijd
toelichting: Het betreft een veenbrug, die begin vorige eeuw bij het turfsteken werd ontdekt.
Vanwege de twijfel over de exacte ligging is het terrein geen AMK-terrein meer.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 12

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4626
toponiem: ZENDVELDERVELD
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 254800 / 460700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: 1940 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Neolithicum Laat A - Neolithicum Laat A
toelichting: AD 111 112 COORDINATEN NIET GEHEEL ZEKER, DOCH WEL UIT
GEMEENHAAKSBERGEN.AD 102 GEVONDEN VOOR 1940.AD 124 RESTEN
VAN EEN STANDVOETBEKERNEDERZETTING.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 13

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4627
toponiem: ZENDVELDERVELD
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 254800 / 460700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 17-06-1938 **overige codes:**
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - Bronstijd Laat
toelichting: AD 301 H 252 MM.AD 302 H 85 MM.AD 303 H 110 MM.RCC:
DOCUMENTATIERCC: STROINK,LA, STAD EN LAND VAN TWENTE, P 67 CAA
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 14

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4648
toponiem: DE LANGENBERG
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 251600 / 463100
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Urneveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: WSCH VOORMALIG URNEVELD.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 15

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4649
toponiem: HAARVELDERSCHANS
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 250050 / 463280
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: literatuur **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Schans
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd B
toelichting: AD 124 OMWALDE SCHANS MET GRACHT UIT TACHTIGJARIGE
OORLOG,WSCH UIT 1590.
literatuur: JAARVERSL OKT 1967, P7, STROINK, STAD EN LAND VAN TWENTE,P294
VAN DEINRCC: SE, UIT HET LAND VAN KATOEN EN HEIDE

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 16

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4650
toponiem: DE OLDENHOF
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 252600 / 462800
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd
toelichting: AD124 DE OLDENHOF KAN IDENTIEK ZYN MET HOF TE BUURSE, DE HOFIS THANS VERDWENEN, DE SCHATVONDST IS IN RMT.
literatuur: JAARVERSL OKT 1968, P7, AOLD HOKSEBARGE 1969, 2E JAARG NO3, VAN DEINSE

RAAPcatalogusnummer 17

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4651
toponiem: HEIDENLAGER
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 251800 / 463800
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Celtic field/raatakker
datering: IJzertijd Laat - Romeinse Tijd Vroeg
toelichting: VOLGENS GROEPJE GEINTERESSEERDEN EEN CELTIC FIELD METVELDNAAM HEIDENLAGER, 400M WESTELIJKER KOMT VELDNAAMHEIDENKERKHOF VOOR.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 18

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4659
toponiem: BLANKENBORG
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247810 / 464010
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: literatuur **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Kasteel
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting: BLANKENBORCH, OF BLANCKENBORCH.AD 127 STICHTINGSDATUM 13E EEUW WSCHAD 129 OOK JORDAAN,JGH, HET HUIS EN DE HEERLYKHEID BLANKENBORN ZIJN BEZITTERS, IN FEESTBUNDEL VAN HEEK, 1933.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 19

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4660
toponiem: SCHOLTENHAGEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 246660 / 462900
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1968 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting: AD101 BEVERTSTRAAT 14.AD126 VINDER IS EIGENAAR.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 20

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4661
toponiem: HONESCH
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247730 / 463770
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1969 **overige codes:**
complex: Economie, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting: AD101 BEVERTSTRAAT 14.AD126 VINDER IS EIGENAAR.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 21

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4662
toponiem: ERVE VREVELMAN
plaats: Brummelo **RD-coörd. (X/Y):** 244560 / 463540
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 11-1973 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat A - Middeleeuwen Laat A
toelichting: AD104 BEVERTSTRAAT 14, HAAKSBERGEN.
literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 22

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4664
toponiem: DE BORG
plaats: Brummelo **RD-coörd. (X/Y):** 244250 / 463700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Urnenveld
datering: Bronstijd - IJzertijd
complex: Borg/stins/versterkt huis
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd
toelichting: TERREIN CA 1930 GEEGALISEERD, HISTORISCH NIETS VANBEKEND, GEEN BAKSTEENVONDSTEN, VOOR EGALISERING LAGE HEUVELWAAROMHEEN TWEE GRACHTEN, INGANG IN ZUIDWESTEN.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 23

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4665
toponiem: VREVELINKSHOEK
plaats: Brummelo **RD-coörd. (X/Y):** 244800 / 463700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1940 **overige codes:**
complex: Urnenveld
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: VOLGENS MELDER ZOU HIER CA 1940 AANTAL URNEN GEVONDENZIJN.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 24

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4666
toponiem: HAAKSBERGEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 248490 / 463410
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Vroeg B - Middeleeuwen Vroeg D
toelichting: AD118 GEVONDEN IN 1975 IN PERSBULTEN.RCC: DOCUMENTATIERCC: TIJDSCHRIFT OALD HOKSEBARGE 1978
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 25

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4667
toponiem: HAAKSBERGEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247720 / 463840
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1976 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting: GEVONDEN IN 1976 IN BOUWPUT TEGENOVER DE KERK.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 26

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4668
toponiem: MEIJERINKHOEK EN ESCH
plaats: Sint Isidorushoeve **RD-coörd. (X/Y):** 244320 / 466960
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 06-1978 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting: BENTELOSEWEG 23.AD118 GEVONDEN BIJ BOUWPUT STAL EN DEELS IN
OUDE SLOOT OP 2MDIEPTE.AD126 VINDER IS EIGENAAR.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 27

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4669
toponiem: MEIJERINKHOEK EN ESCH
plaats: Sint Isidorushoeve **RD-coörd. (X/Y):** 244460 / 467100
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 06-1978 **overige codes:**
complex: IJzerwinning
datering: Middeleeuwen Vroeg C - Middeleeuwen Laat A
toelichting: BETREFT AFVAL SMELTOVEN UIT 10E EEUW WSCH, DE OVEN ZELF WSCH
iets meer noordelijk op dekzandrug waarop esdek.
literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 28

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4670
toponiem: HOLLENBERGERVELD
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 248000 / 461000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1900 **overige codes:**
complex: Veenweg/veenbrug
datering: Bronstijd - Bronstijd
toelichting: AD124 KLEIN FORMAAT VEENBRUG, GEVONDEN OMSTREEKS 1900, ONDERHET VEEN, BESTAANDE UIT BERKESTAMMETJES, POLLENANALYTISCHGEDATEERD.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 29

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4671
toponiem: HOF TE LANGELO
plaats: Langelo **RD-coörd. (X/Y):** 245360 / 462420
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: archief **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Kasteel
datering: Middeleeuwen Laat - Nieuwe Tijd
toelichting: EERTYDS OMGRACHTEN HOF, NIET MEER WAAR TE NEMEN, VOOR DE ERVE LAG VOLGENS BEWONERS DE DUIVELSKOLK.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 30

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4672
toponiem: NIEKERKERVEEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 248900 / 460100
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1910 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden - Bronstijd
toelichting: GEVONDEN CA 1910 OP STENENHOOP OP AKKER, GEBRUIKT ALSERFVERHARDING EN IN 1975 OPNIEUW GEVONDEN.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 31

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4673
toponiem: KRAKEELSVELD
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247000 / 460200
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1971 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Mesolithicum Midden - Neolithicum Midden
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 32

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4684
toponiem: HAAKSBERGEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247720 / 463840
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 08-1977 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting: GEVONDEN IN SLEUF NAAST NIEUW GEMEENTEHUIS. VINDER IS EIGENAAR. EEN BOOMSTAMPUT EN TWEE TONPUTTEN, 14E 15E EEUW
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 33

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4716
toponiem: BUURSCHEER ES
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 253950 / 463100
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1969 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden A - Neolithicum Laat
toelichting: AD101 ADRES BOSWEG 4, BUURSE.AD126 OKT EIGENAAR MIDDELS GIFT.RCC: DOCUMENTATIERCC: NKNOB JULI 1970
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 34

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4717
toponiem: BUURSE
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 251400 / 463200
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Laat A - Bronstijd Midden
toelichting: AD101 DEPPENBROEKSTRAAT 116.AD301 VLEUGEL AFGEBROKEN.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 35

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4718
toponiem: BUURSE
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 254000 / 463000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden - Bronstijd
toelichting: Stenen Bijl.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 36

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4729
toponiem: STEPELO
plaats: Stepelo **RD-coörd. (X/Y):** 246000 / 468000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden - Neolithicum Laat
toelichting: Stenen bijl, in nek en snede beschadigd.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 37

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4730
toponiem: STEPELO
plaats: Stepelo **RD-coörd. (X/Y):** 246000 / 468000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden - Neolithicum Laat
toelichting: Stenen bijl, snede beschadigd.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 38

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4731
toponiem: HAAKSBERGEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247000 / 463000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Vroeg - Middeleeuwen Laat
toelichting: AD111 112 COORDINATEN ADMINISTRATIEF.AD301 LICHT BESCHADIGD.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 39

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4732
toponiem: HAAKSBERGEN WSCH
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247000 / 463000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat
toelichting: AD111 112 COORDINATEN ADMINISTRATIEF.AD118 HERKOMST VOLGENS
LOS BIJSCHRIFT.AD301 GAAF EXEMPLAAR.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 40

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4733
toponiem: HAAKSBERGEN WSCH
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247000 / 463000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden - Bronstijd
toelichting: AD104 WOONPLAATS HAAKSBERGEN.AD126 EIGENAAR DHR HORCK,
MOZARTSTRAAT, HAAKSBERGEN.AD111 112 COORDINATEN
ADMINISTRATIEF.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 41

ARCHIS-waarnemingsnummer: 4734
toponiem: ERVE HET LINTELO
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 244000 / 463200
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1936 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Middeleeuwen Vroeg - Middeleeuwen Laat
toelichting: AD118 GEVONDEN OP HET ERVE HET LINTELO, EEN OUDE HOF.AD301
ENIGE LICHT BESCHADIGD
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 42

ARCHIS-waarnemingsnummer: 12560
toponiem: ZANDVELDERVELD
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 253000 / 461000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden - Neolithicum Laat
toelichting: GEVONDEN OP HET ZANDVELDERVELD AAN DE ZODDEBEEK.RCC:
DOCUMENTATIERCC: BRANDT,KH 1967
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 43

ARCHIS-waarnemingsnummer: 12561
toponiem: ERVE MARKSLAG
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 256800 / 462000
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 1908 **overige codes:**
complex: Grafheuvel, onbepaald
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Vroeg
toelichting: GEVONDEN IN EEN KLEINE TUMULUS.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 44

ARCHIS-waarnemingsnummer: 13454
toponiem: BIJ DE LANGEBELT
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 251300 / 462800
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: indirect: collectie **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Urnenveld
datering: Bronstijd - IJzertijd
toelichting: URN ONVINDBAAR.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 45

ARCHIS-waarnemingsnummer: 13792
toponiem: BUURSE
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 253000 / 462500
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1920 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden A - Neolithicum Laat B
toelichting: INVNR OKT1119.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 46

ARCHIS-waarnemingsnummer: 13827
toponiem: VEENRIETWEG
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 246200 / 460260
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1987 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Mesolithicum - Mesolithicum
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 47

ARCHIS-waarnemingsnummer: 13836
toponiem: BUURSE
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 256030 / 461200
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1988 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum - Neolithicum
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Bronstijd Laat - Bronstijd Laat
toelichting: AD AD 101 RESP 104 FAZANTSTRAAT 36 .AD 124 VUURSTEEN MATERIAAL
IS LOSSE VONDST; VAATWERKSCHERVENVAN NEDERZETTING.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 48

ARCHIS-waarnemingsnummer: 13852
toponiem: DE SCHUTTE
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 246040 / 464350
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1984 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Paleolithicum Midden - Paleolithicum Midden
toelichting: STORT NAAST BOUWPUT.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 49

ARCHIS-waarnemingsnummer: 18020
toponiem: BRAMMELO
plaats: Brammelo **RD-coörd. (X/Y):** 243250 / 463300
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 9999 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Vroeg C - Middeleeuwen Laat A
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 50

ARCHIS-waarnemingsnummer: 18021
toponiem: NABIJ HAARVELDERSCHANS
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 249900 / 463240
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1988 **overige codes:**
complex: Onbekend
datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 51

ARCHIS-waarnemingsnummer: 18024
toponiem: BRAMMELO
plaats: Brammelo **RD-coörd. (X/Y):** 243300 / 463340
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 11-1988 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Bronstijd Laat - Bronstijd Laat
toelichting: Circa 20 scherven.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 52

ARCHIS-waarnemingsnummer: 18026
toponiem: BUURSE
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 252860 / 462680
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1989 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Laat A - Middeleeuwen Laat A
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 53

ARCHIS-waarnemingsnummer: 18027
toponiem: BUURSE
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 253300 / 462720
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1989 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 54

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21541
toponiem: RIETMOLENWEG 49
plaats: Brummelo **RD-coörd. (X/Y):** 243250 / 463300
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 10-04-1989 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Vroeg C - Middeleeuwen Laat A
toelichting: OPGRAVINKJE MET MARGINALE RESULTATEN DOOR ROB 4/1989.
NEDERZETTING 8 -12 E EEUW AD.
literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 55

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21542
toponiem: HAAKSBERGEN
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 245700 / 463500
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 03-1991 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Middeleeuwen Vroeg C - Middeleeuwen Laat A
toelichting: BEWONING 10-13 E EEUW.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 56

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21543
toponiem: BUURSE
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 251700 / 463600
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1981 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Midden
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 57

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21544
toponiem: BUURSE
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 251600 / 461300
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: onbepaald **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum Midden A - Neolithicum Laat B
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 58

ARCHIS-waarnemingsnummer: 21586
toponiem: BUURSER ES/ALSTEEDSE WEG
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 253960 / 462700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 18-11-1991 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Romeinse Tijd Vroeg B - Romeinse Tijd Midden A
toelichting: VONDSTCOMPLEX UIT 1/2E EEUW V CHR TM 1E EEUW AD.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 59

ARCHIS-waarnemingsnummer: 22180
toponiem: VINCENTSTRAAT 54 E.O.
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247770 / 464220
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1978 **overige codes:**
complex: Kasteel
datering: Middeleeuwen Laat B - Nieuwe Tijd A
toelichting: Funderingsrest, gevonden in serie bouwputten, van blokken Bentheimer steenvan c. 45 x 20 x 17.5 cm. Slechts 1 laag op 1.20 m. diepte, niets erop en niets eronder.
literatuur:

RAAPcatalogusnummer 60

ARCHIS-waarnemingsnummer: 31432
toponiem: ST. PANCRATIUSKERK
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 247700 / 463800
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 1975 **overige codes:**
complex: Kerk
datering: Middeleeuwen Laat A - Nieuwe Tijd C
toelichting:
literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 61

ARCHIS-waarnemingsnummer: 31594
toponiem: ZENDERVELDERVELD
plaats: Onbekend **RD-coörd. (X/Y):** 254850 / 460750
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: opgraving **AMK-nr:**
datum: 23-10-1989 **overige codes:**
complex: Urnenveld
datering: Bronstijd Laat - Bronstijd Laat
complex: Onbekend
datering: Paleolithicum - Romeinse Tijd
toelichting: Het west- en noordeel van het urnenveld zijn in de jaren 30 verloren gegaan door ontginning en zandwinning.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 62

ARCHIS-waarnemingsnummer: 42680
toponiem: HAAKBERGERVEEN
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 249800 / 460300
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: graafwerk **AMK-nr:**
datum: 1875 **overige codes:**
complex: Depot
datering: IJzertijd Laat - Romeinse Tijd
toelichting: "Pendelmuhle", bestaande uit 2 maalstenen (ligger en looper), gevonden in 1875 "op ca. 3 m diepte in Haaksbergse Veen bij Buurse, op de zandbodem" Volgens vinder aan ter Braak bevond zich een lederen strik met een houten stop in de zij-opening.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 63

ARCHIS-waarnemingsnummer: 44018
toponiem: STEENBERG
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 252600 / 462800
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: onbekend **AMK-nr:**
datum: 1921 **overige codes:**
complex: Depot
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd A
toelichting: Gaaf steengoed kannetje met groot oor aan de conische hals. Versiering met 1 rij ingedrukte cirkels op de schouder. Hoogte kannetje: 15 cm. In de pot lagen de zilveren munten.
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 64

ARCHIS-waarnemingsnummer: 56029
toponiem: Usselerveenweg
plaats: Usselo **RD-coörd. (X/Y):** 245670 / 466550
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 28-05-2004 **overige codes:**
complex: Vuursteenbewerking
datering: Paleolithicum Laat - Mesolithicum Laat
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 65

ARCHIS-waarnemingsnummer: 403909
toponiem: Markslag/Witte Veen
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 256484 / 461569
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: archeologisch: (veld)kartering **AMK-nr:**
datum: 29-06-2005 **overige codes:**
complex: Vuursteenbewerking
datering: Paleolithicum Laat - Mesolithicum
toelichting: Vuursteen artefacten (afslagen en verbrande vuursteen) aangetroffen op wandelpad nabij de steilrand naar de Buurserbeek.
literatuur: , , ,

RAAPcatalogusnummer 66

ARCHIS-waarnemingsnummer:
toponiem:
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 254054 / 462738
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:** 24208
verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**
datum: 31-08-2007 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: IJzertijd - IJzertijd
toelichting:
literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 67

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:**

plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 248366 / 465239

gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:** 26381

verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**

datum: 23-01-2008 **overige codes:**

complex: Losse vondst(en)

datering: Middeleeuwen Laat B - Middeleeuwen Laat B

toelichting:

literatuur: abues, 2008, , BAAC-rapport V-07.0464

RAAPcatalogusnummer 68

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:**

plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 246249 / 465823

gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:** 26380

verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**

datum: 21-01-2008 **overige codes:**

complex: Losse vondst(en)

datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd

toelichting:

literatuur: abues, 2008, , BAAC-rapport V-07.0464

RAAPcatalogusnummer 69

ARCHIS-waarnemingsnummer:**toponiem:**

plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 246474 / 465756

gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:** 26380

verwerving: archeologisch: booronderzoek **AMK-nr:**

datum: 21-01-2008 **overige codes:**

complex: Losse vondst(en)

datering: Nieuwe Tijd - Nieuwe Tijd

toelichting:

literatuur: abues, 2008, , BAAC-rapport V-07.0464

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer   **72**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem:

plaats: Buurse   **RD-coörd. (X/Y):** 254772 / 460680

gemeente: Haaksbergen   **ARCHIS-ozkmsnr:** 14549

verwerving: archeologisch: (veld)kartering   **AMK-nr:**

datum: 09-11-2005   **overige codes:**

complex: Infrastructuur, onbepaald

datering: Onbekend   - Onbekend

toelichting: Tijdens de archeologische veldkartering is ter hoogte van het nieuw aangelegde (zuidelijke) talud een onder het esdek een brede greppel aangetroffen. Deze bevindt zich op circa 40 m westelijk van het hart van de brug en heeft een vulling van plaggen en houtresten. De greppel is aangetroffen tijdens het opschaven van een door ontzanding ontstane steilrand. De bewaarde bovenbreedte van de greppel was ca. 3,20 m. De diepte tot ca. 80 cm onder de huidige bouwvoor. In de vulling zijn geen dateerbare artefacten aangetroffen maar de stratigrafisch gave opvullingslagen bevatten wel veel dateerbare houtresten. De aangetroffen greppel is op een kleine aftopping na puntgaaf. De vulling van de greppel bestaat uit goed zichtbaar stratigrafisch gescheiden lagen met plaggenmateriaal (als opvullingsmateriaal), spoelbanden, humeuze lagen en onderin houtresten. Het is zeer aannemelijk dat de greppel zich verder doorzet tot ver buiten het deelgebied. De in de steilrand aangetroffen greppel ligt op enige afstand van een in de jaren tachtig deels opgegraven urnenveld, maar de begrenzing/omvang is nooit bepaald. De aangetroffen greppel is te breed voor een langbedgreppel. Wel mogelijk is de ringsloot van een relatief oude grafheuvel (bijvoorbeeld uit het Laat Neolithicum) of een verdedigingsgreppel.

literatuur: Willemse, N.W., 2008, Projectgebied 14: Zoddebeek (Het Harmeule) te Buurse, gemeente Haaksbergen; een veldkartering na uitvoering graafwerkzaamheden, RAAP-notitie

---

RAAPcatalogusnummer   **73**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem:

plaats: Haaksbergen   **RD-coörd. (X/Y):** 248300 / 463950

gemeente: Haaksbergen   **ARCHIS-ozkmsnr:** 24762

verwerving: archeologisch: booronderzoek   **AMK-nr:**

datum: 22-10-2008   **overige codes:**

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Middeleeuwen Laat   - Nieuwe Tijd

toelichting:

literatuur: , , ,

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 74

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Watermolenweg
plaats: Haaksbergen **RD-coörd. (X/Y):** 246990 / 461560
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: niet archeologisch: waerwerk en exploi **AMK-nr:**
datum: 01-06-2005 **overige codes:**
complex: Sluis
datering: Nieuwe Tijd A - Nieuwe Tijd B
toelichting: Resten van een sluis uit 1663-1687, zie artikel Kroniek Overijssel 2005. Hout:
vuren.
literatuur: S. Wentink, H. Clevis, 2006, Haaksbergen, Watermolenweg, in Kroniek Overijssel
2005, Overig

RAAPcatalogusnummer 75

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: Alsteedseweg
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 253941 / 462785
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:** 21639
verwerving: archeologisch: proefputten/proefsleuv **AMK-nr:**
datum: 12-03-2007 **overige codes:**
complex: Nederzetting, onbepaald
datering: Bronstijd Laat - IJzertijd Laat
toelichting:
literatuur: Spitzers, T.A., 2007, Haaksbergen, Buurse Zuid, Deelgebied A: Inventariserend
Veldonderzoek door middel van proefsleuven, BAAC-rapport A07.0113

RAAPcatalogusnummer 76

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: BUURSER ES/ALSTEEDSE WEG
plaats: Buurse **RD-coörd. (X/Y):** 253960 / 462700
gemeente: Haaksbergen **ARCHIS-ozkmsnr:**
verwerving: **AMK-nr:**
datum: **overige codes:**
complex: Losse vondst(en)
datering: Neolithicum - Neolithicum
toelichting: De losse vondst betreft een schrabber uit het Neolithicum.
literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer 77

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: DE BLANKENBURG

plaats: Haaksbergen

gemeente: Haaksbergen

verwerving:

datum:

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Middeleeuwen Laat - Middeleeuwen Laat

toelichting: Er zijn houten palen aangetroffen.

literatuur:

RD-coörd. (X/Y): 247660 / 463950

ARCHIS-ozkmsnr:

AMK-nr:

overige codes:

RAAPcatalogusnummer 78

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: NO OORTJESBRUG

plaats: Buurse

gemeente: Haaksbergen

verwerving:

datum:

complex: Celtic field/raatakker

datering: IJzertijd - IJzertijd

toelichting:

literatuur:

RD-coörd. (X/Y): 253400 / 463900

ARCHIS-ozkmsnr:

AMK-nr:

overige codes:

RAAPcatalogusnummer 79

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: VENSWEG

plaats: Hones

gemeente: Haaksbergen

verwerving:

datum:

complex: Losse vondst(en)

datering: Neolithicum - Neolithicum

toelichting: De losse vondst betreft een vuurstenen pijlpunt.

literatuur:

RD-coörd. (X/Y): 250290 / 462270

ARCHIS-ozkmsnr:

AMK-nr:

overige codes:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer   **80**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: HANENBERGWEG

plaats: Veldmaat

RD-coörd. (X/Y):   249120 / 465360

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Losse vondst(en)

datering: Neolithicum   - Neolithicum

toelichting: De losse vondst betreft een vuurstenen vuistbijl of schrabber.

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **81**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: RUTBEEK

plaats: Hones

RD-coörd. (X/Y):   251180 / 465870

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Losse vondst(en)

datering: Neolithicum   - Neolithicum

toelichting: De vondst betreft een knophamberbijl.

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **82**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: BUURSERBEEK

plaats: Langelo

RD-coörd. (X/Y):   245820 / 461620

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Middeleeuwen Laat   - Middeleeuwen Laat

toelichting: Op de vindplaats zijn houten palen en balken aangetroffen.

literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer   **83**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE DE WILDER

plaats: Langelo

RD-coörd. (X/Y):   246580 / 461770

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Middeleeuwen Laat   -   Middeleeuwen Laat

toelichting: De vondst bestaat uit een boomstamput en scherven uit de Late Middeleeuwen.

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **84**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE LANKHEET

plaats: Langelo

RD-coörd. (X/Y):   246400 / 461400

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Middeleeuwen Laat   -   Middeleeuwen Laat

toelichting: De vondst bestaat uit een (boomstam)put uit waarschijnlijk de Late Middeleeuwen.

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **85**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE STEENBERGEN

plaats: Buurse

RD-coörd. (X/Y):   252640 / 462790

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Urnenveld

datering: Onbekend   -   Onbekend

toelichting:

literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer   **86**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE HARMOLEN

plaats: Buurse

RD-coörd. (X/Y):   256050 / 461500

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Omgracht terrein

datering: Middeleeuwen Laat   -   Middeleeuwen Laat

toelichting: Oude gracht, genaamd de Oude Graven. Tevens wordt hier de vondt van een ronde steen zonder gat vermeld. Mogelijk betreft dit een maalsteen.

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **87**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE DE DUIF

plaats: Buurse

RD-coörd. (X/Y):   251900 / 461730

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Veenweg/veenbrug

datering: Neolithicum   -   Bronstijd

toelichting: De boomstammen waren oost-west georiënteerd, daarnaast werden enkele potscherven gevonden.

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **88**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE STEENBERGEN

plaats: Buurse

RD-coörd. (X/Y):   252640 / 462790

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Urnenveld

datering: Onbekend   -   Onbekend

toelichting:

literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer   **89**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE HORCK

plaats: Buurse

RD-coörd. (X/Y):   253400 / 463110

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Houtskool-/kolenbranderij

datering: Onbekend   - Onbekend

toelichting:

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **90**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: DE BOMMELAS

plaats: Buurse

RD-coörd. (X/Y):   251700 / 464700

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Celtic field/raatakker

datering: IJzertijd   - IJzertijd

toelichting:

literatuur:

RAAPcatalogusnummer   **91**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: VELDKAMPSTRAAT

plaats: Hones

RD-coörd. (X/Y):   248100 / 463550

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Nederzetting, onbepaald

datering: Middeleeuwen Vroeg D   - Middeleeuwen Laat

toelichting: Er zijn een waterput en enkele kogelpot scherven aangetroffen.

literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

RAAPcatalogusnummer   **92**

ARCHIS-waarnemingsnummer:

toponiem: ERVE NIJHUIS of TOP

plaats: Boekelo

RD-coörd. (X/Y):   244575 / 466852

gemeente: Haaksbergen

ARCHIS-ozkmsnr:

verwerving:

AMK-nr:

datum:

overige codes:

complex: Losse vondst(en)

datering: Nieuwe Tijd A   - Nieuwe Tijd B

toelichting: Er zijn enkele scherven van een Jacoba kan aangetroffen.

literatuur:

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Bijlage 2: Catalogus van historische objecten gemeente Haaksbergen

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Nummer	NAAM	TYPE
1	Doornbos	boerderij
2	Groot Renk	boerderij
3	Groot Wargerink	boerderij
4	Ernstink	boerderij
5	Groot Hulshof	boerderij
6	Grobbink	boerderij
7	Waterham	boerderij
8	Haarmolle	boerderij
9	Groot Hilder	boerderij
10	Nijenhuis	boerderij
11	Groot Roerink	boerderij
12	Jasink	boerderij
13	Scholte Vaarwerk	boerderij
14	Wolterink	boerderij
15	Groot Buursink	boerderij
16	Meijer	boerderij
17	Westendorp	boerderij
18	Scholten	boerderij
19	Steenberg	omgrachte boerderij
20	Kotte	boerderij
21	Hof te Haaksbergen	boerderij
22	Pancratiuskerk	kerk met kerkhof
23	Elderink	boerderij
24	Veldkamp	boerderij
25	Donderman	boerderij
26	Smitterie	boerderij
27	Scholte Saalmerink	boerderij
28	Reimer	boerderij
29	Weijenborg	boerderij
30	Morsinkhof	boerderij
31	Kerkemeijer	boerderij
32	Gaarden Arend	boerderij
33	Scholtenhagen	boerderij
34	Wilder	boerderij
35	Oostendorp	boerderij
36	Hof te Langelo	boerderij
37	Kleinsman	boerderij
38	Dijkhuis	boerderij
39	Weernink	boerderij
40	Demmer	boerderij
41	Groot Lankheet	boerderij
42	Hopen	boerderij
43	Homolle	boerderij
44	Belshof	boerderij
45	Groot Swerink	boerderij
46	Eeltink	boerderij
47	Kerkenlintel	omgrachte boerderij
48	Vregelman	omgrachte boerderij
49	Harink	boerderij
50	Groothuis	boerderij
51	Brinkhuis	boerderij

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

52	Botterhuis	boerderij
53	Olthuis	boerderij
54	Kate ten Polle	boerderij
55	Witbroek	boerderij
56	Kaamscher	boerderij
57	Mors	boerderij
58	Hofstede	boerderij
59	Horkenborg	boerderij
60	Het Raa	boerderij
61	Lulof	boerderij
62	Teutelink	boerderij
63	Bennink	boerderij
64	Bargerink	boerderij
65	Lenderink	boerderij
66	Wolferink	boerderij
67	Hof te Vaarwerk	boerderij
68	Bartelink	boerderij
69	Hibben	boerderij
70	Schreurs	boerderij
71	Groot Kattendam	boerderij
72	Hobbenschot	boerderij
73	Ottink	boerderij
74	Aarnink	boerderij
75	Derkink	boerderij
76	Ensink	boerderij
77	Eijsink	boerderij
78	Scholte Morsink	boerderij
79	Wissink	boerderij
80	Lansink	boerderij
81	Hassink	boerderij
82	Leferink	omgrachte boerderij
83	Boonk	boerderij
84	Groot Breteler	boerderij
85	Rouwenhorst	boerderij
86	Groot Brummelhuis	boerderij
87	Klein Brummelhuis	boerderij
88	Meijerinkbroek	boerderij
89	Eeftink	boerderij
90	Rikkerink	boerderij
91	Top	boerderij
92	Hannink	boerderij
93	Binnenveld	boerderij
94	Ellenveld	boerderij
95	Ellenbroek	boerderij
96	Kinkeler	omgrachte boerderij
97	Homolen	watermolen
98	Sassenmolen	watermolen
99	Sidemolen	watermolen
100	Haarmolen	watermolen
101	Molen bij Vaarwerk	watermolen
102	Molen bij de Veddersbrug	watermolen
103	Oostendorper molen	watermolen

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

104	Israelithische begraafplaats	begraafplaats
105	De Korenbloem	windmolen
106	De Blankenburg	borg
107	De Schans	schans
108	Windmolen	windmolen
109	Nijhuis Molen	watermolen
110	Olthuis Molen	watermolen
111	Onbekend	watermolen
112	Onbekend	watermolen
113	Lammert	boerderij
114	Klein Gorkink	boerderij
115	Henneker	boerderij
116	Kleine Bult	boerderij
117	Klein Snakenborg	boerderij
118	Groot Snakenborg	boerderij
119	Rouwenhorst	boerderij
120	Schoppert	boerderij
121	Kamers	boerderij
122	Hemmers	boerderij
123	Meisterboer	boerderij
124	Hagemors	boerderij
125	Wissink	boerderij
126	Olthof	boerderij
127	Noors Jachthuis	boerderij
128	De Korter	boerderij
129	Grefte	boerderij
130	De Dul	boerderij
131	Schoolkate	boerderij
132	Klein Aarnink	boerderij
133	Sprakelhorst	boerderij
134	De Dul	boerderij
135	Breemaat	boerderij
136	Klein Morsink	boerderij
137	Hinneker	boerderij
138	Albertshuis	boerderij
139	Ottink Mulder	boerderij
140	De Keizer	boerderij
141	Het Raai	boerderij
142	Schoenmaker	boerderij
143	Gretenboer	boerderij
144	Kampboer	boerderij
145	Speelman	boerderij
146	' t Elsen	boerderij
147	Polman	boerderij
148	Hibben	boerderij
149	Volmerink	boerderij
150	Dekker	boerderij
151	Wolferink Huusken	boerderij
152	Damveld	boerderij
153	Apelgoor	boerderij
154	Aaftink	boerderij
155	Kleinsman	boerderij

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

156	Onbekend	boerderij
157	Onbekend	boerderij
158	Molenveld	boerderij
159	Klein Rosink	boerderij
160	Klaashuis	boerderij
161	De Kuiper	boerderij
162	Laakmors	boerderij
163	Groot Rot	boerderij
164	Hagboer	boerderij
165	Gleis	boerderij
166	Been Jan	boerderij
167	Bos	boerderij
168	De Mors	boerderij
169	Markslag	boerderij
170	De Fraach	boerderij
171	Weerds	boerderij
172	Smitterie	boerderij
173	Nijenhuis Woner	boerderij
174	Klein Roerink	boerderij
175	Groot Gorkink	boerderij

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Bijlage 3: AMK-catalogus gemeente Haaksbergen

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

AMK-monumentnr:	2510	Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	HARMOLE	
plaats:	Buurse	RD-coörd. (X/Y): 255980 / 461298
complex:	Nederzetting, onbepaald	
begindatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC	
einddatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC	
complex:	Nederzetting, onbepaald	
begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	
einddatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	
kaartblad:	34F	code: 004

AMK-monumentnr:	2537	Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	HAAKSBERGERWEG	
plaats:	Buurse	RD-coörd. (X/Y): 253575 / 462743
complex:	Nederzetting, onbepaald	
begindatering:	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	
einddatering:	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC	
complex:	Nederzetting, onbepaald	
begindatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC	
einddatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC	
kaartblad:	34F	code: 006

AMK-monumentnr:	2553	Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	HONESCH	
plaats:	Haaksbergen	RD-coörd. (X/Y): 248485 / 463390
complex:	Nederzetting, onbepaald	
begindatering:	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	
einddatering:	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	
kaartblad:	34E	code: 001

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen

Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

AMK-monumentnr:	13857	Terrein van hoge archeologische waarde
toponiem:	HARREVELDERSCHANS	
plaats:	Buurse	RD-coörd. (X/Y): 250040 / 463292
complex:	Schans	
begindatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	
einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	
kaartblad:	34F	code: 005

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

Bijlage 4: Catalogus van archeologische onderzoeksmeldingen

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	1161	-onderzoeksnummer
toponiem:	RIETMOLENWEG 49	RD-coörd. (X/Y): 243250 / 463300
plaats:	Brammelo	datum aanvang: 10-04-1989
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onbekend	
bevoegd gezag:	Onbekend	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	1162	-onderzoeksnummer
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y): 253900 / 462700
plaats:	Buurse	datum aanvang: 18-11-1991
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onbekend	
bevoegd gezag:	Onbekend	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	1163	-onderzoeksnummer
toponiem:	BREURSE	RD-coörd. (X/Y): 254850 / 460750
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang: 23-10-1989
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Onbekend	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Onbekend	
bevoegd gezag:	Onbekend	
fase AMZ-cyclus:		

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	13938	-onderzoeksnummer	11681
toponiem:	Watertransportleiding langs N 18 van Eibergen naar Haaksbergen	RD-coörd. (X/Y):	244948 / 462504
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	12-2004
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	30-09-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	47
uitvoerder:	Oranjewoud		
bevoegd gezag:	Onbekend		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	14549	-onderzoeksnummer	13208
toponiem:	Het Harmeule	RD-coörd. (X/Y):	254802 / 460684
plaats:	Buurse	datum aanvang:	09-11-2005
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	23-01-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	0
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	3
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Provincie Overijssel		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	14999	-onderzoeksnummer	12566
toponiem:	Wolterinkbree	RD-coörd. (X/Y):	253962 / 462846
plaats:	Buurse	datum aanvang:	08-12-2005
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	09-12-2005
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Provincie Overijssel		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	17490	-onderzoeksnummer	15618
toponiem:	Landgoed het Lankheet	RD-coörd. (X/Y):	245618 / 460374
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	31-05-2006
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	07-11-2006
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Wetenschappelijk onderzoek	n boringen:	19
uitvoerder:	Vestigia BV		
bevoegd gezag:	Gemeente Haaksbergen		
fase AMZ-cyclus:			

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	17943	-onderzoeksnummer	24900
toponiem:	Wolterinkbree	RD-coörd. (X/Y):	253962 / 462846
plaats:	Buurse	datum aanvang:	15-08-2006
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	09-02-2009
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Gemeente		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	19477	-onderzoeksnummer	21032
toponiem:	Haaksbergerveen	RD-coörd. (X/Y):	251170 / 460297
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	10-10-2006
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	14-04-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	22
uitvoerder:	ADC ArcheoProjecten		
bevoegd gezag:	Provincie Overijssel		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	20030	-onderzoeksnummer	18766
toponiem:	Vregelinkshoek	RD-coörd. (X/Y):	245439 / 463780
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	28-11-2006
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	04-10-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	Brouwer		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	20246	-onderzoeksnummer	16685
toponiem:	Haaksbergerweg	RD-coörd. (X/Y):	253910 / 462749
plaats:	Buurse	datum aanvang:	12-12-2006
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	30-01-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21298	-onderzoeksnummer	16796
toponiem:	Gronden Eissink	RD-coörd. (X/Y):	245107 / 466152
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	15-02-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	22-02-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21639	-onderzoeksnummer	24828
toponiem:	Alsteedse weg	RD-coörd. (X/Y):	254004 / 462810
plaats:	Buurse	datum aanvang:	12-03-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	04-02-2009
onderzoekstype:	Archeologisch: proefsleuven	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21917	-onderzoeksnummer	17374
toponiem:	Wheemsesteeg	RD-coörd. (X/Y):	247740 / 463720
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	11-04-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	24-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	6
uitvoerder:	De Steekproef, Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21918	-onderzoeksnummer	17375
toponiem:	Markt	RD-coörd. (X/Y):	247709 / 463757
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	05-04-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	24-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	De Steekproef, Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21919	-onderzoeksnummer	17139
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	246660 / 465625
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	27-03-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	09-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: inspectie	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	21920	-onderzoeksnummer	17140
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	248539 / 465373
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	28-03-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	09-04-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: inspectie	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	22176	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Wolterinkbree - fase 2	RD-coörd. (X/Y):	253962 / 462850
plaats:	Buurse	datum aanvang:	17-04-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	23054	-onderzoeksnummer	
toponiem:	Wolterinkbree	RD-coörd. (X/Y):	253957 / 462842
plaats:	Buurse	datum aanvang:	19-06-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24208	-onderzoeksnummer	18498
toponiem:	Alsteedseweg 17	RD-coörd. (X/Y):	254056 / 462739
plaats:	Buurse	datum aanvang:	31-08-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	16-09-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	5
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24762	-onderzoeksnummer	18769
toponiem:	Voormalig gemeentewerf	RD-coörd. (X/Y):	248286 / 463904
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	04-10-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	09-10-2007
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	24841	-onderzoeksnummer	21599
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	247608 / 463788
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	10-10-2007
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	09-06-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Infrastructurele werken	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26259	-onderzoeksnummer	19712
toponiem:	Zendvelderweg	RD-coörd. (X/Y):	253330 / 460107
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	16-01-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	16-08-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26380	-onderzoeksnummer	20446
toponiem:	Wissinkbrink	RD-coörd. (X/Y):	246399 / 465600
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	21-01-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	06-03-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	26381	-onderzoeksnummer	20447
toponiem:	Veldmaat	RD-coörd. (X/Y):	248558 / 465186
plaats:	Onbekend	datum aanvang:	21-01-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	06-03-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	27847	-onderzoeksnummer	
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	247183 / 468720
plaats:	Hengelo	datum aanvang:	26-03-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Grontmij		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	28925	-onderzoeksnummer	
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	245895 / 461781
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	26-05-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:	
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	Raap		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	28929	-onderzoeksnummer
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y): 250202 / 463111
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang: 26-05-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Raap	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	28930	-onderzoeksnummer
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y): 252522 / 463486
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang: 26-05-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: bureauonderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Raap	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	30881	-onderzoeksnummer
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y): 247163 / 468627
plaats:	Hengelo	datum aanvang: 15-09-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	Grontmij	
bevoegd gezag:	Niet van toepassing	
fase AMZ-cyclus:		

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	30914	-onderzoeksnummer
toponiem:	Buuserbeek/Haarmeule	RD-coörd. (X/Y): 255906 / 461780
plaats:	Buurse	datum aanvang: 10-01-2006
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:
onderzoekstype:	Archeologisch: begeleiding	n putten:
aanleiding:	Overige grondwerkzaamheden	n boringen:
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau	
bevoegd gezag:	Provincie Overijssel	
fase AMZ-cyclus:		

RAAP-RAPPORT 1954

Gemeente Haaksbergen
Archeologische beleidsadvieskaart met AMZ-adviezen

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	31453	-onderzoeksnummer	
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	248283 / 463907
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	21-10-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	31905	-onderzoeksnummer	24185
toponiem:	-	RD-coörd. (X/Y):	248240 / 465532
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	08-12-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	18-12-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	26
uitvoerder:	BAAC B.V.		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	32468	-onderzoeksnummer	24107
toponiem:	Aert van Nesstraat 56	RD-coörd. (X/Y):	247141 / 464477
plaats:	Haaksbergen	datum aanvang:	09-12-2008
gemeente:	Haaksbergen	datum gereed:	15-12-2008
onderzoekstype:	Archeologisch: booronderzoek	n putten:	0
aanleiding:	Bouwwerkzaamheden	n boringen:	0
uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
bevoegd gezag:	Niet van toepassing		
fase AMZ-cyclus:			